

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 90 petih vrst a Din 2. do 100 vrst a Din 2.50. od 100 do 300 vrst a Din 3. večji inzerati petih vrst Din 4.—. Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 14.—, za tuzemstvo Din 25.—. Pokopali se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESSENICE, Ob kolodvoru 101, SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Božič na sredozemski fronti

Grški ministrski predsednik Metaxas napoveduje po zavzetju Himare važne rezultate na bojišču — Angleški vrhovni poveljnik v Egiptu general Wavell o pomenu sedanjih borb za bodočnost

ALBANSKO BOJIŠČE

ATENE, 24. dec. s. (Atenska tel. ag.) Grški generalni štab je objavil ponoči 58. vojno poročilo, v katerem pravi:

V teku včerajšnjega dne so se uspešno nadaljevale lokalne operacije. Himara je bila zasedena. Pri tem se je predal grški vojski cel bataljon fašistične milice s častniki in moštvom. Prav tako pa je bil zajet poveljnik in štab drugega bataljona. Skupno je bilo ujetih 677 vojakov in 28 častnikov. Mnogo vojnega materiala je padlo grški vojski v roke.

ATENE, 24. dec. AA. (Atenska agencija) Izdano je bilo uradno poročilo vrhovnega poveljstva, da so grške čete v nedeljo zvečer zavzele Himaro. Vsa grška mesta bodo v znamenju te zmage okrašana s cvetjem. Po vseh mestih zvonijo zvono- vi. Uradno poročilo dalje pravi, da je 53. bataljon črnih srakov, ki se je ta mesec izkrcal v Albaniji, ves ujet z vsem vojaškim materialom.

ATENE, 24. dec. AA. (Reuter). Uradno potrjujejo, da bodo italijanske čete zaradi zasedbe Himare imele velike težave pri obraniti svojega desnega krila, da bi preprečile prodiranje grških čet ob morskem obrežju.

Metaxasove izjave

ATENE, 24. dec. s. (Col. B. S.) Ministrski predsednik Metaxas je podal snovi izjavo, v kateri podpira pomen zavzetja Himare. Metaxas pravi, da bodo že prihodnji dnevi pokazali važnost tega grškega uspeha. Metaxas je tudi dejal, da operacije na albanskem bojišču potekajo v sodelnem zelo urodno za grško vojsko in da bodo v kratkem na bojišču doseženi važni rezultati.

Ameriška poročila

ATENE, 24. dec. (Ass. Press). Zdi se, da bodo po zavzetju Himare Grki najprej konsolidirali svoje pozicije ob onem delu fronte, ki poteka v bližini obale v Albaniji. Po vseh znakih sodeč, je padec Himare velikega strateškega pomena, ker se menda Italijani skušajo prvotno organizirati obrambo na liniji Himara-Tekeleni-Klisura in je torej sedaj ta linija prodrla.

V srednjem delu bojišča pri Tepeleniju in Klisuri so Grki po poluradnih informacijah zasedli nove važne strateške položaje kljub močnemu italijanskemu odporu.

Na severovzhodnem delu bojišča so še vedno v teku zelo ostri boji. Vreme je izredno neugodno ter vlada hud mraz. Po grških informacijah je neki grški oddelček, ki je napredoval v sovražno ozemlje, našel v snegu zmazanih več italijanskih vojakov poleg njihovih strojin.

Z naše meje

DJEVDJELIJA, 24. dec. e. Po grških poročilih so se včeraj nadaljevale operacije na grško italijanski fronti. Največja aktivnost je vladala na odseku pri Himari, ki je že nekaj dni pod neprestanim ognjem grškega topništva. Na ostalih frontah je bilo tudi živahno. Mraz je nekoliko popustil in tako je bilo omogočeno večje kretanje čet, toda sočel po vsem do pomembnejših sprememb na ostalem delu front ni prišlo. Okrog Tepelenija so Grki zavzeli več vrhov. Naglašajo, da so bili boji zelo ostri in so se vršili mestoma v snegu, ki je bil nad mejo visok. S severne fronte javljajo, da se tam neprestano vrše topniški dvoboji. Letalstvo obeh nasprotnikov se je v glavnem omejevalo na sodelovanje s četami.

BITOLI, 24. dec. e. Na severni italijansko-grški fronti divja hud topniški ogenj, ki je bil zlasti močan ponoči in ob izviru reke Skumbe, kjer je trajal brez prestopa do zore. Vreme je bilo spremenljivo, toda mraz je popustil. Pri Podgradcu so bili manjši spopadi, ki so se končali brez rezultata. Pri vasi Starovo blizu Podgradca je manjša grška enota napadla italijanske predstraže, a je bila odbita.

AFRIŠKO BOJIŠČE

Kairo, 24. dec. s. (Reuter). Z bojišču v Zapadni puščavi ni od snodi dalje nobenih novih uradnih poročil. Znano pa je, da angleška vojska dovaža na položaje pred Bardio neprestano ojačenja. Vse od doline Nila so ves čas v pokretu proti bojišču od delki vojaštva ter velike pošiljke topov in vojnega materiala vseh vrst. Vse te čete in vojni material odhajajo na postojanke pred Bardio, kjer se Angleži temeljito pripravljajo za odločilni napad.

Med četami, ki odhajajo na bojišče, so poleg Angležev tudi Avstralci, Novozelandci, Indijci in Francozi.

Božična poslanica angleškemu vojaštvu

Kairo, 24. dec. s. (Reuter). Vrhovni poveljnik angleške vojske na Bliznjem vzhodu general Wavell je izdal pozdravno božično poslanico na svojo vojsko.

V poslanici pravi, da je bilo leto 1940 srečno zaključeno ter da lahko angleška vojska gleda z zaupanjem v bodočnost, s ponosom pa na preteklost in sedanjost. Ponoč navdaja lahko angleško vojsko na Bliznjem vzhodu zlasti zato, ker ji je ves angleški imperij o njenih uspehah izrazil priznanje.

General Wavell dalje posebej pozdravlja vojake zavezniških armad na Bliznjem vzhodu, namreč legije svobodnih Francozov, Čehov, Poljakov, zlasti pa Grke. General Wavell pravi, da se bodo te armade borile skupaj do končne zmage v vojni. Šele potem pa bo nastopila prava borba, zaključuje general Wavell svojo poslanico. Ta borba bo šla za zgraditev novega sveta, ki mora biti tak, da se bo vredno zanj boriti.

V tem svetu morajo vladati svoboda, resnica in dobra volja.

Slične poslanice sta poslala vojni mornarici in letalstvu admiral Cunningham in letalski maršal Longmore.

Napad na letališče v Abesiniji

Kairo, 24. dec. s. (Reuter). Snočnje ke niso vojno poročilo javlja, da so južno afriški bombniki izvedli silovit napad na italijansko letališče v Nivellu v Abesiniji. Kljub močnemu ognju protiletalskega topništva je bil napad uspešen. Angleško letalo so bombardirala letališče v treh skupinah. Zlasti so metala bombe na italijanska letala, ki so bila skrita v grmčevju. Že pri prvem napadu so bila tri italijanska

letala uničena. Nato pa so streljali angleški bombniki še z zažigalnimi krogli na italijanska letala ter so pri tem težje pokodovali še tri aparate. Vsa angleška letala so se vrnila s tega poleta.

Avstralski vojni minister obišče Egipt

Singapor, 24. dec. s. (Ass. Press). Sem- kaj sta prispeela na uradni obisk avstralski vojni minister Spender in šef avstralskega generalnega štaba.

Spender je nedavno izjavil, da namerava seboj posetiti tudi avstralske čete na bojišču ob egiptsko-libijski meji. Verjetno je torej, da bo iz Singapora potoval dalje v Egipt.

Italijanski glas o angleški premoči

Rim, 24. dec. e. Italijanska politična javnost je sprejela z veliko pozornostjo obširno poročilo o stanju na libijski fronti, ki ga je maršal Graziani predložil Mussoliniju. V komentarjih vojaškega položaja Italije pravi direktor lista »Tribuna«, da je Velika Britanija na tej fronti mobilizirala najboljše moči štirih kontinentov. Prav tako se je angleška mornarica umaknila iz Severnega v Sredozemsko morje, da tako po moči prekaša italijansko. Glede grško-italijanske vojne pa pravi pisec, da ni treba misliti, da se bo položaj na albanski fronti v bližnji bodočnosti spremenil.

Močan angleški napad na invazijske luke

Angleški bombniki so preteklo noč izvršili doslej enega najhujših napadov na francosko obalo, da preprečijo morebiten poskus nemškega vpada v Anglijo — Izredni varnostni ukrepi na Irskem

London, 24. dec. s. (Columbia B. S.) Preteklo noč so angleški bombniki izvedli izredno močan napad na nemške luke ob francoski obali Kanala. Z angleške obale so se videlo na drugi strani Kanala neprestane eksplozije. Angleški listi omenjajo, da je bil to eden najhujših napadov, kar jih je bilo doslej izvršenih proti invazijskim lukam.

V zvezi s tem se pojavlja domneva, da je angleško letalstvo morda hotelo s tem napadom v naprej preprečiti možnost poskusa nemškega vpada v Anglijo preko bojišča. Angleški listi namreč omenjajo, da se po nepotrjenih vestih tako kancelar Hitler

kakor državni maršal Göring in vrhovni poveljnik nemške vojske maršal Brautschicht trenutno mude v zasedeni Franciji in da bodo tam najbrže ostali preko božičnih praznikov.

Vesti o možnosti poskusa invazije je podkrepila tudi dejstvo, da je irska vlada v Dublenu snodi izdala izredne varnostne ukrepe. Tako je sporočeno, da je irska vojska v pripravljenosti in da bodo irske straže streljale na vsakogar, kdor se na poziv ne ustavi. Prav tako so bili vozniki avtomobilov pozvarjeni, da so po cestah na Irskem postavljene barikade tudi na nepričakovanih mestih za cestnimi ovinki.

vzročili na več točkah požare in znatno škodo. Po dosedanjih podatkih se zdi, da šloveških žrtev ne bo mnogo.

Bombe so bile vržene ponoči tudi na mnoge druge okrajne države, vključno London. V Londonu in v nekem mestu ob južni obali so napadi povzročili nekaj žrtev, med njimi manjše število smrtnih. Drugod v Angliji je bilo število žrtev majhno.

Eno sovražno letalo so angleški lovci nad južno obalo snodi sestrelili.

London, 24. dec. s. (Reuter). Sovražni letalski napadi na Anglijo so imeli preteklo noč značaj raztresenih napadov na razne točke državi. Najhujši je bil napad na neko mesto v severozahodni Angliji, kjer so bombe razdejale mnogo zgradb in zahtevale človeške žrtve. (Najbrž je bil zopet napaden Liverpool ali Manchester Op. ur.)

Tudi London je imel zopet nočni napad. Ta se je pričel že zgodaj zvečer, pa ni bil težnja značja. Znak, da je napada konec je bil dan že zelo zgodaj.

Drugi v Angliji so napadla nemška letala v točke v severovzhodnem in srednjem

Sestreljeni bombniki

London, 24. dec. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo javlja, da je naknadno potrjeno, da sta bila tudi v noči od sobote na nedeljo sestreljena nad Anglijo dva nemška bombnika. Oba je sestrelilo protiletalsko topništvo ob reki Mersey. Prav tako je ugotovljeno, da je bil v noči od nedelje na ponedeljek poleg že dveh javljenih primerov sestreljen še tretji nemški bombnik. Tako znaša število v soboto in v nedeljo ponoči sestreljenih nemških letal skupno 5.

Bombe tudi na Ulster

Belfast, 24. dec. s. (Reuter). Ulstrska vlada je objavila snodi uradno poročilo, ki pravi, da so sovražna letala pretekli teden ponovno preletela ozemlje Ulstra ter so vržla na več točkah v podeželju tudi bombe. Nobeden izmed teh napadov pa ni povzročil ne škode ne žrtev.

Angleška letala nad Švico

Bern, 24. dec. AA. (Reuter). Snodi ob 20.40 je bil v Bazlu dan znak za letalsko nevarnost. Trajal je do 21.35. Tuja letala zaradi katerih je bil dan znak za nevarnost, so letela v vzhodni smeri.

Bern, 24. dec. AA. (Stefani). Ugotovljeno je bilo, da so angleška letala letela snodi nad švicarskim ozemljem in sicer med 20.45 in 1.15 zjutraj nad Bazom in ob 20.40 in 21.35 nad Schaffhausenom.

Zaupanje v lastno silo

Značilni komentarji sofijskega tiska k govoru bolgarskega vojnega ministra

SOFIJA, 24. dec. e. Ob odkritju spomenika zaslužnemu bolgarskemu generalu Stjepanu Toševu je govoril tudi vojni minister general Daskalov. Med drugim je izjavil, da želi bolgarski narod mir, da pa je vsak čas pripravljen zgrabiti za orožje če bo treba.

SOFIJA, 24. dec. AA. »Mir« in »Večerni« posvečata članke včerajšnjemu govoru vojnega ministra Daskalova. »Mir« posebno poudarja besede ministra, da bolgarski narod želi mir, da pa je pripravljen pograbiti za puško v vsakem trenutku in da z nožem ravna tako dobro kakor s plugom. Poleg drugega pravi: Vojska ne govori brez potrebe, vojska ne govori samo zato, da se slišijo besede. To ni njena naloga. Zato včerajšnji govor vojnega ministra Daskalova sprejemajo povsod kot važen in zelo pomemben. Bolgarski politiki mnogokrat poudarjajo miroljubnost našega naroda, ker je res. Bati pa se je, da nas bi mogli drugod napadno razumeti. Vojni minister je dal včeraj potrebna pojasnila.

Vladni list »Večer« v svojem članku pod naslovom »vojaške besede« poudarja najpomembnejša mesta iz govora vojnega ministra in na koncu pravi: Vojni minister je zelo točno orisal položaj Bolgarije pri današnjem stanju stvari. Miroljubnost bolgarskega naroda se ne sme razumeti v napačni luči. Ako so sredstva bolgarske politike sredstva miru, to ne pomeni, da se je bolgarski narod predal defetizmu. Nasprotno on ve, da vojni besni in da se spor širi. To nam nalaga, da bomo pazljivi. Moramo se pripraviti, da bi obvladali največja iznenadenja, kakor se je izrazil vojni minister, mi nismo tisti, ki bi mogli vsiljevati vojno ali mir. V takem primeru je naravno prava skrb vsakega državljanika in vsakega poedince, da misli na to, kako bi se obvaroval narod in dr-

žava. To bomo dosegli, če se bomo zaupali svoji lastni sili in ne, če se bomo zanašali na tujo pomoč.

Turški optimizem

CARIGRAD, 24. dec. e. V tujakinih krogih smatrajo, da se je politični položaj na Balkanu v marsičem izboljšal in navajajo mnoga dejstva, ki so doprinele k temu izboljšanju. Na prvem mestu poudarjajo, da je v Nemčiji prevladovalo prepričanje, da bi razplet eno vojn na Balkanu izzvalo komplikacije, katerih Nemčija ne želi in katere bi ji ne moglo

koristiti. So pa še drugi razlogi. Razčunati je treba tudi z interesi Rusije.

Pod vtišom (eh razmotrivaj in komentarjev je turški tisk v zadnjih dneh začel poudarjati potrebo čim večjega zblizanja balkanskih narodov. V zvezi s tem prčkajo, da bo tudi Bolgarija v svojem interesu in v interesu ostalih balkanskih držav pršla s pametnimi predlogi za iskreno zblizanje balkanskih držav. V turških vladnih krogih poudarjajo, da je dana možnost za varnost balkanskih držav v ustvaritvi balkanske zajednice. Splošno se trdi, da bi bilo to najboljša svarilo za ohranitev neodvisnosti balkanskih držav in za mir na Balkanu. V Ankari se z velikim zadovoljstvom poudarja izjava v Sofiji, da je tudi Bolgarija nagnjena miru na Balkanu in zlasti podpira varnost bolgarskega vojnega ministra Daskalova.

Po spremembah v Londonu

Pismo zunanjega ministra Edena načelniku angleškega generalnega štaba

London, 24. dec. e. (Reuter). Dosedanji vojni minister Eden je, zapuščajoč vojni ministrstvo naslovilo pismo načelniku angleškega generalnega štaba, generalu Dillu, v katerem izraža svoje obžalovanje, da zapuščajo vojni ministrstvo in hkrati opozarja na ogromno delo, ki ga je to ministrstvo opravilo od meseca junija dalje za opremo vojske.

Slijajna zmaga nileške armade v zapadni puščavi je prva nagrada tega prizadevanja. Naše armade so se odlikovale s smelostjo in poletom. Po povratku iz Egipta sem vam takoj rekel, pravi Eden, da ima naša armada na sredozemskem vzhodu sijajno poveljstvo in sijajno moštvo. Vse to so potrdili dogodki v Afriki, a naše vojaške vrline bodo potrjene tudi v Evropi.

Očmev v Berlinu

Berlin, 24. dec. e. Imenovanje lorda Halifaxa za veleposlanika v Washingtonu ni

izzvalo v Berlinu večjih komentarjev, ker se v tujakinih političnih krogih smatra, da je bila to Churchillova taktična poteza, da odstrani iz svoje vlade vse politične osebe, ki so sodelovale pri monakovskem sporazumu.

Dočim je odhod lorda Halifaxa na novi položaj v Združene države osl precej neopazna, je bil prihod Edena na položaj zunanjega ministra sprejet z velikim zanimanjem. Vsi listi objavljajo obširne komentarje, v katerih poudarjajo dosedanje Edeneve nusphe. Nemški tisk označuje Edena po čr Churchilla za glavnega krivca sedanje vojne.

Snočnja »Berliner Börsen Zeitung« smatra, da je imenovanje Edena za zunanjega ministra značilno za tendenco te rekonstrukcije. V zunanji urad prihaja zopet človek, čigar dosedanje delovanje je prežeto

mržnje proti totalitarnim državam. List pravi, da bo prišlo do izboja anja angleških odločitev, kakor tudi do odločnejšega zadržanja do Japonske. Španije in drugih držav, ki so prijateljsko naklonjene osi.

V Budimpešti

Budimpešta, 24. dec. e. Spremembo v angleški vladi v tujakinih političnih krogih ne smatrajo za pomembno. Poudarjajo samo, da je iz izstopom Halifaxa iz vade odšel tudi zadnji član bivšega Chamberlainovega mirovljubnega kabineta. V tujakinih političnih krogih vlada prepričanje, da bo novi zunanji minister pričel aktivnejšo politiko nasproti Rusiji, toda hkrati poudarjajo, da gospodarsko sodelovanje med Nemčijo in Rusijo še nikdar ni bilo tako globoko in dobro kakor sedaj. V Budimpešti pričakujejo, da bo že prvi teden po novem letu sklenjen nov gospodarski program med Moskvo in Berlinom.

Na Kitajskem

Cungking, 24. dec. s. (Reuter). V kitajskih uradnih krogih so izredno toplo pozdravili imenovanje Edena za novega angleškega zunanjega ministra, prav tako pa tudi imenovanje lorda Halifaxa na mesto veleposlanika v Washingtonu.

Gafencu odpoklican

Bukarešta, 24. dec. e. (Trans Press). Na dobro obveščenem mestu se izve, da je bil bivši zunanji minister in sedanjí poslanik v Moskvi odpoklican s svojega mesta.

Ziravstveno stanje grofa Csakyja

Budimpešta, 24. dec. AA. (MTI). Zdravniško poročilo pravi, da se je zdravje grofa Csakyja zboljšalo, vendar na minister še ne bo mogel sprejemati obiskov.

Sorzna poročila

CURICH, 24. dec. Beograd 10.—, Pariz 8.65, London 16.30, New York 431.—, Milan 21.725, Madrid 40.—, Berlin 172.50, Stockholm 102.775, Sofija 437.50, Bukarešta 215.—.

Naš vsakdanji kruh...

Vprašanje prehrane prebivalstva naše države po poročilu Narodne banke

Ljubljana, 24. decembra
Vprašanje prehrane prebivalstva se vedno upravičeno najbolj zanima ljudstvo in pristojne ustanove; začela se je huda zima in zelo dolgo je še do nove žetve. Objavili smo številke uradne cenitve o letošnjem pridelku žita in koruze. Številke kažejo, da je bil letni pridelok koruze nekoliko večji, vseh vrst žita pa je bilo pridelane znatno manj kakor lani. Zato je bilo potrebno, da so bili uveljavljeni predpisi o odkupu pšenice in koruze ter da so bile maksimirane cene. Potrebna bo pa še nadalje tudi največja previdnost, da ne bo prišlo do nereda in zmed na tržišču, ker bi to lahko postalo usodno.

Spomni, vas moram, da je bila letna kruzna pri nas že celo po 397,5 din met. k. št. in sicer 1. septembra ko se ni bilo napredaj nove koruze. Šele septembra se je kruzna začela pocenjevati. Do 11. oktobra se je pocenila na 339 din. Ko je bilo že povsem znano, da je letina zelo dobra ter da bi kmalu prišlo na trg mnogo koruze, je odklenkalo vsem vrstam spekulativnosti. Zato so začeli v večji meri prinašati staro kruzno. Torej, stare koruze ni bilo dovolj napredaj, ko je bilo največje povpraševanje po njej ter je bila potrebna predvsem za prehrano revnega prebivalstva v pasivnih pokrajinah, čim se je pa začela poganjati nova kruzna, so prišlo valovito urepavali, tržišča s staro kruzno. Prečitajte naslednje številke: avgusta je znašal prir. c. kruzno na beograjski, novosadski in zagrebški blagovni borzi le 779 ton septembra pa 5226 ton!

Ko je prišla v prodajo nova, umetno sušena kruzna, je bila po 270 din mq. a od 15. oktobra do 6. novembra se je pocenila na 254 din. Oktobra so začeli govoriti, da

bo uvedeno mešanje koruzne moke s pšenično za kruh, vendar promet ni bil v tem mesecu slab, morda zato, da so pridelovalci zadrževali blago, kakor čitamo v poročilu Narodne banke, predane je bilo samo 4963 ton koruze, medtem ko je bilo lani istega meseca 1414, ton. Cena je ostala nespremenjena od 13. do 26. novembra.

Da se je kruzna nespremenjena podražila v primeru z drugim pridelkom je ugotovljeno po indeksu cen 14 glavni pridelkov (na podlagi cen 1. 1920 - indeksna številka 100). Septembra je znašal indeks cen 14 glavni pridelkov 173,8, indeks cen koruze pa 227,5 do 236,21. To se pravi, da se je kruzna podražila v primeru s cenami za 127,5 do 136%, medtem ko so se vsi važnejši pridelki povprečno le za 7,8%. Indeks cen glavni 14 pridelkov je znašal oktobra 176,5, koruze pa 169,35, dr. 17,25 kar pomeni, da je bila cena kruzne teden nekoliko pod povprečjem cen vseh glavni pridelkov, vendar s tem ni rečeno, da se je preveč pocenila, saj je težko zgovorjati cene koruze skoraj prav tak, visoke kakor so pšenice.

Pravila je ugotovitev poročila Narodne banke, da bi bilo potrebno dograti v katerih pokrajinah se ne nastoj prebivalstvo preživlja s koruznim kruhom in koliko ljudi prihaja v poštev - glede na slabo kupno moč mestnega prebivalstva, kajti vprašanje prehrane je treba definitivno razčistiti. Toda ne smeli bi tudi pozabiti na podeželsko prebivalstvo v pasivnih pokrajinah, n. pr. v Sloveniji, kjer ni velika poraba koruzne moke za kruh, temveč za razne jedi.

Da ni demagogija, kar se govori in piše o povečanju kupne moči kmetov, med tem ko se je kupna moč mestnega in industrijskega prebivalstva znatno zmanjšala, sprevidimo jasno iz tabel v poročilu Narodne banke. Decembra 1. 1938 je znašal splošni indeks cen blaga, ki ga kmet prodaja, 117,52 (l. 1937 100%) 1. 1939 junija 118,63, letos januarja 135,84, junija 151,79, septembra 212 in oktobra 206,5. Indeks cen blaga, ki ga kmet kupuje, je pa znašal v odgovarjajočih mesecih 1. 1938 100,86, l. 1939 103,93, letos januarja 124,81, junija 131,61, septembra 148,01 in oktobra 151,22. Cene kmetijskega blaga se bile torej znatno višje kakor industrijskega v primeru s cenami l. 1937.

Zbrani so podatki o indeksu cen blaga, ki ga kmet kupuje in blaga ki ga prodaja, za dunavsko in dravsko banovino. Indeks cen blaga, ki ga kmet kupuje, je znašal v dunavski banovini, lani avgusta (pred začetkom vojne) 106,68, letos julija 133,44 in oktobra 150,37; v dravski banovini lani avgusta 104,99, letos julija 144,92 in oktobra 161,13. Indeks cen blaga, ki ga kmet prodaja je znašal v dunavski banovini 107,25 lani avgusta, letos julija 175,59 in oktobra 225,01. V dravski banovini lani avgusta 111,8 letos julija 150,88 in oktobra 172,74. Te številke nam jasno kažejo, da so kmetje dunavske banovine kmetje prodajalci pšenice in koruze mnogo na boljšem od našega kmeta, čeprav se je kupna moč tudi našega kmetijskega prebivalstva povečala.

Ob objektivni ugotovitvi, da se je kupna moč kmetijskega prebivalstva povečala, ter da se »kmetje« (sorazmerje med cenami kmetijskega in industrijskega blaga) odpirajo v korist kmeta, zlasti bogatejšega v dunavski banovini, je pa treba napraviti tudi potrebne sklepe: vsaj ne smeli bi več dopuščati nadaljnjega podraževanja pridelkov.

Ob objektivni ugotovitvi, da se je kupna moč kmetijskega prebivalstva povečala, ter da se »kmetje« (sorazmerje med cenami kmetijskega in industrijskega blaga) odpirajo v korist kmeta, zlasti bogatejšega v dunavski banovini, je pa treba napraviti tudi potrebne sklepe: vsaj ne smeli bi več dopuščati nadaljnjega podraževanja pridelkov.

Ilesu se je smrtno ponesrečil Janez Černe, star 51 let, doma iz Spod. Kašija pri Dev. Mariji v Polju, v Uniontownu Urban Picej in Jože Mlakar. V Luzerni se je ustrelil Simon Matjan, star 50 let iz Sepla pri Kamniku. V Jolietu je 6 roparjev vdrl v gostilno Janeza Težaka. Roparji so ubili gostilničarja in ukradli 600 dolarjev.

Iz Kranja

HOTEL „STARA POŠTA“
Velika izbira prvovrstnih pristnih vin.
Znanih smo cene vinom čez ulico.

NA STEFANOVO bo v dvorani ob 18. uri **domača zabava s plesom** brez vstopnine.

Občinski zbor Sadjarskega in vrtnarskega društva bo v četrtek 26. t. m. ob 9. uri dopoldne v stari ljudski šoli v občinskem prostoru.

Kino »Narodni dom« predvaja za Božič in od petka dalje večfilm »Pad. Robespiera« in napeti gangsterski film »Bogunec iz Alcatraz«.

Zgubila se je usnjena rokavica z začelo podlogo na pločniku od hotela »Stara pošta« do poštnega urada. Najdite! Naj odloži rokavico proti nagradi v knjigarni »Savi«.

Merjenje in žigovanje sodov. Na postaji kontrole sodov se bo vršilo pregledovanje in žigovanje sodov v času p. vega četrtega 1941. leta v dneh 18.-22. januarja, od 22.-25. februarja in od 15.-18. marca. Vinski trgovci, gostilničarji, sodarji in drugi interesi se opozarjajo na te dneve.

Kino v Strazišču predvaja na praznike in naslednje dneve dva lepa filma: »Veliki valček« in »Svet brez razodnosti«.

Dežurna služba zdravnikov OUZD na praznike bo sledeče razdeljena: 23. t. m. dr. Vrtnjak Vinko, dne 26. t. m. dr. Bežić Josip.

Mestna občina razglaja, da se bodo tudi prihodnjega pomena razdeljevala valila na jaja štajarske k. k. po ceni 1 din za komad. Interesenti naj se zgledajo na občini do 10. januarja p. l., kjer naj tudi prijavijo, če so pripravljeni vzdrževati rejsko središče štajarske k. k.

Stavka čevljarščih pomočnikov traja dalje. Kakor smo že poročali, so pričeli 14. t. m. stavkati čevljarščih pomočniki iz Kranja in okolice. Ker še vedno ni prišlo do sporazuma med obema prizadetima organizacijama delodajalcev in delojemalcev, se je od 10. januarja p. l. stavka trajala še preko praznikov. Upati pa je, da b. p. uvidenosti nekaterih čevljar. mojstrov

Ali ste storili vse, da obvarujete v bodoče Vašega otroka zobobola? Navadite ga pravočasno na redno čiščenje zob, zjutraj in zvečer, s Sargovim Kalodontom.

Sargov Kalodont prizanesljivo polira zobno sklenino in temeljito čisti zobe. Prepreči tvorbo zobne naslage, ki v poznejših letih navadno povzroča zobni kamen.

SARG

KALODONT

proti zobnemu kamnu

Velika tuba je posebno ekonomična!

Slovenska likovna umetnost v letu 1940

Iz govora predsednika Narodne galerije dr. Franja Windischerja na občnem zboru Umetnostnega društva

Ljubljana, 24. decembra

Sredi vseh tegob in težav, ki jih povzroča posredno in neposredno dolgotrajna vojna, je v naši domovini kar živahno hodenje in gibanje na področju umetnosti in kulture. V naših kulturnih središčih pa tudi v drugih naših krajih se v nepretrgani vrsti vrste razstave likovnih umetnikov, kolektivne priredbe, priredbe večjih in manjših skupin ter posameznih umetnikov. Jugošlavska je bila letos častno zastopana v Benetkah na biennale razstavi svetovnega slovesa. Slovenske slikarje je zastopal akademski slikar M. Sedej in dosegel tam dragoceno priznanje. Razni naši kiparji in slikarji so razstajali v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mariboru, Celju, Murski Soboti in Ptuj. Klub slovenskih umetnikov in umetnikov v Ljubljani se je - lepo sprejel - krepko postavil v bratskem Zagrebu. Vsem neveselostim kljubuje pridno in vztrajno delajo in ustvarjajo naši stari in mladi mojstri. Številne razstave, večša in pobudna vodstva po teh razstavah, razprave, kritike, poročila v dnevnem časopisju in revijah, prigodne umetnostne publikacije, skrbno pripravljene razstavni katalogi pa tudi živa propaganda od osebe do osebe, razgovori o umetnosti ogled v spoznavanje lepih privatnih zbirk po slovenskih hišah so zadnja leta močno razširile krog tistih Slovencev, ki imajo zanimanje, razumevanje in srce za našo zdravo umetnostno prizadevanje. Razveseljuje dejstvo je to za našo kulturo in izpodbojno bodilo za naše umetnike, ki v resnici zaslužijo našo vsestransko podporo za svoja resna stremeljenja v likovni umetnosti. Slovenec hoče imeti svojo likovno umetnost. Ponosni smo na njeno sedanje stanje in prepričani, da gre naša likovna umetnost velikemu razmahu in vsestranskemu razvoju nasproti v vedri bodočnosti. V tem hodu je pa zapopadna velika dolžnost, da vsak po svojih močeh podpira in pospešuje naše živeče umetnike moralno in gnotno. Priznati je treba z druge strani, da je v Sloveniji že lepo razvito razumevanje za likovno umetnost. Kdor po naša današnja slovenska hiša, mu je znano, da je likovna umetnost po naših domovih že kar hvalovredno zravnana, tako da se v žetli in v stremeljenju, imeti in uživati v svojih domovih originalne umetnine domačih umetnikov, prav lahko kosamo z drugimi narodi, ki so gospodarsko srečnejši in številno neprimerno močnejši.

Srečni homo, če poide v božiče naš kulturni napredek in tej pravi smeri vzpenjave dalje do novih pridobitev. Nam vsem, ki smo zdravo ponosni na svojo slovensko narodno pripadnost ter imamo trdno vero v srečno bodočnost svojega naroda, bodi naša umetnostna srečna bitja in velika duhovna ljubezen. Naši likovni umetniki so postali imeniten sestavni del naše narodne celote, ne smejo več ob rob naše narodne skupnosti, na soncu jim bodi vseeno mesto in sveta slavnost naroda naj jih obdaja pri zlatnem delu.

Od našega zadnjega občnega zbora je zapisati nekaj važnih kulturnih dogodkov. Lepo napredujejo stavbna dela za veliko palačo Moderne galerije v Ljubljani po načrtih arh. E. Ravniharja. V Vegovi ulici dogotavljajo svojstveno mojstrovino slovenskega mojstra Plečnika znamenito vseučiliško knjižnico. V Mariboru se bližajo srečni dovršitvi velika obnovitvena dela mariborskega mestnega gradu in je že napovedana za prihodnji spomlad otvoritev mogočne, prenovljene zgradbe za namene velikega muzeja in galerije. Bo to velik praznik naše kulture. V začetku septembra je bil odkrit v Ljubljani v Zvezdi monumentalni spomenik kralju Aleksandru I. Zednitelju, pomosno delo kiparja L. Dolinjarja. Svojemu pietetnemu namenu so bile izročene žale pri Sv. Križu v Ljubljani, znamenita zamisel arhitekta Plečnika. V Mariboru pripravljajo za prihodnje leto slavnostno odprtje veličastnega spomenika kralju Aleksandru I. Zednitelju, imenitno delo akad. kiparja Borisa Kalina. Po dolgi naporih je letos dobila Ljubljana glasbeno visoko solo. Združene stanovske organizacije naših likovnih umetnikov so že lanske leto s prvim poudarkom postavile zahtevo po ustanovitvi Umetnostne akademije v Ljubljani. Vse naše pristojne gosposke in naši veliki podpirajo ta fundametalni slovenski postulat ter je upravičeno nadejati se, da bo ta srčni želja naših umetnikov in naša v bližnji bodočnosti dozorla do izpolnitve in uresničitve. Quod Deus bene vertat!

Slovinci v Ameriki

V Eas Worcestru sta se poročila Dona Rode in Maynard Pierce. Nevesta je hči ugledne slovenske rodbine Petro in Barbe Rode, ženin je pa francoskega rodu. Zlato poroko sta praznovala nedavno v Jolietu Janez in Marija Kambič. Zakonca Kambič imata 10 otrok in 31 vnukov in vnukinj. On je doma iz Sodjega vrha pri Semčur, ona pa iz Gabrova pri Metliki.

V okviru United States Navigation Company v New Yorku je bila nedavno ustanovljena parobrodna družba Yugoslav American Line, ki bo skrbela za osebnosti in tovorni promet med New Yorkom in Azorskimi otoki in Lizbono. Zaenkrat bo vozil na tej progi samo parnik »Lovčena« in sicer enkrat na mesec tja in nazaj. Parnik je odplul iz New Yorka prvič 9. decembra, iz Lizbone pa 26. novembra. Voznja iz New Yorka do Lizbone »tane v 3. razredu 192 v prvem pa 300 dolarjev.

V Clevelandu so umrli: Anton Zakrajšek, star 54 let, doma iz Rude, fara Rob pri Velikih Laščah, zapušta soprogo Rozo rojeno Hrašovec, dve hčeri in enega sina, Julija Troha, rojena Zagar, stara 44 let, doma iz Prezida, od koder je prišla v Ameriko leta 1913. Fran Sraj, star 75 let, doma iz St. Vida pri Stični in Janez Lekan, star 70 let, doma iz Smarijeta pri Toplicah na Dolenjskem. V Imperialu je umrl Janez Potočnik, star 53 let, doma iz Lučne v Poljanski dolini. V Chicagu so umrli: Janez Korenčan, star 47 let, doma iz Horjul, Janez Kosmač, star 40 let, doma iz Selc pri Škofji Loki; povozil ga je avto in V. Benkovič, star 20 let. V Luzernu je umrla Franciška Mihelič, stara 75 let, doma iz okolice Kamnika. V Elcoru Margaret Hafner, rojena Traven, doma iz Vodic na Gorenjskem, v Keewatinu Pavel Krpan, star 85 let, v Hisholmu Franc Juretič, star 67 let, v Ni-

kmalu prišlo do ugodnih zaključkov, ker je po sporazumu že sedaj nekaj pomočnikov nastopilo službo pri mojstrih, ki so sprejeli postavljene zahteve pomočnikov.

Za praznike obiščite Valvazorjev dom na Stolu, najbližjo zimsko post. janko, ki je samo 1½ ure oddaljeno od železniške postaje Zirovnice in z vsem prav udobno preskrbljena. Za praznike pa bo še prav imenitno poskrbljeno za zabavo.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v Kranju v mesecu januarju 1941 bo razdeljena sledeče: 1. l. 1941 dr. Herfort Joža, 5. l. 1941 dr. Pance Pavel, 6. l. 1941 dr. Vrtnjak Vinko, 12. l. 1941 dr. Bežić Josip, 19. l. 1941 dr. Bežić Josip, 26. l. 1941 dr. Herfort Joža.

Iz Trbovelj

Pomladnik, l. 1941, v Trbovljah uprizarjo na Stefanovo ob treh popoldne v Društvenem domu Goljovo božično igro »Petrčkove poslednje sanje«. Čisti dobiček je namenjen šolski kuhinji. Pridite vsi, ki čutite z našo mladino.

Pozor posestniki. Tvorница za dušik v Rušah je znižala cene apnenemu dušiku od 184 din na 140,80 din za 100 kg. To znižanje pa velja samo za vagonске pošiljke in le za naročila, izvršena do 31. decembra t. l. Interesentom se priporoča da pri občini nemudoma naroče potrebne množine apnenega dušika za spomladansko gnojenje. Spomladaj bodo umetna gnojila gotovo dražja. Apneni dušik je treba hraniti na popolnoma suhem in zračnem prostoru. Vreče ne smejo ležati na goli zemlji, temveč na deskah, da se gnojilo ne strdi. Naročila sprejema občina.

Opozarjamo kmetovalce, naj ne čakajo z naročili semenskega krompirja in ovsja (zbojšan seme) do spomladaj, ko semena ne bo dobili. Občina mora javiti skupno množino semen že do konca decembra. Na prijave po tem terminu se v nobenem primeru ne bo moglo ozirati. Prijavitelci bodo plačali polno tržno ceno, ki bo določena pozneje. Prevozne stroške bo plačala banska uprava.

Mesčno gibanje. Zaradi stalnega naraščanja draginje rudniško delavstvo kljub ponovnim poviskom ne more več izhajati s sedanji mezdami. Indeks cen

se je zadnje mesece pri nas povisal že zopet za šest točk, vsled česar je TPD glede kolektivne pogodbe obvezna sorazmerno povisati mezde. Pogajanja se bodo vršila 7. januarja pri generalem ravnanstvu v Ljubljani Delavstvo zahteva povisjanje mezd tudi za mesec decembar.

Posnemajte!

Trebnje, 24. decembra
Na včerajšnje zlato nedelje je naše časopisje objavilo poziv Nj. Vis. kneginje Olge, ki kot pokroviteljica in voditeljica široke akcije za preskrbo sirot z zimsko pomočjo poziva vse prebivalstvo in ga vabi, naj se po svojih močeh pridruži akciji zimске pomoči, da bi se beda siromasnega ljudstva čim bolj ublažila. Zoviv visoke pokroviteljice je res zlat in bo prav gotovo rodil zlate sadove za številne siromake sirom države, ki jim pripravljajo naše socialne, humanitarne, viteške in druge narodne organizacije, kakor tudi posamezniki izdatno podporo, ki jo bodo deležni v tednu zimске pomoči. Ko te dni za to ustanovljeni odbori trkajo na vsa plemenita srca in rodoljube, da jih v tej akciji po svojih močeh podpro in ko bodo tisoč in tisoč deležni vse topline lepih božičnih praznikov, bodo prazniki še najlepši, če se od njih spomnimo številnih božičnih praznikov, bodo prazniki iz lačnim nudimo vsak v svojem okraju izdatno in hitro pomoč. Kdor hitro da, dvakrat da!

Ta misel je prav gotovo vodila tudi našo ugledno tvrdko Ivan A. Grošek iz Trebnja, ki se je med dolenjskimi tvrdkami prva odzvala in je na časopisni poziv visoke predsednice zimске pomoči presenetila vse siromasne družine občine Trebnja, med katere bo po predlogu občinske uprave razdelila za 20.000 din živil. Ugledna tvrdka, ki za siromasne občane občine Trebnje tako očetovsko skrbi, in ki jim je že ponovno nudila vso svojo pomoč, naj služi za zgled drugim, ki naj bi v okviru te akcije s svojimi prispevki pripomogli, da bi v naši občini vsi potrebni prešli v letošnjem tednu zimске pomoči izdatno podporo. Poziv Nj. Vis. kneginje Olge ne sme neopažen mimo nikogar!

KINO MOSTI

Prijetne božične praznike boste preživeli ob naših odličnih filmih, ki jih predvajamo na oba praznika ob pol 11. dop. (matineja), ob 14.30, 17.30 in 20.30 ter v petek ob 20.

VESELO SIROMAŠTVO

Česka šlager opereta divnih melodij, sijajnega humorja in iskrene ljubezni z Jarmilo Kširovo, H. Vitovo, in A. Novotnym

TARZAN V HAREMU

Gleen Morris in Eleonor Holm v najboljšem filmu tisočletih pustolovščin kralja džungle

KINO SLOGA

TEL. 27-30

Priporočamo nakup vstopnic že v predprodaji!

Na oba božična dneva matineja ob 10.30 uri:

Najbolji in največjeboji božični filmski program najdete v novem, zabavnem METRO-filmu

ANDY HARDY - DETEKTIV

Kjer vam nudijo nove neprelike ANDY HARDY-ja (Mickey Rooney-a) in njegove srčkane pustolovščine s tremi ljubimi deklicami 2 uri neprestanega smeha!

Predstave na Božič in na praznik ob 15., 17., 19. in 21. uri.

TARANTELA

razkošna in zabavna filmska opereta z JEANETTE MAC DONALDOVO in ALLAN JONESOM.

Proke božičnih praznikov predvajamo premiero odličnega pevskega filma

TRAVIATA

KINO UNION

Telefon 22-21

Melodionna opera nesmrtnega genija GIUSEPPE VERDIJA, napravljena po Dumasovem romanu »Dama s kamelijami«, tvori vsebinsko ozadje doživljajev slavne pevke, ki je predstavila priljubljena MARIA CEBOTARI. Celotni najlepši odlomki iz same opere pomembno podčrtujejo lepo vsebino filma. — Sodeluje LUCIA ENGLISH, ki skrbi za zabavo in smeh. — Predstave na oba praznika: ob 10.30 matineja po znižanih cenah, popoldne ob 15., 17., 19. in 21. Rezervirane vstopnice semoraj o dvigniti najkasneje četrt ure pred začetkom predstave!

KINO MATICA

TELEFON 22-41

Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri. Na Božič in Stefanovo matinejski predstavi ob pol 11. dopoldne.

Naš izbran spored za praznike: Slavni BEGNAMINO GIGLI v muzikalnem vefilmu

MELODIJE IZ SANJ

poje prekrasno arije iz oper »BOHEME« in »ODISEJA«

Dražestni in temperamentni NOVI MODERNI ŠLAGERJI! — Nenavadna življenjska pot mladega umetniškega para, ki se odrečeta trenutne lažne slave, da postaneta prava, velika umetnika.

V glavnih vlogah: BEGNAMINO GIGLI, MARTA HARELL, A. SCHÖNHALS

DNEVNE VESTI

Vsem našim naročnikom, inserentom, sotrudnikom in čitateljem želimo srečne, zadovoljstva polne božične praznike.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

— Samo z načrtnim gospodarstvom bo zagotovljena prehrana prebivalstva. Kmetijski minister dr. Branko Čubrlić je imel v nedeljo zvečer v radiu predavanje o prehrani prebivalstva naše države. Med drugim je izjavil, da je vprašanje kruha zdaj prav tako važno za odločitev v dohodkih, kot je bilo prej. Vprašanje zvečer na bojišču. Tudi pri nas smo spoznali, da je treba svobodno liberalno gospodarstvo pogoltno zamenjati za načrtno. Preko ravnanja s hrano se je kmetijsko ministrstvo polagoma izpreminjalo v ministrstvo za narodno prehrano. Kar se tiče prehrane prebivalstva naše države v letošnji zimi je treba ugotoviti, da bi glede na zaloge hrane ne bila težka, če bi ne bilo izjemnih razmer. Kruha je pri nas za vse dovolj, problem prehrane je pa odvisen od nas in naše volje. Potrebno bo pa načrtno gospodarstvo, če hočemo zagotoviti prehrano prebivalstva naše države čez zimo.

— Napovedi o zvišanju davkov. Po vseh iz Beograda bodo v novem letu zvišali davke, takse in pristojbine, da bodo dosegli dovolj dohodkov za kritje povečanih državnih izdatkov. Splošni davek na poslovnih promet bo po teh napovedih zvišan za 20 %, zato se bo zvišal tudi skupni davek na poslovni promet v enakem razmerju. DAVEK NA LUKSUS bo znišan posled 15 do 40 % (doslej 15 do 20 %). Razen tega bodo zvišane trošarine, prenočne takse in takse na vloge. Najbrž bo tudi zvišan carinski azilo od 14 na 15 din za 1 zloti dinar. Napovedano je bilo že, da se bo podražila železniški prevoz. Skoraj zanesljivo je, da se bo podražilo monopolno blago predvsem tobak. — Treba je tudi računati s povečanjem proračuna mestnih občin; zvišan je bil že proračun zagrebške občine in moramo pričakovati, da bodo tudi naša mesta vsaj nekoliko zvišala svoje proračune.

je zapadlo včeraj okrog 10 cm snega. Celotno Dubrovnik je bil včeraj zjutraj beljen, kar se je zgodilo prvič v letošnji zimi. Snežilo je vso noč od nedelje na ponedeljek. Po bližnjih hribih je zapadlo precej snega in pritisnil je mraz. Samo v Sloveniji, kjer bi bil sneg sedaj med prazniki najbolj potreben da bi prišli k nam smučarji iz drugih krajev, nam letos nebo noče nasuti snega. Včeraj se je sicer ves dan plaho ponujal, pa je ostalo le pri redkih drobnih snežinkah. Danes dopoldne pa je začelo tudi v Ljubljani precej močno sneti.

— Nujna prošnja poštni upravi. Če povzeto se je pripetilo da nismo pravčasno prejeli pošte iz Celja. Danes moramo zopet ugovoriti tak krčec primer. Našemu uradništvu namenjena pismo je bilo odano pošti v Celju snodi ob 20. pa je tam obšlo in ga se danes v uradništvu nismo prejeli. Ponovno in nujno prosimo pošto upravo, naj vendar poskrbi, da bodo na pošti v Celju vedeli, da ne smejo delati nobene razlike med strankami, temveč da morajo v redu pošiljati naprej pošto ne glede na to, komu je namenjena. Če to ne bo zaleglo, bomo primorani pomagati si drugače.

IZ LJUBLJANE

— Iz Otevarov na ljubljanskem tovarnem kolodvoru smo že nekajkrat poročali, omenjali pa smo tudi priznanja vredne začetke preureditve. Zda pa se težave in hibe spet kažejo po načinu, ki je najbolj občutljiv. Nastal je namreč velik zastoj pri prevažanju premoga. Zaradi tega zastaja so najbolj prizadeti socialno šibkejši sloji, kajti premožni so se s kurivom preskrbeli že prej v ugodnejših razmerah. Tovorni tiri v Zalogu in razkladalni tiri v Ljubljani so že nekaj dni zatrpani. Vagoni premoga, poslani 16. t. m. iz Trbovelj, so prispeli v Ljubljano šele 21. t. m., vagoni, poslani iz Trbovelj 18. t. m., pa zastajajo v Zalogu. Vagoni, ki so se na poti ali pa že na razkladalnih tirih, bodo ostali tam preko praznikov in ko bodo prispeli nove pošiljave, bodo imeli trgovci in odjemalci nepotrebne težave in tudi stroške. Transportni kurva novembra in decembra ne presega normalno, pač pa gre preko normalne mize v današnjih dneh, s čimer bi pač morala računati železniška uprava ter pripraviti vse potrebno za tako važne prevoze.

— Iz Narodni obrambni fond — vlaganje prijav za odmero za leto 1941. 1. Zaradi pravilne odmere obrambnega fonda morajo predložiti davčni upravi nekuilovane prijave vsi možni davčni zavezanci, stari preko 30 let, ki imajo predpis na neposrednih davkih in to samci, oženjeni in vdovci brez otrok. Onim davčnim zavezancem, katerim so otroci umrli in sedaj nimajo nobenega otroka, prijavi ni treba vlagati. 2. Vlože naj prijave tudi oni davčni zavezanci, ki imajo 3 ali več živih zakonskih otrok iz pod 21. leta starosti. Te prijave morajo biti kuilovane z 10 din. V prijavi je navesti imena in rojstne podatke otrok ter nato resničnost podatkov na prijavi potrditi na mestnem poglavarstvu. 3. Prijave naj vlože tudi vsi oni davčni zavezanci ki imajo skupen predpis na zgradarini ali pridobitni. Vsi solastniki naj vlože skupno prijavo, na kateri naj bo razvidno koliko solastnikov je s kakim deležem je kateri soudeležen in podatki pod št. 1 in 2. 4. Davčni zavezanci ki plačujejo samo uslužbeniške davek naj teh prijav ne vlagajo. Prijava je vložiti od 1. do 31. januarja 1941. Prijave, vlozene po 31. januarja 1941 se pri odmeri obrambnega fonda za leto 1941 ne bodo upoštevale. Tiskovino za prijavo se dobi pri davčni upravi. Ljubljana mesto Vodnikov trg 5-1, soba št. 3 za ceno 1 din.

Salon „Vera“

ne dela do 2. I. 1941.

Telefon 24-63 Telefon 24-63

— Iz V šentjakobskem gledališču bodo uprizarili na praznik 25. na Stefanovo 20. in v nedeljo 29. t. m. vselej ob 16. dopoldne Golijev mladinski igrar „Pastirček in princesa“ z Dimičev in Kramarjev v naslovih vlogah ter v režiji E. Eypira. Pri igri, ki je povsem na novo opremljena, sodeluje 40 oseb. Medvedje, zapiski, kratke, vile in drugi gozdni prebivalci bodo razveseljevali naše naletke. Stari, pripeljati svoje mladiče in jim privoščiti za praznike dve uri čistega veselja. V nedeljo 29. t. m. ob 20.35 pa bo premiera Nušičeve veselice „Gospa ministrija“ z Bučarjevo in naslovni vlogi Grčevičeva, Dragarjeva, Lavrič Moser, Pevčev, — stari znanici iz „Ujeze“, radije Hanzli, Eypir in drugi sodelujejo pri tej izvrstni veselici. Kakor lani „Ujeza“ tako bo letos „Gospa ministrica“ zabavala obiskovalce šentjakobskega gledališča. Preskrbite si pravčasno vstopnice!

— Iz Hud preplah ob neprostovoljni začetni. Snodi, čim se je naredila noč, je v zahodnem delu mesta odpovala elektrika. Tega so se zelo prestrašili zlasti gospodinjice, ki so bile sredi najživahnijega predprazničnega dela. Na srečo pa je ta vladala le kakšnih pet minut ter so nas samo prestrašili; zaradi slabih skrušjenj lani, se zdaj ljudje zelo boje vsake motnje in zato je nastal smodur in preplah.

— Opozorilo smučarjem in izletnikom. Zjutri ne bodo vozili avtobusov podjetja O. Zutek na progi Ljubljana—Vodice—Komena—Cerklje—Kranj.

— Iz V počastitev spomina dr. Antona Koščeca je podaril za zbirko pomoči ljubljanskim revčev 5.000 srok ljubljanski dr. Gregorij Rožman, 600 din je nakazalo ljubljansko poverništvo Društvo zbirnice krajevne Jugoslavije, 500 din je na posel za zbirsko pomoč oblasti odbor Udruženja vojnih invalidov krajevine Jugoslavije. Vsem darovalcem za zbirsko pomoč izreka najtoplejšo zahvalo odbor.

— Iz V počastitev spomina dr. Toneta Jamarja je za zbirsko pomoč podaril 300 din notar dr. Jožep Krevci mesto venca na krsto. Dobrotliku mestnih revežev izreka najtoplejšo zahvalo odbor.

— Iz NA VSAKO MIZO LASKO PIVO — Za kuhinjo najbogatšjih v stari crkarni je podaril 500 din g. Anton Merhar; v počastitev spomina pok. majerja Ludvika Skuhale je poslal za mestne reveže 100 din g. ing. Franjo Seunig; v počastitev pok. dr. Kralja Pavla pa 200 din g. Jakob Kavčič, Gradisce 5. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotlikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiran.

— Iz Vse vzne karte pri PUTNIKU. — Iz SRAJCE KRAVATE Kramarčič Nebojški. — Iz V Stritarjevi ulici št. 6 v Ljubljani pri franciskanskem mostu se sedaj nahaja optik in orar FR. P. ZAJEC, torej ne več na Starem trgu. — Samo kvalitetna optika. 3. I.

Darujte za starolaki
»Dom slepih«
savod za odrasle slepe!
Ček. rač. 14.672, »Dom slepih, Ljubljana.

— Silvestrovanje Sokola I. Tabor do tudi letos v vseh prostorih Sokolskega doma na Taboru in bodite priprani, da boste deležni zabave in razvedrilja v toliki meri, da vam ne bo žal večera in boste v največjem veselju zapustili še dokaj dobro staro leto in prešli dobro razpoloženi z najbližjimi upi v leto 1941. Pričetek bo ob 20. uri ter je na sporedu koncert društvene godbe ter nastopi članov in članice v resnih in šaljivih točkah. Tudi kronika ne bo izostala, o polnoči pa bo kronika alegorija in nato se s plesom spustimo v novo leto. Pridite vsi, ne bo vam žal, cene bodo nizke in zabave na pretek. — Zdravo! —

— V evangelijski cerkvi v Ljubljani bo svečana služba božja v božičnih praznikih po naslednjem redu: 24. t. m. ob 18.25. t. m. ob 10.31. t. m. ob 18. in 1. januarja ob 10. vedno v zakurjeni cerkvi.

— Pevski zbor Glasbene Matice ima zaradi nujnega nastopa v radiu pevsko vajo vsega mesanega zbora v petek 27. t. m. ob 20. uri. — O. bor. —

— Zdrženje mešarjev in klošarjev obvešča cenj občinstvo in člane, da bo v ponedeljek 30. t. m. brezmesni dan, na sveti dan in Stefanovo pa so mesnice zaprte. —

— Iz Tramvaj na sveti večer. Ker bodo Ljubljanci po lepi stari navadi tudi danes popoldne in zvečer obiskovali svoje drage na pokopališčih, bodo vsi vozovi mošanske proge št. 2, dolinske proge št. 3 in viške proge št. 4 od 15. ure dalje pa do 21. ure vozil k Sv. Križu s 6minutnimi presledki, od 21. dalje pa samo vozovi proge št. 2 iz Most v 6minutnem presledku.

SPOROČAMO

da se bo vršil dne 11. januarja 1941
v dvorani Kazine
Tradicionalni XVII.

Obrotniški ples

ki ga priredi Obrotniško društvo v Ljubljani, na katerega že sedaj opozarjamo vse prijatelje in znance.

— Iz Pošne upokojence in one družinske člane umirih postarjev ki prejemajo od pošte Ljubljana I pokojnino, prosimo da se osebno zglašajo tekom januarja 1941. v pisarni upravnika pošte Ljubljana I v svrhu prijave naročila poštnih spremnic z znižano tarifo. Poznejši prijavi pošta ne bo upoštevala.

— Iz »Andy Hardy detektiv« je nova prišrna filmska pustolovščina popularnega Mickey Rooneyja, ki bo za božične praznike zabaval stari in mlado v kinu Slogi. Tega priljubljenega filmskega junaka in njegov slabost od lepih deklet poznate skoraj vsi iz njegovih številnih prejšnjih filmov. Njegove ljubezenske aferice delajo preglednice celic njegovemu izkušnemu očetu in dobrični sodniku Hardyju Kot »mož« — možu mu Andy potoli kako begajo dekleta za njim. Samo malce, da je z njim prijazen, pa se takoj zaljubljuje vanj. Njegovo srčkano Polly poznate gotovo vsi. A imeti poleg nje še tri druge prijateljice istočasno, je tudi za Andreja težka zadeva. Pa vse bi šlo, če bi imel Andy denar. Nabaviti si mora nove avto-gume, beli smoking in cvetje za svojo malo Polly, da jo povede na svečani ognjemet. A denarja ni... in do denarja mora na vsak način priti. To ga privede v niz novih pustolovščin, kjer postopa Andy kot prvi detektiv... Andy se hoče tudi ženiti. Svoji mali Polly pravi, da je treba zeno, ki ne zna kuhati, preteptati. In Polly se brž odloči, da se gre kuhati učiti... Andy pa hoši še večno v šolo. To so njegove nepravilne in afere v tem zabavnem filmu, pri katerih se boste od srca nasmejali. Kot matinejo pa predvaja kino Sloga oba božična dneva ob 10.30 dopoldne po znižanih ljudskih cenah prelepo in razkošno filmsko opereto »Tarantela« z Jeanette Mac Donald in Allanom Jnesom. Občinstvu priporočamo, da si za oba filma nabavi vstopnice že v prodaji vnaprej. 2943

— Iz Zabavni božični večeri v dekoriranim lokal gostilne Lovšin. 579—

— Iz Društvo za zgradbo Školskega doma v šiški priredi dne 31. decembra 1940 Silvestrovanje s plesom v vseh prostorih Sokolskega doma v šiški. Začetek ob 20. uri. 576—

Silvestrovanje

Sokola II
v Trnovem!

— Iz Slovenska simfonična glasba. Pomovno opozarjamo na ta koncert, ki je zgodovinske važnosti za nas Slovence. Izvajale se bo v ponedeljek 30. t. m. v unionističnem dvorani najprej skladbe Osterca, Lajovicca, Tomca, Zebreta in Bernarda. Vstopnice v Matični knjižnici!

— Iz Božične plesne vaje Jenkove šole v Kazini bodo na božič ob 20. za torkev tečaj in na »Stefanovo« ob 20. uri za nadaljevalni-izpopolnjevalni tečaj z božično. V petek ob 20. zopet začetniško-nadaljevalni tečaj. Pošne plesne ure in informacije vsak dan ob 11. ure dalje. Studenti popust. 577—

— Iz Pista mostarska žilavka. Zametna črnina. Homburger, štajerska in dalmatinska vina za praznike tudi čez ulico v gostilni Lovšin. 578—

— Iz Za praznike se priporoča rest. in kavarna »Keršček, šiška. Prvovrstna kuhinja in dobra vina. 581—

— Iz Huda nesreča v Janševi ulici. V Janševi ulici v šiški se je pripetila smodni huda nesreča. Na železniški prelaz je privozil z avtomobilom inž. J. K., poleg nje je sedela njegova zaročenka, uradnica Marija K., s katero se je nameraval danes poročiti. V trenutku, ko je vozil čez prelaz, ga je pa odbil premikajoč se vagon in razbil vse prednji del avtomobila. Sunk je oba vrzel iz razbitih avtomobila, vendar je oblačil vozač na tleh brez vsakih poškodb, medtem ko je Marija K. dobila huje poškodbe po hrbitu in po rokah. Na kraj nesreče so bili takoj poklicani reševalci, ki so ponesrečenko odpeljali v bolnico.

Živilski trg

Ljubljana 24. decembra
Predpraznična mrzlica na trgu je danes že minila; glavna dneva sta bila sobota in včeraj, danes so pa gospodinje kupovale predvsem za tekoče potrebe. Tudi blaga je bilo mnogo manj in izostale so mnoge prodajalke z dežele, saj se danes na kmetih že začnejo prazniki. Manj je bilo zlasti perutnine, ki so jo pa gospodinje tudi kupovale mnogo bolj že v soboto in včeraj.

Po tradiciji bi morale biti danes na jedilniku ribe. Trg je bil tudi precej dobro založen z ribami, toda kupčija je bila slaba. Morske ribe so se silno podražile; tako drago menda še niso bile na našem trgu kakor zdaj. To pa ni le neke vrste prihodnja podražitev, temveč si jo moramo razlagati z zelo slabim ribolovom na Jadranu, ker še vedno vlada hladno vreme, a razen tega je zdaj mnogo večje povpraševanje po ribah. Zato so danes prodajalci skupe in tuna po 36 din, sardelice po 24 din, palamido po 36 in boče po 30 din. Cenejše so pa bile rečne ribe, čeprav so se tudi

šuke podražile na 28 din kg. Posttrvi so bile kakor navadno po 40 din, pečenke in karasi pa po 16 din.

Trg ni bil posebno dobro založen tudi z zelenjavo, vendar je bilo dovolj blaga. Pri prodajalcih mlečnih izdelkov danes ni bilo več nava. Precej živahno je bilo še pri mesarskih stojnicah, ki so bile zelo dobro založene z vsemi vrstami mesa.

Iz šoštanja

— Ob ukinitvi treh paralelk na tukajšnjih osnovni šoli. Po premetitvi treh učiteljev s šoštanske ljudske šole so stariši in z njim vsa javnost pričakovali, da bodo izpraznjena mesta zasedle nove učne moči. To se pa ni zgodilo — doživeli pa smo ukinitve treh razredov, oziroma paralelek. Posamezni razredi so se že pred ukinitvijo preselili normalno število otrok, zdaj pa so naravnost prenatrpani. Tako je bilo prej v treh paralelkah po 35 otrok, sedaj je v dveh razredih po 55 otrok. V dveh paralelkah I. razreda je sedaj po 50 in 54, v dveh paralelkah IV. razreda pa celo po 60 otrok. Razumljivo je, da pri takem stanju učni uspehi ne morejo biti zadovoljivi. Upoštevati je še treba, da razredi še itak niso dovolj prostorni, zračni in sončni. Ukinitve treh paralelek je zato še bolj v napotje uspešnemu pouku in v škodo zdravju otrok. Čudimo se, da gotovi činitelji, ki se drugače kaj radi ozirajo po naši šoli, tega ne vidijo. Sedanjih razmer na naši šoli mora biti konec! V interesu šolske prosvete je, da se ukinitvi razredi spet otvorijo in da dobi tukajšnja šola vse pogoje nemotnega delovanja.

— Jezikovni tečaj. Poverništvo Društva absolventov trgovskih šol pridno deluje. Imelo je že več sestankov, na katerih je obravnavalo stanovska vprašanja. Z 10. januarjem pa bo otvorilo tečaj nemškega, italijanskega in francoskega jezika. Prijave sprejema in informacije daje tajnica poverništva gđe. Marija Medvedova.

— Glavni dobitke. Školsko društvo bo na Stefanovo zvečer uprizarilo v svoji dvorani Lipahovo trejdekanjo »Glavni dobitke« Vabljeno!

— Aeroklub ustanovljen. Pred dnevi se je vršil pri Cerovski ustanovni občni zbor Aerokluba. Zanimanje za sinji sport v našem mestu ni novo. Že predlansko leto je bila oživljena jadrna skupina, ki je zgradila tudi prvo jadrno letalo. Naši mladi jadranci so se z njim večkrat z uspehi dvignili v zrak in položili tudi prve izpite iz jadrnega letenja. Z ustanovitvijo Aerokluba bo pa delovanje jadrcev gotovo postavljeno na trdnjšo in širšo osnovo. Ustanovni občni zbor je bil lepo obiskan. Zborovalci si postavili program dela: zgraditi hočejo še dve jadrni letali, eno tipa Zögling in eno tipa Salamandra. — Pri volitvah mestnega odbora je bila izvoljena naslednja uprava: predsednik dr. Medić Stane, podpredsednik Robinšek Srečko, tajnik Vladimir Skubin, blagajničarka Cilka Trobejva, odborniki: Muhovec Valter, Svet Ivo, Znidaršič Milan, Marija Strausova, dr. Gorčar Jože in Lukman Drago. Odbor jadrne skupine pa tvorijo: predsednik Muhovec Valter, tajnik Skubin Vladimir, blagajnik Končan Herbert, tehnični vodja Kosi Tone, gospodar Fece Joško; odborniki: Soln Kerel, Soln Milan in Dvornik Maks.

— Božična Rdečega križa. V petek polne je ščitanjski Rdeči križ priredil svojo tradicionalno božično, namenjeno revni šiški mladini. V sokolski dvorani je stalo božično drevo, okrog njega pa so bili razvrščeni kupi daril. Božično je ob primernem govoru predsednik RK g. Potočnik, ki se je zahvalil vsem dobrotlikom, posebno še gospoda Sencičev in sumpeljevi, ki sta nabrali prestonovne prispevke med meščani. Nato je sledilo obdarovanje: okrog 200 otrok je prejelo čevlje, obleko, perilo itd.

— Visoke številke. Na območju šoštanskega sodnega okraja je dosegel konzum tobaka vsoto 235.248 din (lani 195.396).

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek, 24. decembra: zaprto
Sreda, 25. decembra: ob 15.: Mali lord. Mladinska predstava. Znižane cene. Ob 20. uri: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene
Četrtek, 26. decembra: ob 15.: Krog s kredo. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Revizor. Izven. Znižane cene
Petek, 27. decembra: zaprto
Sobota, 28. decembra: Ugrabljeni Sabince. Izven

OPERA

Začetek ob 20. uri

Torek, 24. decembra: zaprto
Sreda, 25. decembra: ob 15.: Fridrika. Izven. Gostovanje Jospa Gostiča. Ob 20. uri: Fidelio. Izven. Znižane cene
Četrtek, 26. decembra: ob 15.: Angel z avtom. Mladinska predstava. Izven. Ob 20. uri: Veselo žene windsorske. Izven
Petek, 27. decembra: zaprto
Sobota, 28. decembra: Traviata. Izven. Gostovanje Zlate Gjurgjenčeve

Z Jesenic

— Zvočni kino Radio predvaja v sredo (na božični dan) ob 3., 5. in 8. zvečer, v četrtek (na dan sv. Stefana) pa ob 3. dopoldne in 8. zvečer prekrasen vefilm »Materinska ljubezen«. V glavnih vlogah Käthe Dorsch, Paul Hörbiger in Traudl Stark. Med dodatki kulturni film in vojni tednik. Sledi »Kozarška kri«.

— »Materinska ljubezen« se imenuje prekrasen film, ki ga bomo videli na Jesenicah na letošnji božič. Film je slavospev poštovanosti in ljubezni, ki jo je zmogla samo mati, ki hoče pomagati svojim otrokom. Film prikazuje to ljubezen na način, ki vsakega gledalca gane in vsakdo res doživi lepo in plemenito materinske ljubezni. Nikomur, bilo moškemu ali ženi, bilo mlademu ali staremu ne bo žal, ko si bo ogledal ta film, nego si ga bo marsikdo ogledal še drugič ali celo tretjič. Zaradi tega pohitite vsi v Zvočni kino Radio, ki ga predvaja ta film na božični dan ob 3. in 5. dopoldne ter ob 8. zvečer; na Stefanovo pa ob 3. dopoldne in 5. zvečer.

SOKOL

— Sokol Jelec, dramatski odsek uprizar na Stefanovo dopoldne ob 15.30 Gšperjevo burko v 3 dejanjih »Maks v škripcih«. Igra je polna smešnih zapletov in burkasti prizorov. Igralci jeznanskega Sokola so že večkrat dokazali, da lahko spravijo občinstvo v dobro voljo in smeh. Kdor se hoče nasmejati, naj pride pogledat »Maks v škripcih«.

SOKOL I

TABOR

Silvestrov večer

Program Godba Ples

— Prestopki proti maksimumnim cenam kož. Referat za kontrolo cen kraljevske banske uprave objavlja: Referatu za kontrolo cen je došlo več prijav, da so prodajalci mesarji in trgovci s kožami goveje in teletje kože po višjih cenah, kakor po 23 din goveje kože in po 26 din teletje kože. Vsi ti prestopki so se prijavi pri pristojni oblasti in bodo kivi najstrožje kaznovani. Organi kontrole cen na terenu bodo posvetili največjo pažnjo trgovini s surovimi kožami in bodo vse primere kršitve maksimumnih cen prijavi.

— Uradno določene cene 1941. Kraljevska banska uprava na prijavo Zveze združenj in odsekov mesarjev državne banovine na podstavci 61. 5. v zvezi s čl. 2. uredb o kontroli cen z dne 5. februarja 1940, št. 1. 68-15. odobrava, da smejo mesarji v dravski banovini prodajati loj za prehrano in industrijske svrhe po tehle cenah: 1) loj topjen, čist po 24 din kg, loj surov (ledvični) po 18 din kg, loj surov črvenasti in drugi po 14 din kg. 2) Prekršitve te določbe se kaznujejo po čl. 8. uredb o kontroli cen.

— Diplomiran je bil na tehniški fakulteti univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani za gradbenega inženjerja g. Dobrič Nikolaj iz Ljubljane. Mlademu inženjerju čestitamo!

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM V ŠISKI, telefon 41-79

Zvest človeštva

V glavni vlogi PAUL MUNI
Predstave v sredo ob 3., 5., 7. in 9. v četrtek ob 3., 5., 7. in 9. uri
v petek ob 7. in 9. uri
MATINEJA: v sredo in četrtek ob 11. uri

Rože z juga

Krasne melodije!
V gl. vlogah: Paul Hörbiger in Rozsi Czikos.

Prilodni spored (28. XII. 1940):
HO-RUK

— Izlet SPD v I. 1941. V I. 1940 je slovensko planinsko društvo v Ljubljani prve dni v mesecu priredilo izlete večjih skupin planincev v naše gore. Izkazalo se je, da mnogi planinci izlete družbo za svoje izlete, ki jih sami ne bi napravili. Za leto 1941 ima Slovensko planinsko društvo na programu sledeče izlete skupin planincev: V nedeljo 4. maja v koč v Jermanovih vratih, v soboto in nedeljo 7. in 8. junija na Komno, od 3. do 6. julija čez Kamniške planine, od 31. julija do 3. avgusta čez Triglavsko pogorje, v soboto in nedeljo 6. in 7. septembra na Vršič ter v nedeljo 5. oktobra na Kravace. Radi enostavne organizacije navedenih izletov, ki naj bodo ceneni in vslec tega namenjeni v prvi vrsti manj imovitim slojem, je Slovensko planinsko društvo ustanovilo tako zvano »Izletniško blagajno SPD«, katere namen je usmerjati izlete v planine. »Izletniška blagajna SPD« nudi ugodnost, da plačuje član SPD stroške za vozno in mesečnih obrokih ter ima s tem plačane izdatke za izbrane izlete. Točni prospekti »Izletniške blagajne SPD« so na razpolago v društveni pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4/I. Izberite si izlete za leto 1941 ter se prijavi v društveni pisarni SPD najkasneje do konca januarja 1941. Čim prej se odločite in prijavi za izlete, tem lažje bo Slovenskemu planinskemu društvu pravčasno pripraviti vse potrebno za izlete.

— Drugod sneži, v Sloveniji na ne. Iz raznih krajev države poročajo, da je večraj močno snežilo. Novega snega je zapadlo toliko, da so nastale v železniškem prometu velike ovire in vladi vozijo še z večjim zamudam kakor doslej. Tudi avtobusni promet je zelo oviran. V Beogradu

O smučarjih in njihovem vedenju

Nekaj potrebnih ugotovitev, ki naj bi jih smučarji upoštevali

Ljubljana, 24. decembra.

Spregovoriti hočemo nekaj besedi o vedenju smučarja v obsevanju z drugimi ljudmi, smučarskimi tovariši in nesmučarji. Je to važno poglavje, pri katerem je prizadeto ne samo tujsko-prometno vprašanje in naše železnice, temveč tudi sam smučarski sport.

Vedenje je deloma prirojeno, torej zadeva podedovanega značaja, lahko pa je tudi pridobljeno po vzgoji in pravemu temu obliki. Olike, ki so stvar takta, ki je lahko prirojen ali prisljen. Če izvajamo izjeme, je zadeva tale: čim manj obračunase pozornost, tem boljše je tvoje obnašanje. To ne velja samo za navadnega zemljana, temveč tudi za smučarja. Čudno pa je, da je silno prodrl naziranj, da je »sportnik«, že sam po sebi nekaj drugega, pomembnejšega in vrednejšega. In temu primerno je tudi vedenje smučarja, pa naj si bo na cesti, v krčmi ali v vlaku. Smučar se celo čudi, kako da mu ne prisojajo posebnih pravic, ko je vendar v smučarski obleki in s smučkami.

Vzemimo konkreten primer. Samo posebi je razumljivo, da jemljemo v vagon le tako prijago, ki ne ovira druge sopoltnike, jih ne onesnaži. Zmerom in zmerom pa doživljamo, da smučarji ne smatrajo za potrebno, da bi smučke očistili, preden stopijo v vagon. In potem se celo razburjajo, če slišijo od »civilistov« pritožbe zaradi slapa, ki se zliva nanj.

Posebno poglavje je tudi, kako naj nosimo smučke. Lahko jih nosimo tako, da ne bomo z njimi v napotje nitj v najhujši

gneči, lahko pa tudi tako, da bomo ovirali vse, kar je okoli nas. Saj je samo stvar oblike, da drugih ne nadlegujemo, smučarji pa so za čudo prepričani, da veljajo za nje drugačni zakoni. Na sopotnika mora čudno vplivati, če dokončujemo svojo garderobo šele v železniškem vozu ali, če imamo tako čudovito dehtečo obleko, da njen vonj prekosi celo slabo cigareto. O nščnu, kako pogoltnemo jed, ki smo jo prinesli s seboj, raje nočemo govoriti. Javno sikanje, pudranje in šminkanje je nekulturna razvada, ki smo jo dobili iz Amerike in ki se je že tako ukoreninila, da je ne bo moge odpraviti. Povsem nenaravno in vse obseje vredno pa je, ko vidimo naše smučarke in tudi smučarje, da se slačijo v vagonih in si mažejo vrat, roke in hrbet z raznimi sončnimi mažami in olji. Enako je s »pravico« posedati pred smučarskim domom napol slečen ali celo v kopalnih hlačah. Sončne kopeli so priljubljene, nikar pa ni zapisano da morajo biti baš na klopih dobro obiskane planinskega doma (čitaj: restavracije!).

Vse to, kar smo do zdaj opisali, delajo smučarji, ko še niso na bregu. Stvar pa končno ni nevarna in kdor potuje z množico, mora biti pač na take reči pripravljen. Nekaj čisto drugega pa je, ko se začne neotesani smučar gibati — tedaj lahko postane nevaren.

V smučarstvu razlikujemo danes dvoje: izlet in sport. Na lepem pobočju, primeren za smuk, običajno mirno smučarjevali. Večina njih zna malo, je skoraj neobgledna na smučkah in so skoraj ves čas na tleh. Na takih travnikih je zato skrajna malomarnost, če kdo smuča v tempu, ki ga ne more več kontrolirati. Posledica so težke nesreče. Vse to pa teh junakov hitrosti ni moglo sorodnosti in smo danes že tako daleč, da je treba nasproti takemu početju nekaj ukreniti. Dobri smučarji mislijo, da imajo zaradi svojega znanja privilegij v smuku in vozijo brezobzirno in za las tik ob začetniku in mimo njegovih krivih — ali pa kar naravnost vanj. Taki divjaki si namreč mislijo: čemu bi se ogibal, saj nisem neumen, na drugi strani pa je naziranje začetnikov, ki so v večini: ti samo slej, kako prideš mimo!

Se bolj nevaren je začetnik, ki se hoče bahati in se smeti s hitrostjo, ki ji ni tudi brez človeških ovir kos. Dosti je tudi takih, ki nimajo na prebudihih strminah ničesar iskati, pa se kljub temu vzpenjajo po sredi smučišča proti vrhu in tako ovirajo in spravljajo v nevarnost sto drugih. Tudi na snegu bi morali veljati gotovi prometni zakoni, ki jih daje zdrava pamet, izpolnjevanje pa je odvisno od dobre volje in ovladanja samega sebe. Pri smučanju bi morala prevladovati zavest o skupnosti, o družbi, kajti kdor je v družbi, se mora podrediti njenim zakonom.

ostali pa so zvesti prirodi, ki jo slavi in opeva pri nas tudi v najhujši zimi. O božiču so celo na višku svojega petja. Zato prirejajo ljubitelji kanarčkov v sedanjem času razstave in je zlasti pri nas ter naših severnih sosedih reja kanarčkov močno razširjena. Ljudsko mnenje, da mora biti pravi kanarček rumen, je docela pogrešno, kajti v prirodi živijo kanarčki ni rumene, marveč zelenkastorjave barve. Tudi na sedanjih razstavi je pretežno večina zelenih pevec, ki v petju zmagujejo in so mnogo bolj odporni proti raznim vremenskim in bolezenskim vplivom. S tem pa ni rečeno, da so rumeni kanarčki brez dobrih lastnosti. Tudi ti so že mnogokrat odnesli venec zmage, v splošnem pa vendarle v petju nekoliko zaostajajo in tudi z zdravjem niso tako odporni kakor njihovi zeleni sovrstniki, ki jih proti vsem zlom le bolj ščiti njihova prirodna barva.

Ker ob zaključku lista tekmovalje še traja, žal ne moremo objaviti doseženih rezultatov.

Iz šole, kjer se tekmovalje vrši, nam poročajo, da se za prva mesta vodijo ogorčene borbe med pevci naših mojstrov gojiteljev in med pevci mlajših rejcev, ki so se z veliko vnamo oprijeli tega ljubkega sporta. Zmagovalce bomo pa lahko obudovali že jutri na razstavi. O izidu tekmovalja bomo poročali po praznikih.

Na razstavi, ki bo odprta ob božična praznika, bodo prodajali tudi srečke in komur bo sreča naklonjena, bo lahko dobil najzlahnejšega kanarčka za 1 din. Razstavljene bodo tudi po najnovejših izkustvih izdelane ptičje kletke, ki nudijo kanarčku čim več prostosti in udobnosti. Delo je domačega mojstra Jurija Jugovića iz Ljubljane. Čisto in zdravo ptičjo hrano za vse vrste ptic, bo razstavila veletrgovina s semen Sever & Co. iz Ljubljane.

Vodja razstave g. Omahna Franc bo obiskovalcem na razpogo z vsemi pojasnil, ki se tičejo kakršnega koli vprašanja o vzgoji, bolezni in prehrani vrvicev. Kdor se bo pa globlje zanimal za rejo kanarčkov, bo po nizki ceni lahko kupil Zupanova prvo strokovno knjigo, ki podrobno obravnava vse potrebno znanje o vzgoji in petju ter bolezni kanarčka, zlahnega vrvicev.

Obisk razstave vsem toplo priporočamo, zlasti se zato, ker je čisti donos razstave namenjen za prehrano lačnih ptic v prosti naravi.

»Traviata« v filmu

Ljubljana, 24. decembra. Redki so, ki bi ne poznali melodiozne opere velikega glasbenega genija Giuseppea Verdija »Traviata«. Mojster Verdi je pod globokim vtisom prekrasne romana Alessandra Dumasa »Dama s kamelijami« koncipiral operi, ki ji je dal poseben poudarek v prekrasnih, nedosegljivih arijah z namenom, da njihova edinstvena melodioznost čim bolj vpliva na čustvenost in s tem da pravo veličino celotnemu dejanju. Ni torej čudno, da se je svetovno znani režiser Carmine Gallone lotil filma, kateremu je dal za osnovo opero »Traviata«. Za glavno osebnost, okoli katere se razvija dejanje, je dočel svetovno znano pevko, ki jo predstavlja v filmu priznana koloratura Maria Cebotari. Njena nenadkriljiva vloga je in ostane Violetta v Traviati. Kot iskreno ljubica žena se mora odpovedati svoji ljubezni istotaki kakor Violeta v Traviati, toda ne na zahtevo ljubimčevega očeta, temveč na zahtevo svojega zdravnika. Zaradi rahlega zdravja mora opustiti naporno petje, zapustiti mora svojega izvoljenca in oditi v tujino, kjer si naj bi okrepila zrahljano zdravje. Eksistenčno vprašanje njenega izvoljenca in njeno lastno jo pa prisilil, da se ne popolnoma zdrava zopet nastopi v gledališču. Že so vsi mislili, da bo to njen konec, toda z nadčloveško voljo je premagala vse napore in si na ta način zgradila svojo lastno srečo.

Lepa božičnica

Škofja Loka, 24. decembra. Mnogo poguma, vztrajnosti in volje je bilo treba, da je pripravilo Škofjeloško Kolo jugoslovenskih sester z deško šolo revni šolski deci tudi letos prav lepo božičnico in sicer v soboto dopoldne v šolski dvorani novega šolskega poslopja. Božično razpoučenje so pripravile jaslice, pa tudi božično drevesce, prav razveseljivo pa je bilo tudi pogled na krato naložene mize z darovi. Ko je bila vsa mladina z odbornicami KJS in pevskim zborom zbrana, je spregovoril najprej šolski upravitelj gosp. Karel Jeretina, ki je v lepih besedah priložil deci napor in trud, ki sta ga imela šola in KJS, da je moglo priti do obdarovanja. Z ljubeznijo č domovine in s pridnim učenjem na, ki se izkazali šolarji hvaležne svojim dobrotnikom. Z vzklidil kratku Petru II. so bile z ključem lepe besede. Vzpodbudno je nagovorila mladino predsednica KJS ga. Ljuba Lendovska. Delo KJS je nesebično, namenjeno plemeniti ljubezni do onih, ki so pomoči potrebni. Vsak dar naj bo dobrohotno sprejet! Nič ni treba nevoščljivosti! Njene, materinske prirodnosti in dobrote prežete besede so bile sprejete z globokim občutjem, zlasti še, ker je govornica na koncu izrazila vdanost in zvestobo visokemu kraljevskemu domu. Po priložnostnih deklaracijah je nastopil pevski zbor, ki je zapel vrsto božičnih pesmi. Sledila je obdaritev mladine. Večja darila je prejelo 63 otrok, vseh obdarovancev pa je bilo okrog sto. Frigidno je izginalo v nahrbtnike, aktovke in vrečke perilo, obleka, pecivo in druge potrebne stvari. Otroci so prejeli tudi 53 parov copat. Skupna božičnica KJS in šole je tako tudi letos svoj

namen v kar najlepši meri dosegla. Naj bi ostalo tako tudi v bodoče. Z lepim denarnim prispevkom je podprlo Kolo tudi božičnico na deklški šoli.

Iz Krškega

Krušne moke je zmanjkalo. Zadnjih štirinajst dni že skoraj v vsem spodnjem Posavju ni mogoče dobiti pri nobenem trgovcu krušne moke, pa tudi peki pečejo samo še bel kruh, ker je tudi že njim zmanjkalo krušne moke. Trgovci izjavljajo, da so pravočasno naročili krušno moko ter tu-

di poslali denar zanjo, da pa je še niso prejeli. Najbolj je prizadeto uradništvo, ki si ni moglo pravočasno oskrbeti dovoljnih zalog krušne moke. Peči izjavljajo, da bodo ustavili peko, ker se jim ne izplača peči kruh. Kakor se čuje, namerava občinska bolnica odpustiti vse bolnike domov, ker ne more nikjer dobiti dovoljne hrane. Če se bo to res zgodilo, bo okoliško prebivalstvo hudo prizadeto. Obetajo nam, da bo dobila te dni občina dva vagona moke, kar bo približno pol kg na osebo.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Presenetite vas dom...

z sodobnimi TUNGSRAM KRYPTON žarnicami! Zadovoljni boste, ker bo razsvetljava boljša, poraba toka pa manjša.

BOLJŠA LUC, MANJŠI STROŠKI!

TUNGSRAM
Krypton

„DRAVA“ je prava

ZAVAROVALNICA MALEGA ČLOVEKA

MARIBOR — SODNA ULICA 1 — v lastni palači
VAŠIM DRAGIM ZA BOŽIČ
ŽIVLJENJSKO POLICO „DRAVE“!

Zahtevajte prospekte in obisk zastopnika!

Slavni pevec Benjamin Gigli

v velikem muzikalnem filmu „Melodije iz sanj“

Ljubljana, 24. decembra.

Na diplomskem izpitu rimskega konzervatorija mladi komponist Michael Donato dirigira svojo še nedovršeno opero »Odisejev povratek«. Glavno partijo poje njegova kolegica Karla in oba žanjeta silen uspeh. Zato skleneta, da bosta tudi v bodočnosti sodelovala. Toda življenje je težko in ponudil svojo dovršeno opero »Odiseja povratek«, oziroma igrata v nekem nočnem lokalu.

Tu odkrije Karlin talent direktor milanske Scale in jo angažira. Z Michaelom se morata zato ločiti. Karla žanje silen uspeh v družbi z Giglijem v glavni ariji »Bohemec«. Pred predstavo je tja prišel Michael in ponudil svojo dovršeno opero »Odisejev povratek«. Toda razočaran odide brez slovesa.

Nato prične Michael komponirati šlagerje in postane slaven. Njegova jazz skupina nastopi v Budimpešti. Nato mu pade v glavo originalna misel, da bi svojo opero priredil za jazz. Budimpeštanska opera prične medtem pripravljati uprizoritev njegovega »Odisejevega povratka«, kjer naj bi naslovne partije pela Gigli in Karla. Ta končno najde Michaela in ga poprosi, da svojega dela ni predal v jazz, temveč je nato sam dirigiral svojo opero. Postal je slaven umetnik.

To je kratka vsebina tega odličnega umetniškega in pevskega vefilma, v katerem Gigli spet nastopi v vsej svoji slavi in silju. Velečastni so njegovi speti v »Bohemec« in »Odiseje«, odlični najmodernejši šlagerji. Premiera na božič v kinu MATICI. 2946.

Velika razstava kanarčkov

Prirejena je v ženski učiteljski šoli in na nji tekmuje nad 120 drobnih pevcev

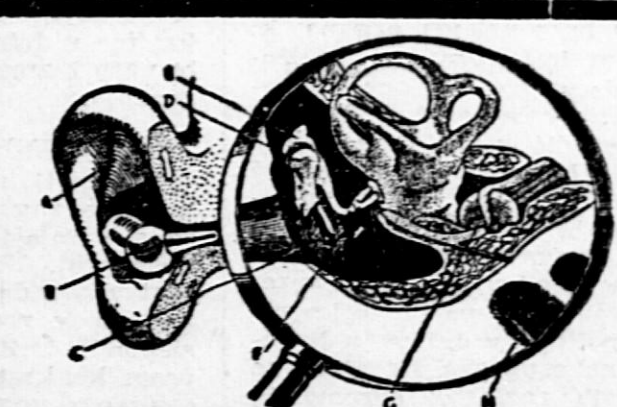
Ljubljana, 24. decembra. Velika razstava kanarčkov, zlahčnih vrvicev, ki je vsa v zimskem zelenju in do zadnjega kotička zasedena s krilatimi pevci, je prireditev, ki se nam le redkokdaj nudi in ki gleda na svojo humano stran zasluži, da si jo ogledamo. Ljubitelji lepega petja in pa naši mladinci, ki jo bo poslušali, ostane gotovo v neizbrisnem spominu. Krilatih pevcev je bilo na naši ljubiteljski in začetniški ptic namestiti v ženski učiteljski šoli na Resljevi cesti 10, obsega preko 120 pevskih grl in le malo je

med nami takih, ki smo imeli že priložnost poslušati tako številni in svojevredni ptičji zbor. Ko vstopiš na razstavo med tati krilati in prepevajoči ptičji rod, trenutno pozabiš na mraz, ivje in zimo. Človeku se zdi, da smo s časom že daleč za sv. Gregorjem, ki v deželo prinese ključ do korenin in ključ ves ptičji rod v svate. Kanarčki ne poznajo zime, kajti na vročih afriških tleh, na Kanarskih otokih, kjer jim je pred davnimi časi tekla zibel, vlada večna pomlad. V stoletnem ujetništvu so spremenili svojo barvo, pesem in hrano,

NAGLUŠNI!

Bolje boste slišali s pomočjo svetovne metode z majhnimi stroški. V vašem ušesu so tri male gibljive koščice. Ako te koščice ne funkcionirajo dobro, slišite zelo slabo. Večine besedi ne razumete. Glasovine despo do v esnega živca. — Na tisoče jih trpi zaradi tega ne dostotka. Uporabite zato zelo majhen srebrni Vibraphon, pa bo vaša naglušnost izginila. — ker bi one male koščice zopet postale spetentivne za glasove. Tako bi spet zadobil mir in zadovoljnost.

VIBRAPHON je majhen, srebrni aparat, ki se skoro nepazeno nosi v ušesu, brez baterije, brez žic in brez vsake drugega priveska. Dajemo vam priliko, da preizkusite VIBRAPHON tekem enega meseca, brez obveznosti nakupa ter vas prosimo, da izpolnite kupon in nam ga pošljete. Vam bomo poslali čisto brezplačno našo »Zlatno knjizico sluha«, zdravniška potrdila in številna priznanja naših odjemalcev obenem s pogojem za

A. Ubelj, B. Vibraphon v vnanjem sluševodu, C. bobnič, D. kladvece, E. nakovalce, F. stremence, G. školjka, H. Evstahijeva cev.

Pošljite mi brezplačno »Zlatno knjizico sluha« in pogoje za 30 dnevno poskušnjo
Ime: _____
Naslov: _____
(Dep. 30. D.) Zagreb, Tomislavov trg 17.

30 dnevno poskušnjo
(Dep. 30. D.) Zagreb, TOMISLAVOV TRG 17

Ne razbijajmo temeljev delavskega zavarovanja!

Kako bi bilo treba reformirati delavsko zavarovanje, da bi pri tem ne trpeli delavski in splošni interesi — Interesi vsega delavstva v državi so skupni — Načrt dr. J. Bohinjca

Ravnatelj OUZD dr. Joža Bohinjec

Ljubljana, 24. decembra. Zdal je vprašanje reforme delavskega socialnega zavarovanja ali kakor pravijo nekateri — delitve SUZORJA — zopet ne koliko bolj aktualno, ker bo odbor ministrov začel izdelovati v ta namen posebno uredbi; kmalu bo prišlo do pomembne odločitve, ki bo usodnega pomena za nadaljnji razvoj delavskega zavarovanja in v veliki meri tudi za bodočnost narodnega gospodarstva. Čeprav je reforma ali decentralizacija delavskega zavarovanja že dolgo predmet razpravljanja v časopisu, predavni, zborovanj in sklepov v resolucijah, vendar se zdi, da se mnogi še vedno ne zavedajo dovolj njene pomembnosti, ker bi je sicer ne izrabljali tako brezvestno ter brez čute odgovornosti. Ali se vsi tisti, ki ponavljajo že nešteto krat premleto frazo, da z njo skušajo dokazati, da je treba delavsko zavarovanje razcepiti na posamezne pokrajinske zavode, zavedajo velike odgovornosti? In kdo bo prevzel odgovornost, če bo delavsko zavarovanje reformirano na škodo delavstva, če bo zaradi tega trpelo vse delavstvo in njihove družine v državi več desetletij? Kdo je upravičen odločiti o interesih triletnih milijonov delavstva, ne da bi prej vestno proučil vprašanje reforme delavskega zavarovanja — brez vseh strasti, predvsem na podlagi številnih in skušanih? Ne gre za rešitev političnega vprašanja, ne za centralizem in decentralizem, temveč za interese delavstva, gospodarstva in države. Tem intereso se pa morajo podrediti vsi drugi. V ta namen je napisan članek, ki naj bo židni apel na razumne odločitve, da preprečijo nesrečo.

NALOGA ODBORA MINISTROV
Nedavno so listi poročali, da se bo sestel odbor ministrov, ki bo odločil o reformi Osrednjega urada za zavarovanje delavcev (SUZORJA), odnosno delavskega zavarovanja v splošnem. Odbor mora rešiti to vprašanje, da bo končno urejeno razmerje med ministrstvom za socialno politiko in banko uprave banovine Hrvatske glede pristojnosti v delavskem zavarovanju, odnosno prenosa na banko upravo. Uredba o ustanovitvi banovine Hrvatske pravi, da ostanejo skupne velike načelne zadeve delavskega zavarovanja za vso državo. V smislu dogovora je naloga odbora ministrov, da določi, kaj je skupnega in do kam sega pristojnost banovine Hrvatske. Dokler to delo ni opravljeno, se banka uprava banovine Hrvatske ne more sklicevati, da je ona pristojna za zadeve delavskega socialnega zavarovanja na svojem področju. Uredba pravi, da je treba urediti prej vse, kar se tiče SUZORJA, to se pravi najvažnejša, načelna vprašanja delavskega in socialnega zavarovalnega prava. To je naloga odbora ministrov. Šele, ko bo končana, pride na dnevni red vprašanje delitve, kajti nato je vendar treba ugotoviti, kaj ostane skupno.

KAJ BI MORALO OSTATI SKUPNO
Tudi če bi prišlo do popolnega razbitja organizacije delavskega zavarovanja, bi bil vendar potreben neki skupni organ, ki bi vezal vse zavode v državi. Sam zavarovalni svet, ki bi se sestajal od časa do časa, kakor si to nekateri zamišljajo, bi te vloge ne mogel prevzeti. Zavarovalni svet bi sklepe le sprejemal, ne mogel bi jih pa izvajati. Sicer bi pa zavarovalni svet tudi ne mogel zbirati gradiva, statističnih podatkov itd., vsega, kar bi bilo potrebno za izdelovanje avtonomnih poslovnih socialnega zavarovanja. Pravijo, da bi se iz zavarovalnega sveta sčasoma razvil takšen skupni organ. Toda, čemu ga je potem potreba, ko pa lahko že obstoječi, seveda primerno reformirani urad prevzame to nalogo? Čemu je treba rušiti, da bi potem zopet stavili? Vsekar je potreben skupen forum za urejanje skupnih zadev, ki jih ni malo. Tekna skupna zadeva je na primer določanje mednih in nevarnostnih razredov kakor tudi starostne in karnečne dobe za doseg rent in podobnih zadev. Da ne gre brez nekakega organa, ki sklepe izdaja, nam kaže tudi primer Pokojniškega sveta za namembnost. Ta zavod ima tudi zavarovalni svet, toda svet ne more sam spraviti v življenje svojih sklepov. Sklepe lahko uresniči le zavod sam. Če bi ne bilo skupnega organa v delavskem zavarovanju, bi nastajali nešteti spori zaradi neopetnega izvajanja zavarovanja posameznih zavodov. To lahko sprevidimo že po dveh najpomembnejših primerih različne socialne politike v državi in banovini Hrvatski; bankna uprava Hrvatske se upira iz prestižnih razlogov spremeni mednih razredov delavskega zavarovanja. Drugi primer je tudi precej hrvatsko gospodarstveniki se pritožijo nad predpisanimi minimalnimi namembnostimi plačili na Hrvatskem, ker ti predpisi v drugih banovinah ne veljajo.

RENTNO ZAVAROVANJE MORA OSTATI SKUPNO
Rentno zavarovanje je v vseh državah skupno, ker je neogibno potrebno, da je

čim večja različna skupnost; že vsak preprosti človek sprevidi, da zavarovanje lahko nudi tem več, čim več zavarovancev šteje in da je tudi tem bolj varno, če ima mnogo zavarovancev. V drugih državah, tudi tam, kjer rentno zavarovanje šteje milijone zavarovancev, pomaga se država s svojimi subvencijami, da so rente čim bolj varne. Skrbeti je treba pač, da je rento čim manjši. Na načelu skupnosti je organizirano zavarovanje v vseh evropskih državah, ki jih lahko primerjamo z našo; skupno rentno zavarovanje so imeli na Poljskem, na Češkoslovaškem in skupno je v Bolgariji, Rumuniji, Grčiji itd. Pri nas je še tembolj potrebno, da je zavarovanje organizirano po tem načelu, ker država ne pomaga z večimi subvencijami; jamči le za rente v višini do 125 din na mesec.

100.000 ZAVAROVANCEV DOVOLJ?
Pri nas se nekateri sklicujejo, češ 100.000 zavarovancev, kolikor jih ima Slovenija, je dovolj za povsem samostojno delavsko zavarovanje v vseh panogah. Tega bi pa vendar ne smeli trditi s takšno prepričevalnostjo. V resnici bi bilo 100.000 zavarovancev dovolj za zavarovalni riziko, ko bi zavarovanje podpirala mnogo bolj država in ko bi bila struktura zavarovancev drugačna po njihovi starosti in višini prispevkov, da bi se slabi riziki izenačili z dobrimi. Razen tega bi ne smelo priti do nobenih večjih kriz v naših industrijskih strokah. Toda krize so mogoče; lahko pride do krize v naši lesni ali tekstilni industriji. Če bi v tej ali oni industriji morali opustiti večje število delavstva bi naše delavsko zavarovanje, prepuščeno v Sloveniji samo sebi, dobilo usoden udarec.

JE SKROMNE RENTE MOGOČE
Nikakor tudi ne smemo zatajiti, da bi delavstvo lahko prejemalo le skromne pokojnine, če bi imeli samostojno zavarovanje v naši banovini. Zdal je 3% premija. Da bi pa bile vsaj zajamčene pokojnine v sedanjih višini, bi bilo treba najbrž premijo zvišati, s čimer bi nedvomno ne bili zadovoljni delavci, še manj pa delodajalci. Kdo si torej upa zagovarjati pri nas odcepitev zavarovanja v Sloveniji od skupnega zavarovanja? Kdo upa prevzeti odgovornost za posledice, ki bi nedvomno ne izostale.

PRIMER RUDARSKEGA ZAVAROVANJA

Dovolj nujen je primer rudarskega zavarovanja, ki je, kakor se pravi samostojno. Z rudarskim pokojninskim zavarovanjem niso zadovoljni staroučenci in ne novoučenci. To zavarovanje se ne more sam vzdrževati a podoben ne prejema, zato upokojenci v pravem pomenu besede stradijo. Celih 7 milijonov dinarov bi bilo potrebno za prvo silo. Toda kdo jih bo dal? Kakšno korist imajo zdaj ostari od dela izpustni rudarji — od samostojnosti svojega zavarovanja? Ali je takšno avtonomno stradanje res lahko ideal, da ga nekateri tako goreče zagovarjajo?

ZASČITA SLOVENSkih DELAVCEV V DRŽAVI

Ali se zagovorniki decentralizacije delavskega zavarovanja za vsako ceno kdaj vprašajo, kako bodo zaščiteni slovenski delavci v drugih banovinah — računati je treba, da jih je okrog 80.000 —, če pride do cepitve delavskega zavarovanja? Naše narodnoobrambene in izseliške organizacije si prizadevajo, da so naši izseljeni slovenski delavci v drugih državah. Socialni zaščiti naših delavcev v tujini služijo mednarodne konvencije. Izkazalo se je, da je potrebna celo mednarodna povezanost v socialnem zavarovanju. Po načrtih nekaterih decentralistov bi pa posledje ne bila mogoča več zaščita slovenskih delavcev v drugih pokrajinah naše države po tako uspešnem posredovanju, kakršno je mogoče v tujini. Ali nas res nič ne skrbi usoda tistih številnih slovenskih delavcev, ki si morajo iskati zaslužek v drugih banovinah?

ČE BI PRIPREDILI PLEBISCITU...

Pri reševanju tako pomembnega vprašanja so doslej odgovorni politiki molčali. To je posebno značilno. Tisti, ki zahtevajo popolno decentralizacijo delavskega zavarovanja, se navadno skrivajo ter spuščajo anonimne članke v časopise. Izredno pomembna zadeva je postala predmet demagogije. Vodilni politiki se še niso izjavili, kakšno stališče zastonajo, ker se poč boje odgovornosti. Pa tudi delavske strokovne organizacije se niso izrekle zadnje besede. Ljubljanska Delavska zbornica se je sicer zavzela za popolno avtonomno delavsko zavarovanje v Sloveniji, vendar ne zastonja večine delavstva. Prav tako ne more biti odločilne izjave gospodarskih krogov pod okriljem Zbornice za TOI. Če bi se vsi, ki so glasovali za resolucijo z zahtevno po samostojnosti delavskega zavarovanja, zavzeli usodnosti svojih sklepov, bi naša država izgubila drugače. Upoštevati je pač treba, da marsikdo podleže demagogiji in da nimamo prilike zadevo proučiti nepristransko sam. Delavstvo pa, ki presoja zadevo z zdravim čutom in brez zgriženosti, bi nedvomno govorilo in sklepalo drugače. Če bi prišlo do plebiscita, ki bi odločil, ali je treba zavarovanje ločiti na posamezne pokrajine v državi ali na najostane skupno, bi naša zmogla pristaši skupnega zavarovanja.

KDO JE ZA RAZBITJE?

Ugotoviti bi bilo treba povsem konstantno, kdo zagovarja razcepitve delavskega zavarovanja in kdo hoče prevzeti za to odgovornost. Naj stopijo na plan iz svojih skrivališč, da jih bo delavstvo spoznalo! Zadeva je preveč pomembna, da bi z njo spemislili. Zdal je sploh ni mogoče povsem konkretno ugotoviti, kdo je za razcepitve skupnega delavskega zavarovanja, še manj pa, kdo je pripravljen prevzeti odgovornost za posledice usodnih sklepov. Toda potrebno je ugotoviti krivce vnaprej, da se ne bodo pozneje izmikali ter morda celo valili krivdo na druge. Če bo sprejet predlog o popolni decentralizaciji delavskega zavarovanja, je nujno potrebno, da vemo, kdo ga je izdelal in kdo ga zagovarja. Ulica ne more prevzeti odgovornosti. Ne bodo je prevzeli politiki, ki zdaj še molče.

Odgovornost je pa prevelika, da bi se je smeli otresti tisti, ki so jo dolžni prevzeti. Ko to naglašamo, ne skrivamo, da zagovarjamo načrt, ki ga je izdelal zavarovalni strokovnjak in socialni delavec ravnatelj ljubljanskega OUZD dr. J. Bohinjec. Tisti pa, ki zagovarjajo druge predloge, naj tudi ne skrivajo avtorja in naj odkrito povedo, kdo bo privravnjil pozneje se trkati na prst: mea culpa!

SILNO KOČLJIVA REFORMA

Vsaka reforma, ki posega globoko v socialno življenje, je zelo kočljiva ter nevarna. Če je pa že nujna, mora biti vsestransko tehtno premišljena. Ko gre za reformo delavskega socialnega zavarovanja pač ne moremo izbrati takšne reforme, ki nimamo nobenega vzora in ki bi ne bila res zažamčeno dobra. Samo po sebi je pa razumljivo, da morajo pri reformi delavskega zavarovanja imeti predvsem besedo strokovnjaki, moške, ki dobro poznajo zavarovalno stroko doma in v tujini. Zato je bilo prav, da se je minister za socialno politiko obrnil na strokovnjake, naj izdelajo predloge za reformo delavskega zavarovanja. Načrt reforme je izdelal tudi ravnatelj našega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev dr. J. Bohinjec. Ta načrt naši javnosti še ni dovolj znan in nedvomno se bo zanj zdaj še posebno zanimala, kdo zadeva na pristojnih mestih zori.

OBIRIS NAČRTA

Predlagatelj je skušal čimbolj zadovoljivo ustreči vsem zahtevam po reformi delavskega zavarovanja, a pri tem varovati načelo skupnosti rentnega zavarovanja ter ščititi skupne interese vsega delavstva v državi in posebej slovenskega doma kakor v drugih banovinah. Predvsem je mislil na interese zavarovancev in gospodarstva, a preželi ni političnih potreb banovin, zlasti glede na novo upravno delitev države. Reforma po tem načrtu omogoča uspešen razvoj zavarovanja v posameznih banovinah kakor v vseh državah. Avtor je upošteval, da je treba varovati avtorjeve banke uprave banovine Hrvatske, pa tudi državne oblasti, ki je odgovorna za zdravo socialno zavarovalno politiko. Odklanja etatizacijo administracije delavskega zavarovanja. Dokazuje, da mora ostati SUZOR druga instanca v pritožbenih zadevah in nadzorni organ za primere, ki tudi v sedanjem ustroju zavarovanja ne spadajo pod neposredno ingerenco oblasti. Osnovna zahteva pa je, da mora vsako socialno zavarovanje sloneti na načelu najširše samouprave neposrednih interesov. Sestava samouprave je po predlogu takšna, da povsem varuje interese skupnosti. — V sedanjih razmerah je popolna rešitev vprašanja reorganizacije delavskega zavarovanja neizvedljiva v kakršni koli obliki. Tudi popolna likvidacija SUZORJA bi zahtevala mnogo časa in previdnosti. Potrebno bi pa bilo predvsem ločiti bolniško zavarovanje od ostalih zavarovalnih panog tako, da bi bila prenesena na okrožno uradno popolna gmojna in moralna odgovornost. To je nujno že zaradi silno neugodnega finančnega položaja bolniškega zavarovanja; ta panoga je pred katastrofo.

SOCIALNO ZAVAROVANJE SE NI POPOLNO

Socialno zavarovanje še ne pozna idealne organizacijske oblike; razvoj se ni ustalil in ustavljen, vendar se že kristalizirajo glavne oblike. Tako je na primer v Združenih državah in v Švici zmoglo načelo skupnosti zavarovanja — torej v dveh državah, ki sta izrazito federativno razdeljeni. Druga značilnost organizacijske oblike delavskega zavarovanja je, da ni nikjer enotnega zavarovalnega rizika, to se pravi, da bi ne ločili med seboj posameznih zavarovalnih panog. Le v Nemčiji imajo zdaj v načrtu zlitje bolniškega in invalidskega zavarovanja. Povsod po svetu je riziko deljen na bolezen, nesrečo, starost, onemoglost in nezaposlenost. Teritorialna pristojnost zavarovanja je za razne rizike in stroke zavarovancev različna; v glavnem je uveljavljeno načelo delitve zavarovancev po strokah, čeprav je čedalje močnejša tendenca da čimbolj odpravijo to razcepljenost. Posebno streme povsod po svetu po upravnih in zakonodajni unifikaciji vseh panog zavarovanja, kar kaže se vedno večja potreba po naistemenjšanju zavarovalnih panog. Prevladuje načelo, da je bolniško zavarovanje, teritorialno omejeno na manjša ozemlja, organizirano pri svojih samostojnih nosilcih, a stremljenjem, da določene skupne naloge pridejo v tesnejši stik z enakimi nosilci zavarovanja ali z rentnim zavarovanjem. Moderna reforma stremljenja ima smoter, da socialno zavarovanje zavarovancev vseh strok in poklicev postopno združijo v enoten organiziran sistem. Predvsem se uveljavlja nitiopoboljša koncentracija bolniškega zavarovanja pri enotnem nosilcu zavarovanja na določenem ozemlju. Ustvarjen je tip enotne bolniške blazine z vedno večjim številom zavarovancev. V rentnem zavarovanju se pa kaže stremjenje po zlitju med nezgodno in invalidsko zavarovalno panogo, tera naslitenje obeh panog na bolniško zavarovanje in združevanje po strokah razcepljenih zavarovancev.

AVTONOMNA ALI CENTRALNA UREDITEV

V bolniškem zavarovanju se uveljavlja decentralizacija, a sveda do zdravja in po posebnosti to panogo uveljavljene meje. Male bolniške blazine so povsod odpravljene ter ni več nobenih pomislekov, da je pri eni sami blazini že nad 300.000 zavarovancev. Čim večje so naloge bolniškega zavarovanja, tem večja mora biti teritorialna razsežnost njegovega nosilca. V rentnem zavarovanju je prodrlo načelo po čim večji teritorialni razsežnosti nosilca, kar je dokazano, da samo velika riziko skupnost jamči za finančno zadostno fundirano moč nosilca zavarovanja. Kjer je zavarovalni riziko omejen na manjšo ozemlje, je finančna varnost zažamčena bodisi z garancijo države ali z raznimi oblikami pozavarovanja.

NAS ZAKON O SOCIALNEM ZAVAROVANJU ZELO DOBER

Naš zakon o zavarovanju delavcev pomeni pravo revolucijo v ustroju socialnega

zavarovanja; ureditev zavarovanja je opri na najmodernejša načela, ki jih socialno zavarovalna veda priznava za najbolj ekonomična in socialna. Brez ugovorov se pri nas uveljavlja administrativna unifikacija vseh panog zavarovanja. Pač pa teže prodira stremljenja po odstranitvi paralelnih nosilcev zavarovanja; za nekatere stroke in poklice zavarovancev. Vzporedno rudarsko zavarovanje je v državah z latentno rudarsko krizo odpravljeno, kar bi bilo potrebno tudi pri nas. Finančni razlogi, ki zahtevajo, da so premije čim nižje, dajstve pa čim višje ter zagotovljene tudi v dobah velikih gospodarskih kriz vedno bolj stavlja na dnevni red vprašanje centralizacije nosilcev rizika zavarovanja za čim večje ozemlje, najrajši ozemlje vse države.

PRIZADEVANJE ZA REFORMO

Z ustanovitvijo banovine Hrvatske je bila že večkrat izražena zahteva po reformi ustroja našega delavskega zavarovanja. Na glasnejša je bila zahteva po popolni decentralizaciji v vseh panogah, tako da bi vse panoge prevzeli pokrajinski samostojni nosilci zavarovanja. Ni pa ugovorov proti administrativni unifikaciji nosilcev zavarovanja. Zahteva po reformi je utemeljena predvsem s političnimi razlogi, a pri tem so pozabili na socialne čimtelje. Morali bi se zavedati, da bi reven narod ne smel trpeti zaradi plačevanja visokih premij za socialno zavarovanje. Reforma je potrebna, toda vsega socialnega zavarovanja ne le pri SUZORJU. Odbor ministrov, ki pa bo sklepal o reformi, je zbral v pisni anketi podatke za odgovor na tri vprašanja: ali je potrebna delitev Osrednjega urada za zavarovanje delavcev in kakšna naj bo; ali je potrebna reorganizacija SUZORJA in kakšna; ali naj ostane organizacija delavskega zavarovanja nespremenjena. Potemketo gre le za delno reformo ustroja socialnega zavarovanja, čeprav je potrebna širša reforma vsega zavarovanja in bo ob nastopu resnejše gospodarske krize neogibno postavljena na dnevni red. Delne reforme pogosto več škodujejo kakor koristijo.

DOSEGANJE SKUSNJE

Naše delavsko zavarovanje pod vodstvom SUZORJA je doslej v polnem obsegu opravilo svojo dolžnost in osegajo uspehi, ki jih zavarovanja z drugačno organizacijsko obliko niti pri nas niti v svetu niso še dosegla. To velja zlasti za rudarsko zavarovanje, ki je zaradi visokih, 14% premij in pomankljivih dajstev skrajno nesocialno. Najvišja renta znaša v rudarskem zavarovanju pri 14% premiji le okrog 600 din, medtem ko pri delavskem zavarovanju znaša pri 3% premiji 500 din. Kdor pozna razmere, ve, da bi bila popolna odprava SUZORJA zelo nevarna eksperiment. Z ním bi ne bilo zažamčeno, da bi ostalo ohranjeno vsaj, kar je bilo doslej utvarjeno. Ne smemo zametavati dosežanih izkušenj ter razbiti ti slepo brez razsodnosti, saj bi to lahko postalo usodno za vse socialno zavarovanje v državi. Gospodarska kapaciteta Jugoslavije je slaba, gospodarske razmere niso stabilizirane in krize v posameznih pokrajinah niso izključene. Lahko se zredi, da bodo nekatere pokrajine preživljale gospodarsko krizo, ko bo v drugih konjunktura. Ne smemo tudi presteti glasov o selitvah industrijskih podjetij.

OKROŽNI URADI IN REFORMA

Po predlagani reformi naj postanejo okrožni uradi nosilci bolniškega zavarovanja, a morajo imeti na manj 50.000 delavcev. V riziko bolniškega zavarovanja naj spadajo tudi dajstve do dveh let od dneva nezgode, v invalidskem zavarovanju pa rente do vključno dveh let od dneva priznanja rente. Bolniško-zavarovalna panoga torej nosi tudi riziko med sedanjih 25 odnosno 52 podpornih tednov in zato bi bila potrebna posebna karencija, vendar krašča od one v rentnem zavarovanju. Za kritje tega razširjenega rizika bi bilo treba bolniško-zavarovalni prispevek primeren zvišati, premijo za rento pa znižati. Po tej zamisli bi bolniško-zavarovalna premija znašala okrog 9%, nezgodna in invalidsko-starostna pa skupaj okrog 3%.

Okrožni uradi bi vodili samostojno personalno politiko v okviru svojih proračunsko upravnih kreditov. Uradi bi imeli popolno pravico budžetiranja in lastne finančne politike. Proračun in računsko zaključke bi prejel SUZOR, ker je samouprava tega urada tako sestavljena, da so varovalni interesi javne oblasti. SUZOR naj bi izdal enotna pravila, ki bi jih potrdilo ministrstvo za socialno politiko. — Vsi uradi bi si morali ustvariti svoj rezervni sklad za kritje primanjkljajev. Za skupni rezervni sklad pri SUZORJU naj bi bila določena dotalci največ do 1% bolniško-zavarovalnih prispevkov vsakega urada. Ta sklad naj bi služil za brezobrestna posojila uradom za kritje primanjkljajev. Če bi urad v treh letih posojila ne potreboval bi mu prispevke za nadaljnjih treh let znižal, za 20%.

SUZOR IN OKROŽNI URADI

Bolnikacije uradom za naloge prenešene delokroga bi morali urediti s stalnim odstotkom pobranih prispevkov za nezgodno, invalidsko in starostno zavarovanje, prav tako je treba določiti odnosa stroškov SUZORJA račun rentnega zavarovanja. S takšno ureditvijo bi bilo doseženo potrebno varčevanje pri upravnih stroških SUZORJA. Stroške za nadzorstva SUZORJA pri uradi in za opravljanje skupnih nalog v bolniškem zavarovanju bi morali tudi kriti iz rednih upravnih stroškov osrednjega urada.

SAMOUPRAVA OKROŽNIH URADOV

Samouprava okrožnih uradov bi bila trodelna: delavci, delodajalci in zastopniki banovine. Glasovna pravica naj bi imeli tudi upravniki. Okrožni uradi na ozemlju ene in iste banovine naj bi bili obvezani združiti se v zvezo, ki bi na podlagi posebnih pravi varovalna koristi zavarovanja na tem ozemlju. Zveza bi imela značaj pravne osebe. V njo bi se lahko včlanili tudi drugi nosilci zavarovanja v banovini. Glavne naloge zveze bi bile: organizacija in izvajanje preprečevalnega zavarovanja; nadzor

stvo nad bolniki; premeščanje uradnikov in zdravnikov; skrb za ekonomično predpisovanje zdravil; skupna nabava zdravil, zdravilnih pripomočkov itd.; zidanje in vzdrževanje skupnih zdravstvenih ustanov; skupne pogodbe z zdravniki, babicami in lekarnarji; enotna službena pogodba za nepragmatične nameščenice; skupni stiki z banko upravo; ureditev zdravljenja v javnih bolnicah in zdravstvenih ustanovah; enotno zastopstvo pred SUZORjem in državnimi oblastmi; sodelovanje v zastopstvu jugoslovanskega zavarovanja pred inozemstvom; skupni rezervni sklad v bolniškem zavarovanju; enotne finančne politike; sodelovanje z gospodarstvom v banovini itd. — Okrožni uradi bi bili dolžni v prenešanem delokrogu opravljati naloge za invalidsko in starostno zavarovanje in sodelovati pri vseh drugih nalogah in potrebah delavskega zavarovanja v državi. — Pomagali bi vzdrževati sedanje skupne zdravstvene ustanove, a le do stalno določenega zneska svojih bolniško-zavarovalnih dohodkov. — Urad bi uveljavljal tudi obrate v nevarnostne razrede; predlagal bi neogodne in onemoglostne rente; izdelal strokovno glasilo in strokovne publikacije, mnenja k državnim zakonskim osnutkom glede delavskega zavarovanja. — Ravnateljstvo SUZORJA bi bilo v drugi instanci pristojno za pritožbe proti odlokom in odredbam okrožnega urada.

PRISTOJNOST SUZORJA

V pristojnost SUZORJA bi spadale naslednje naloge: izvajanje nezgodnega, invalidskega in starostnega zavarovanja; ustvaritev in upravljanje skupne hrane za bolne; statut in skupna prigraditka; skupne zdravstvene ustanove; tablice varnosti; zavarovalni tehnični računi; enotna navodila za ekonomično recepturo (norme); refleksacija receptov; zastopanje pred inozemstvom; enotna statistika; zastopstvo skupnih interesov bolniškega zavarovanja; pobude v zakonodaji, ki naj bo enotna; skupna; sestava mnenj o zadevah, ki je zanje pristojna bankna uprava; navodila za enotno uporabo zakona; zastopstvo pri ministrstvu, banki upravi in javnopravnih korporacijah; ureditev poslovanja okrožnega urada v zadevah prenešene delokroga; reševanje sporov v drugi instanci, ako ni pristojna bankna uprava; odobritev sklepov OUZD, ki jih ne more odobriti bankna uprava; upravljanje lastnega premoženja; revizija poslovanja SUZORJA v zadevah prenešene delokroga; sodelovanje z drugimi nosilci zavarovanja; reševanje sporov med okrožnimi uradi itd.

UPRAVA SUZORJA

V tridelno upravo SUZORJA naj bodo stalno delegirani tudi uradniki posameznih banških uprav, za vsako banovino po eden. SUZOR sestavlja predloge za svoje ravnateljstvo v posebnih štiričlenskih senatih, ki so sestavljeni iz zastopnikov banke uprave, delavcev in delodajalcev ter uprave SUZORJA. Za vsako banovino naj posluje poseben delovni senat. Za predmeta, ki so skupni za več uradov, naj bi posloval skupni senat, ki bi bil sestavljen tridelno iz zastopnikov, določeno po SUZORJU.

FINANČNA POLITIKA, SODSTVO

Finančno politiko naj bi vodil po posebnem letnem programu posebi finančni odbor, sestavljen iz zastopnikov delavcev, delodajalcev, banških uprav in državne oblasti. Socialni minister bi odobril finančni, investicijski program. Okrožni uradi bi predlagali, kakšno naj bo investicijski program. V pokrajinskih vladane premije bi morali investirati do 90% za pokrajinske interese. Sodostvo naj bi bilo organizirano po pokrajinah pri posebnih lokalnih sodiših. SUZOR in stranke bi imele v zadevah dajstev rentnega zavarovanja pravico pritožbe na skupno vrhovno sodišče delavskega zavarovanja, če bi bila razsodba v dveh instancah različna.

VRHOVNI ZAVAROVALNI SVET

Ustanoviti bi se vrhovni zavarovalni svet kot posvetovalni organ SUZORJA, ministrstva in banških uprav. Svet bi štel 20 do 30 članov. Sestajal bi se na sedežu SUZORJA dva- do štirikrat na leto. Podrobnosti njegovega delovanja, zlasti delokrog, bi predpisala posebna uredba. Zavarovalni svet bi razpravljal o načelno važnih zadevah delavskega zavarovanja. Člani sveta bi bili predsedniki in podpredsedniki okrožnih uradov, zastopniki banških uprav, predsedniki gospodarskih in delavskih zbornic. Zastopani pa bi morali biti tudi zdravniki.

ZAKAJ DECENTRALIZACIJA BOLNIŠKEGA ZAVAROVANJA

Avtor načrta reforme je tudi podrobno utemeljil, zakaj predlaga prav takšno reformo, ki so v marsičem novost za nas. Tako tudi utemeljuje skrajšanje teritorialne pristojnosti v bolniškem zavarovanju, in sicer s tem, da bi z njo ustvarili večjo delansko odgovornost lokalnih ljudi. Prejeto bolniškega rizika na okrožno urade je izvedljivo brez nevarnosti, vendar uradi ne smejo biti premajhni.

RAZŠIRITEV BOLNIŠKEGA RIZIKA

To je zelo pomembna novost, razširitev bolniškega rizika tudi na del sedanjega nezgodno zavarovalnega in invalidskega rizika, kar je potrebno zaradi tesne povezanosti vseh teh rizikov. Posrednega delavca je treba vestno in intenzivno zdraviti, da ostane ohranjena delovna sila narodu in državi. Nasilno bolniškega zavarovanja moramo imeti največji interes tudi na dobrem izvajanju nezgodnega in invalidskega zavarovanja. Zato je potrebno vsaj del nalog prenesti v izključno pristojnost okrožnih uradov. S tem bo počnana pristojno upravna in finančna kapaciteta uradov, zmanjšana pristojnost nosilca rentnega zavarovanja, tako da bi imeli socialno zaščito zavarovancev za vse panoge v rokah izključno okrožnih uradi. Doseženo bi bilo, da bi bila v SUZORJU samo strobočno osredotočena vsedržavna različna skupnost v rentnem zavarovanju, medtem ko bi vsa gmojna pristojnost bila prenešana na okrožno urade. S tem bi bilo tudi

Nadaljevanje na 9. strani

omogočeno, da bi nosilec bolniškega zavarovanja v resnici razpolagal z okrog tremi četrtinami vseh socialno-zavarovalnih prispevkov. To pomeni, da bi SUZORJ prihodki le 150.727,42 din, okrožni uradi pa 452.163,17 din, če bi prispevki znašali toliko kakor predpisani. Tako bi bilo ustrezno eni glavnih zahtev, ki so skrite v stremiljenju po reformi ustroja delavskega zavarovanja: vpliv na denarno gospodarstvo naj bo v rokah pokrajinskih čimbenikov. V denarnem pogledu bi bila torej tako izvedena najpomembnejša in najdoslednejša decentralizacija.

PREGLASOVANJE IZKLUČENO

Sestava samouprave SUZORJA bi bila takšna, da bi lokalni interesi ne mogli biti ogroženi, čeprav spada v pristojnost SUZORJA tudi odobritev proračunov in računovskih zaključkov. Samoupravi je namreč zaradi njene posebne sestave dan značaj javne oblasti, tako da bi v polnem obsegu lahko nadomestovala vpliv državne ali banske oblasti. V nadzorni službi bi bil uveden sistem ter zaupanja objektivnosti; interesi bi imeli ingerenco do zadnjih odločitev. SUZORJU lahko prepuščamo sestavo statuta in službene pragmatike, saj imajo pri teh zadevah glavno besedo po-

krajinski senati in zastopniki lokalnih interesov. Preglasovanje je izključeno. **VRHOVNA OBLAST PREIDE NA BANOVINO**
Vrhovna nadzorna oblast bi prešla na banovino, ne smela bi pa biti izključena nadzorna ingerenca državne oblasti. Nadzor nad okrožnimi uradi po SUZORJU bi bil omejen samo na poslovanje v prenešenem delokrogu in na zadeve, za katere naj ostane pristojna samouprava. Nadzor javne oblasti bi se ne raztezal na umestnost sklepov uradov, temveč samo na kršitve zakona.

VSAJ TO NAS MORA ZDRUŽEVATI!

Predlagatelj zaključuje svojo razpravo z ugotovitvijo, da je socialno zavarovanje del socialne politike ter da nas morajo posebno velike potrebe ljudstva na področju socialne zaštite združevati pri plemenitem sodelovanju in neselbični vzajemnosti. Pri stremiljenju, ki so posvečena trpežim in bednim med nami, nas morajo voditi samo stvarni, razumni in tudi srčni nagibi. S krepko vsedržavno solidarnostjo na področju socialne politike bomo krepili moralno moč Srbov, Hrvatov in Slovencev in na najlepši način sebi in zunanjemu svetu dokazali, da nas združujejo bratske vezi.

Učimo naše ljudi piti, ne abstinence! pravi zdravnik v članku, objavljenem v glasilu Protituberkulozne zveze „Delo proti tuberkulozi“

Ljubljana, 18. decembra.

Članek dr. Tomaža Furlana v 6 številki revije »Delo proti tuberkulozi« bo nedvomno zbudil v naši javnosti veliko pozornost, kar tudi zasluži, ker je napisan posebno iskreno in ker je v njem mnogo originalnih zamisli. Ne vemo, ali se je pri nas že kdo kdaj dotaknil boja proti alkoholizmu na podoban način. Pisec se sicer obrača proti alkoholizmu, ali nikakor ne zagovarja abstinence. Posebno zanimivo je, da se je dotaknil tudi gospodarske strani boja proti pijačevanju.

DEŽELA PLAVA V SLIVOVKI

Najprej omenja, da mu je tovarški zdravnik povedal, kako zelo je letos naraslo število bolnikov, ki bolujejo zaradi duševne zmedenosti, povzročene po alkoholu (delirium tremens), če zaradi zelo dobrega pridelka sliv lani je dežela tako rekoč plava v slivovki. Dr. Furlan pravi, da bi alkohol ušel v prstec, če da imamo celo pri jetiki nekaj uspehov, čeprav je neke vrste višja sila in proti nji nismo še iznašli pravega zdravila, alkohol si pa v lastno pogubo sami kuhamo. Misli, da bi bilo treba kljub neuspehu s prohibicijo v Ameriki ustvariti neko zakonito oblastno osnovo. Sodi, da je morda treba pravi alkoholizem izkati vzrok za našo zgodovinsko neodpornost. Najprej je treba narod opozoriti na svo nesrečo, ki jo povzroča pitje žganja, pa se bo razveda omejila. Toda, kdo bi ne obupal nad takimi politiki? Koliko smo napredovali od Martina Slomška, kaj nam je koristila abstinence. Sveta vojska in vsi podobni politiki? Se vprašuje pisec. Vendar pa misli, da bi želi prave uspehe le z dobro propagando in pridobivanjem od človeka do človeka. Priznava, da so zdravniki v tem pogledu marsikaj zanemarljivi in zalenuharili, a poklicani so tudi vsi stanovji, da pomagajo z delom in zgledom.

OTIPLJIV, MINIMALNI PROGRAM

Morali bi prenehati z improvizacijo, začeti sistematično; potrebovali bi konkretni minimalni program, ki bi na moral biti tudi vsakomur dovolj jasn. V protituberkulozni borbi so si vsi vsilili program: V vsakem okraju dispanzer, vsakemu bolniku posteljo v bolnici! Polovico programa je bilo uresničeno v desetih letih, ustanovljen h je bil 21 dispanzerjev. Podoben minimalni program bi bil potreben za boj proti alkoholizmu: Odprava pitja žganja in odprava žganjskega ljudja je treba navajati na uživanje alkohola v obliki izvrstnih naravnih vin in piva z nizkim odstotkom alkohola. Preurediti in izboljšati je treba naše vinogradništvo, ga organizirati združno in tipizirati vinsko trgovino.

VINO V ZDRAVSTVENEM POGLEDU IZVRSTNA PIJACA

Pisec označuje razlike med žganjem in vinom in pri tem pravi, da je vino v zdravstvenem pogledu izvrstna pijača, ki je škodljiva samo v velikih količinah. Največ škoda napravi le, ker tudi med mladino bojažljivost, kar zavrača nekaj življenja na leto. Ti mladi ljudje, ki ubijajo v pijanosti, so nam sicer v veliko sramoto, a to vendar ni posebna nesreča. Tudi to bi lahko zelo omejili, potrebne bi bile samo ostre kazni; omejitve bi morali nadzirati mladeniške družbe ter preiskovati, če ni morda kdo oborožen z nožem. Kdor bi bil naj, pa bi obsojili na leto dni prisilnega dela, pa bi noži kmalu izgini iz žepov bojovnih fantov.

A. Larsen:

Ameriška nedolžnost

V uredništvu čikaškega lista »American« je bilo zato, da bi se človek kar zadušil vsemogočnim glavni urednik Foster Coates se je trpo izražal o delu svojih sodržnikov. In nihče mu tega ni mogel zameriti, kajti malo prej je bil poklican izdajatelj Randolph Hearst iz Kalifornije in mu odkrito povedal svoje mnenje.

— To je sramota — ali imate na izplačljivi listi učenec nedejale to e a i rep rterje? Če se pripeti senzacija to je treba v listih izkoristiti! Uredniki morajo dati, ne pa valjati se po nšalščah in preganjati doletas. Nč ni nemogoča Dekle, ki je dosegla senzacijsko lodi- tev, živi vendar v Čkazu in dolžnost glavne urednika je dobiti njeno sliko in sicer tem bolj, ker je ta mlada dama baje zelo lepa.

Ugovor glavne urednika, da se tudi konkurenčnemu listu ni poročiti o diti sliko, ni napravil na Hearsta nobenega vtisa. Odgovoril je, da mora »American« čimprej pridobiti sliko mlade lepice. Sloves listov Hearstovega konca je v nevarnosti.

Foster Coates je vzhvalil in odložil služko. Potem je na le srdito pritisniti na gumb zvonce in v trenutku so reporterji napolnili njegovo sobo.

REKVRIRAJTE KOTLE!

Naša nesreča ni pitje vina, temveč pitje žganja. Le žganje nas uničuje. Tistih nekaj mrtvih na leto zaradi pretepo v pijanosti, ker so se fantje napili vina, ne pomeni v primeri z degeneracij, ki jo povzroča pitje žganja, nič. Zaradi te degeneracije so celi okraji v naši banovini pustine na kulturnem zemljevidu, a obseg teh pustinj ni vedno istovesten z vinorodnimi kraji. Kot dokaz nam služijo Slovenske gorice, ki so nam dele velike moče. Prav tako Dalmacija, ki je vsa vinorodna, pa pomeni vendar visoko kulturno p's-avko v življenju hrvatskega naroda. V Dalmaciji ne kuhajo žganja. V Sloveniji pa nas žganje ugonobila že stoletja; pri nas so otroci v pijanosti spočeli, v pijanosti se rode, z žganjem so dojeni in pozneje vse življenje z žganjem zalivani. Posledica tega je idiotizem in kretenizem celih pokrajin, delirium tremens in alkoholne psioze tako pogosti, da vse prizdave blazne ne zaležejo. Če bo naš narod v bližnji bodočnosti doživel svoj preporod, bo moral vzeti v svoj program boj proti žganju. Rekvirirajmo kotle in postavimo sadne sušilnice, da bodo imeli otroci dovolj češpljeve kaše namesto žganja! pravi pisec.

REORGANIZACIJA VINSKE TRGOVINE

Pisec ugotavlja, da je organizacijska oblika slovenskega gospodarstva na nizki stopnji; glavne panoge so: gozdarstvo, vinogradništvo in živinorejstvo. Omembe vredno je samo še kmetijstvo v Savinjski dolini. Naša gospodarska razkasanost je obuona. Sprito tako primitivnega gospodarstva je izključno vsak napredek in zato Slovenci se vedno ne znajo vna niti pridlovati, ne prodajati še manj pa uživati. Vsegradniki bi se morali zavedati, da bodo moral kmalu biti boj za svoj obstanek, še mnogo trši kakor v času uničevanja trte ušli. Naše vinogradništvo izgubila tla pod seboj in grozi mu katastrofa, če se polične oblike države ne spremenijo, kajti naše vino je slabo in drago, da izgubila tržišča. V sami Sloveniji ga izpodirajo cenejši in boljše dalmatince. Bitko, ki jo je začel dalmatinec z našim vinom, bi lahko kaj kmalu zmagovito končala tizirana italijanska vina. Treba se bo odločiti: ali naj se opremo vinogradništva po francoskem in italijanskem načinu, ali pa naj vinorode sploh opustimo. V Franciji dobi odjemalci zastonžno dobra, tipizirana vina ceneje kakor pri nas slabo vino, ki porogsto po krivici nosi ime »Gadova peče ali »Lutomerčana. Morda bo če kmalu po vojni na prodaj tizirano inozemsko vino v steklenih zelo poceni in tkrat se bo začela poguba našega vinogradništva. Upoštevati je treba tudi, da nam bo dovolj cenejšega in boljšega vina pridelala Dalmacija, ker tam ima vinogradništvo še bodočnost.

RESITEV ZADRUŠNOSTI?

Pisec pravi, da pri nas ljudje ne znajo piti in da zaradi tega pijačevajo kakor divjaki. Morali bi jih učiti uživanja vina, predvsem po vzorih romaniških narodov. Ugotavlja, da sta se italijanska vinska produkcija in trgovina razvili na tako visoko stopnjo predvsem, ker so pridelovali vino v veleposesniških vinogradih, torej ne na razkosanih zemljiščih. Pri nas naj bi veleposesniško pridelavo zamenjala slovenska združna oblika. Vinogradniki naj bi se združili po pokrajinah v močne vinske združbe. Vino bi bilo treba prodajati tipizirano v zaprtih steklenicah pod znamko. Celo cvilec bi lahko postal dobro

— Kaj je s to fotografijo?
Reporterji so v zadregi skomignili z rameni.
— Vse je zama — je vzhvalil urednik ilustrirane dela — vsem fotografom v Čikagu sem ponudil po sto dolarjev za sliko, pa je nisem dobil!
Danes in včeraj sem stal po dvajseti ur pred hišo tega dekleta s fotografom om na plohi n prest-pila praga da bi jo fotografiral — je tarnal fotograf.
— Preoblekel sem se v službenca pit- narne in posrečilo se mi je priti v njeno stanovanje — je poročal skrušen poro- valec za kino zvezde in družabne »kanda- le« — na sem se vrnil ne da bi bil kaj opravi!

— Nobenih izgovorov in bednih »pravi- vičij!« je zarohnel glavni urednik nestro- no. — Preden minejo tri ure moram imeti njeno fotografijo. Moram! Ste razumeli dekli?

namizno vino, ko bi ga ne prodajali več skesanega.

DOBRE IN SLABE STRANI PITJA

Dr. Furlan se tudi zavzema za uživanje piva, ki je zdravju neškodljivo, nezmer- nost se pa seveda lahko mašuje; toda škoduje lahko celo žitna kava, če je popi- je na dan 10 do 20 litrov.

Pitje ima v zdravstvenem pogledu dobre in slabe posledice, a zdravniki v službi boja proti alkoholu so doslej radi predvsem naglašali škodo. Povedati je pa treba, da škoduje vse, češar je preveč, tudi nezmer- no uživanje čiste vode ni priporočljivo. Pisec pravi, da bi kazalo govoriti o dobrih posledicah zmernega uživanja alkohola v širši razpravi in trdi, da je »alkohol v člo- veškem življenju skoraj nuja pijača. Ali

S sprehoda po Beli Krajini

Zanimivosti in posebnosti pokrajine, ki je igrala
v zgodovini slovenskega naroda že pomembno
vlogo

Metlika, 24. decembra

Ako se vozijo po železnici iz Novega mesta proti Karlovcu, se vzpenja proga vedno više proti Gorjancem, doseže nad Rož- nim domom najvišjo vzpetino, nato pa iz- gine vlak za nekaj minut v temni semi- škoga predora. Kakor hitro se pokaže na južni strani na beli dan, se nudi popotniku očarljiv prizor. V morju svetlobe in pre- lesti se kopije globoko pod progo vsa raz- žarjena, kakor mlada nevesta, ena izmed najlepših slovenskih pokrajin, naša Bela Krajina. Spraj pod nami se vrste njive, travniki in loze, tam so od drag in ni- kih grehenov razozane ravnine, z brinom in grmovjem porasle gmajne, pašniki in ko- senice, vmes pa rdečkasta ilovica. Tu so vodne vrtače in drage, prepadi in rupe, v gozdovih kotliči in kamenje, pa podzem- ske in kapniške jame. Zadržaj naokoli na po- bočjih Gorjancev, raste vinska trta od Tanče gore do Radovice, pa tudi spodaj bliže Kolpi okrog Preleša, Vinice, Adleš- čev in Podzemlja. Med bujnim zelenjem vinogradov se svetijo gosto posejani beli hrami. Globoko spodaj se vije tih obmej- na Kolpa. Res, nepopisno lepa slika, kdor je ni sam gledal ni užival!

Bela Krajina, ki meri blizu 600 kv. km. je zase izrazita prirodna enota. Naravne meje so na severu in zapadu, pa tudi na jugu ob Kolpi. Črnomeljsko in metliško grčevje obsega vsa pokrajina med Črno- njico, ki teče pri Soteski v Krko in loči to grčevje od kočevskega Roga, Krko od So- teske do Novega mesta na južnozgodnjem delu Gorjancev ter Kolpo na vzhodu in jugu. V glavni smeri se razprostira od severa proti jugu bolj ali manj navpično na glavni greben Gorjancev. Veliko je po- nke, a malo dolin, zlasti v metliškem okolišu. Doline ločijo nizki, le malo nad 200 m nad ravnino se vzdigujejo grčji, le v severnem delu 300 do 400 m visoki. Tla vse proti Kolpi, ob kateri se razteza črno- meljsko-metliška nižina, segajoča čez reko na Hrvatsko, valovita ter tu in tam pre- trgana po neznatnih grčjih. Bela Krajina je rahlo zgibana, ploščata in podolgovata kraška ravan, kjer prevladuje apnenec. Zlasti v črnomeljskem okolišu izjeda de- žnica podzemeljske vodotoke in jame tako da ostane površina po večini brez studen- cev in potokov.

Gorjanci so mejno pogorje, ki se vleče od jugozapada proti severovzhodu med Krko, Savo in Kolpo v dolžini okrog 30 km. Po večini so z bukovjem porasli, njihova srednja višina znaša 700 m. Na južni strani so polčini, na severno stran pa strmo padajo. Najvišji vrh je Sv. Gera ali Trdinov vrh, visok 1181 m. Tu b'izu so razvaline dveh cerkvic, rimsko- katoliške, sv. Gere in grško-katoliške (uni- jatske), sv. Ilje. V prvi je bila nekoč služba božja v latinskem jeziku, v drugi pa slovenska. Ustno izročilo pravi, da so po službi božji nastali mdebošni prepri in prepleti. Zato so opustili verska opravila, in ker cerkvice niso več poprav- ljali, sta zdaj razvalini. Drugi viri pa na- vajo, da so Turki porušili cerkvi. V Gorjancih je Huda peč, veličanska ska- la, po ljudskem pričevanju sedež vragov. Blizu cerkve sv. Miklavža je mahnno je- zero. Ndaleč je tudi Kravji kamen, t. j. kamen z rdečimi lisami. Ta kamen je bil baje mešnik slovenskih in hrvatskih pašnikov, ob njem je bilo več krvavih pre- tefov med mešiki. Znatnejši vrhovi v Gor- jancih so še: Koblin vrh, Stene, Planja, Porčen hrib, Stamec, Merčev grč in Op- tova gora. Čez Gorjance vodi v veliki vi- juhalepe cesta iz Novega mesta v Met- liko in Črnomelj. Razgled vrh Gorjancev je zelo obsežen: Alpe do Furjanje, na ju- gu do Velike Kapele in Velebita, velik del dravske in hrvatske banovine, do Snež- nika, Triglava in Kamniških planj.

Na vodovju je Bela Krajina zelo ravna. Na večja reka je obmejna Kolpa, ki je nadaljnj savijski pritok v dravski banovini. Izvira pod Razlogami v hrvatski banovini

nam alkohol krajša življenje? Morda. To- da kaj za to, če človek ne doživi več let, ki je padečen sam sebi. Pomembnejše je tudi ta izguba dobč... Kaj morem kot zdravnik priporočiti boljšega utrjenemu bolniku kakor čašo žlahtnega srka vinske trte ali steklenico svežega grenskega piva? pravi dr. Furlan dobesedno. Ne smemo pa- zabiti, da je alkohol hranilo iste vrste ka- kor sladkor, a razen tega je v vinu kon- zervirano se vse, kar nam je ustvarilo son- ce v listih trte in shranilo v grozdni ja- godah. Nešteto organskih snovi, ki jim ne- katerim pravimo vitamini, drugim rudni- ske soli, stotine jih pa kemik še ni spo- znal, a so prav tako potrebne za neoviran razvoj življenjskega procesa kakor liste, ki jih poznamo po imenu.

In teče od Oslinice ob meji dravske in hr- vatske banovine do trilva Kanenec vzhod- no od Božjakova 104 km daleč Kolpa je precej plitva in dela mnogo ovinkov, zato ni plovna. Vanjo se izliva Lahnja, Su- metac, Dolški potok neka pritočkov pod Vinico, metliški Obrh, Metličica in Sušica. Ta pa le v deževni dobi. Poleg Kolpe je glavna voda Lahinja, ki izvira v Glavi- nu pod Knežino. Vanjo se izteka Ne- rajčica z Gričco, Podturenski potok. Do- bličica in Krupa. Lahinja se izteka pod Pri- mostkom v Kolpo. Goranci delajo razvod- je med Kolpo in Krko. V teh vodnih so- razne ribe: som, mrena, krap, platica, li- pan, sulec, ščuka, smuč, osrč itd.

V gozdovih rastejo: hrast, breza, jesen- bor in kostanj. Ob vodah so topolovi goz- diči, vrbe in jelše. V višjih legah je mnogo bukovja, ob kočevski meji prevladujejo iglavci in listavci. Mnogo je čistih kosta- njevih gozdov. V loviščih je mnogo srnjadi, zajcev, jazbecov, lisic, kun, veveric, celo divjih praštev, pa gozdnih jerebov pol- skih jerebic, slok, divjih rac in gosi. Mnogo je grčic in divjih golobov, zlasti okoli Tribuč, Podnebeje v Beli Krajini je mlo in se odlikuje po zmernih, jasnih zimah. Po- letje je zelo vroče, povprečna letna tem- peratura je 10 stopinj C.

Bela Krajina je klasična zemlja pra- zgodovinskih naselbin. Pri Pod- zemlju je na 220 m visokem grčju gra- dišče, ki so ga v predzgodovinski dobi ut- rjevali z nasipi, jarki in obzidjem proti so- vrznim napadom. V gradiščih so oprav- ljali bogosluzje. Na Grmu pri Podzemlju so ohranile gomile, pokopališče branit- ljev gradišč. Izkopanine pri Metliki in Pod- zemlju nam pričajo o latenski dobi, ko so izdelovali železne predmete. V Rožancu pri Črnomlju je v skalo vsekana podoba člo- veške velikosti, kaže nam bika, ki ga pre- magaja bog Mitra.

V rimski dobi je vezala cesta Karlo- vec-dolina Kolpe-Metliko-Podzemelj-Gradac-Gaber pri Semčju-Brezje-Črno- meljsko-dolino Poljanice in Krke. Druga cesta pa: Rožanec-Črnomelj-Bošnel-Plješivica-Adlešič-dolina Kolpe-Karlo- vec. Že pred Rimljani je cvetelo v Beli Krajini fužinarstvo, v srednjem veku je bilo obnovljeno, v novem veku pa opušče- no. V 6. stoletju so Slovenci poleg ostalih pokrajin zasedli tudi ozemlje ob Kolpi. Poleg Slovenske krajine je obstala še posebna Metlika krajina. Pod Karlo- m Velikim je spadala pod oglejski patriarhat. V tem času so nastale na starejše cerkve, med njimi tudi ona v Metliki. V sred- njem veku je Bela Krajina pripadala Hrvatski, nato so jo vladali bavarski pe- mič Andeas-Meran, potem pa grofje Sponheimi. Tem so nasledili Gorški grč- je, od katerih so dobili Belo Krajino leta 1374. po pogodbi s Habsburžani; za vlad- ce Leopolda III. sta pripadala Kranjski Me- lika in Črnomelj, vendar pa je imela Bela Krajina, ločeno od Kranjske, še vedno lastnega deželnega glavarja, ki je imel svoj sedež v Metliki, šele l. 1556, po smrti zidnega metliškega glavarja Antona pl. Thurna, je dobila skupne de- želne glavarje s Kranjsko. Bela Krajina je dobila svoje ime šele pred kakimi sto leti po beli noči domaćinov. Meje so branili v 13. stoletju poklicani nemški križarji, ki so se branili do dandanes.

Mnogo je trpela Bela Krajina zaradi turških in pa do v, izmed vseh sloven- skih pokrajin gotovo največ, ker je bila pač najboljša. Prvič so Turki napadi Me- liko in Črnomelj 9. oktobra 1403 ter groz- no razžalili in p'lenili po vsej deželi. Po- mori so mnogo prebivalcev, mnogo pa jih odpehali v sužnost. Kol'kolkrat so Turki navali na ubogo Belo Krajino, se ne da točno dognati, večkrat pa se je to zgodilo po tri- do štirikrat v enem letu. Leta 1469 je napadlo Metliko 10.000 Turkov, ki so mesto razdejali, opustošili okoličo in fran- ciškanski samostan pri treh farah; fran- ciškani so se nato preselili v Novo mesto.

Belo Krajino so branili posebno uspešno metliški stotnik Andrej Hohenwart ter brata Jurj in Gasper Črnomeljski. Prvi je dobi od cesarja Friderika V. dedno stol- tovarstvo (Truchsess), slednja dva pa dedno tolarstvo (Mundschenk). Najtežja doba je bila v 15. in 16. stoletju. Papež Pavel I. je naklonil l. 1469 onim, ki bi branili Metliko pred Turki, posebne milosti, zakaj prav Metlika in Črnomelj sta bila prva branila proti Turkom. V Beli Krajini so zžgali prve grmade, ki so se čez Gorjance vrstile po vsem slovenskem ozemlju ter na na- njaje, da je Turke v deželi. Leta 1573 so Turki pridili pred Metliko, jo pot dni ob- legali in zavzeli Sicer so pri n'padih smli- zgubili 2000 mož, vendar po so umorili žu- pana in mestne svetovalce, cerkev z zapri- timi ženskami in otroki zžgali in v suž- nost odvedli 900 možk'h, še v začetku 18. stoletja, ko je v ostalih slovenskih de- želah že davno minila turška nevarnost, so l. 1724 Turki p'lenili okoli Semčja ter umorili semiškega prošta in župna ka Ja- neza Stašiča, nato je bila prošnja preme- sčena v Metliko. L. 1736 so bili Turki za- njli v Beli Krajini. Močna obramba proti Turkom so bili Uskokji ali Vlahi, bo- sanski begunci, ki n'so mogli več prenašati turških grozovitosti. Kranjski deželni sta- novci so jih naseljevali v 15. in še v 16. sto- letju na praznih posevkih na južnem po- bočju Gorjancev, pa tudi n'že spodaj ob Kolpi. Leta 1541 jih je bilo že do 3.000 okrog Metlike, po žumberku in okoli Ko- stela. Bili so pravoslavne vere ter so de- loma še dandanes, deloma pa grško-kato- liške ali unjatske vere. Dobili so polje, žito in živino ter so bili prosti mlitine in carine. Njihova uprava je bila po nšto urejena, bili so izvrstno izcvčani vojaki. Tako je naša vojna granica.

V dobi reformacije se je protestan- tizem močno razširil tudi po Beli Krajini. Primož Trubar je v el s seboj v Urach Uskoka Popoviča in Maleševca, da bi mu pomagala prevajati protestantske kni- ge na hrvatski jezik. Črnomelj je imel več let tudi protestantskega sodnika, luteransko cerkveno občino z mestno šolo in predi- kanta Jurja Jurčiča. Po Metliki in okoli- ci je širil protestantizem Tušček. Nad- vojvoda Karol je l. 1585 izgnal predkante iz Bele Krajine. Protireformacijske komi- sije pod škofom Tomazem Hrenom so ime- le mnogo posla z zatiranjem protestantiz- ma v Beli Krajini.

Največji središči v Beli Krajini sta Črnomelj in Metlika. Črnomelj, ki ima mestne pravice že izza začetka 15. st- letja, je sedež srečkara načelstva in leži ob Lahinji. Črnomeljski srez se krje z zem- ljepisno enoto Bele Krajine in štej n' d 27.000 prebivalcev. Črnomelj ima pred- mestja: Hrib, Kolnik, Krstino, Skednje, Desinec in Pred mostom. Grzda z'elme- ca izvala les iz Auerspergovih gozdov. Me- sto ima elektrarno in vodovod, tri pne- žage in umetni valčni mlin. V bližini je premovalnik Kanjarica. V Črnomlju so se rodili pisatelji: Milan Jarec, gimna- zijaški direktor Anton Jeršinovič in dr. Janko Lokar, dr. Martin Male- šič in Matija Malešič.

Drugo važno belokranjsko središče je Metlika, nekdanj glavno mesto Sloven- ske krajine. Mestne pravice je dobila v za- četku 15. stoletja. Prvotna župnija je bila pri Treh farah blizu mesta, kjer so tri- gotske cerkve v enem obzidju. Tu je za- menita božja pot, kamor prihaja 23. av- gusta in nasledajo nedeljo na t'seče d' ma- činov, sosednih Hrvátov, pa tudi unjats- kih žumberčanov. Metliško župnijo je do- bil nemški viteški red že leta 1263, od le- ta 1735 pa je tukaj sedež protije.

V Metliki so se rodili: medicinski nia- telj dr. Mirko Černič, akademski k'pr Alojzij Gangl, politik in književnik dr. Evgen Lampé ter jezikoslovec in na- rodopisec Ivan Navratil. V bližnji Draščih sta se rodila: glasbenik, rimn. direktor Marko Bajuk in opat slškega samostana dr. Kastelec.

Pa tudi mnogi drugi kraji v Beli Kra- jini imajo svoje znamenitosti in odlične moče. Deželni glavar, dvorni svetnik in politik F. Suklje se je po svojih starih vedno prišel k Beli Krajini. Adlešič imajo še pravoslavna naselja, mnogo srbo- hrvatskega jezika ter narodopisne zni- mivosti in običaji, tkaštvo in narodnih vzornih. Tu sta se rodila ljubljanski žu- pan dr. Juro Adlešič in profesor, aka- demski slikar Germ. V. Giblajh se je rodil bivši direktor ljubljanskega etnografskega muzeja, minister, vseučiliški profesor dr. Niko Zupančič. V Podzemlju sta se rodila pisatelj, zagrebški kanonik Jan- ko Barle in skladatelj prof. Matja Tomač; v Radatoviški p'lenik in književ- nik Jovan Hranilovič; v Krupi učni- ak in vseučiliški profesor na Angoškem Jenko Lavrin; v Semčju modroslovni pisatelj dr. Fran Derganc; v Sočevih narodopisec, stari filr Jurj Kobé; na Vinici pa književnik brata Ivan in Lu- devit Tomšič ter največji živeči sloven- ski pesnik Oton Zupančič. Belo Kra- jino je ovekovečil s svojimi spisi tudi pisatelj Janez Trdin.

Lep slavošev svodji očji domovini je za- pel odlični njen rojak E. Gangl:

Dežela, polna prelestne lepote,
a cvetovi posuta, z gozdovi prekrita,
prežarena z bleskom sončne toplote,
leko preprosta, tako slikovita —
le k tebi moje misli h'ne,
le k tebi s pozdravom se bliža srce!

— — — — —

Pozdravljeni, logi in gati dehteli,
pozdravljeni, polja in zlata planava,
pozdravljeni, kolpe va'ov fumeči,
in bliski in grmi, v obak'h erozci,
prestrazam vase krasoto in zlo,
tako globoko srca mi je dno!

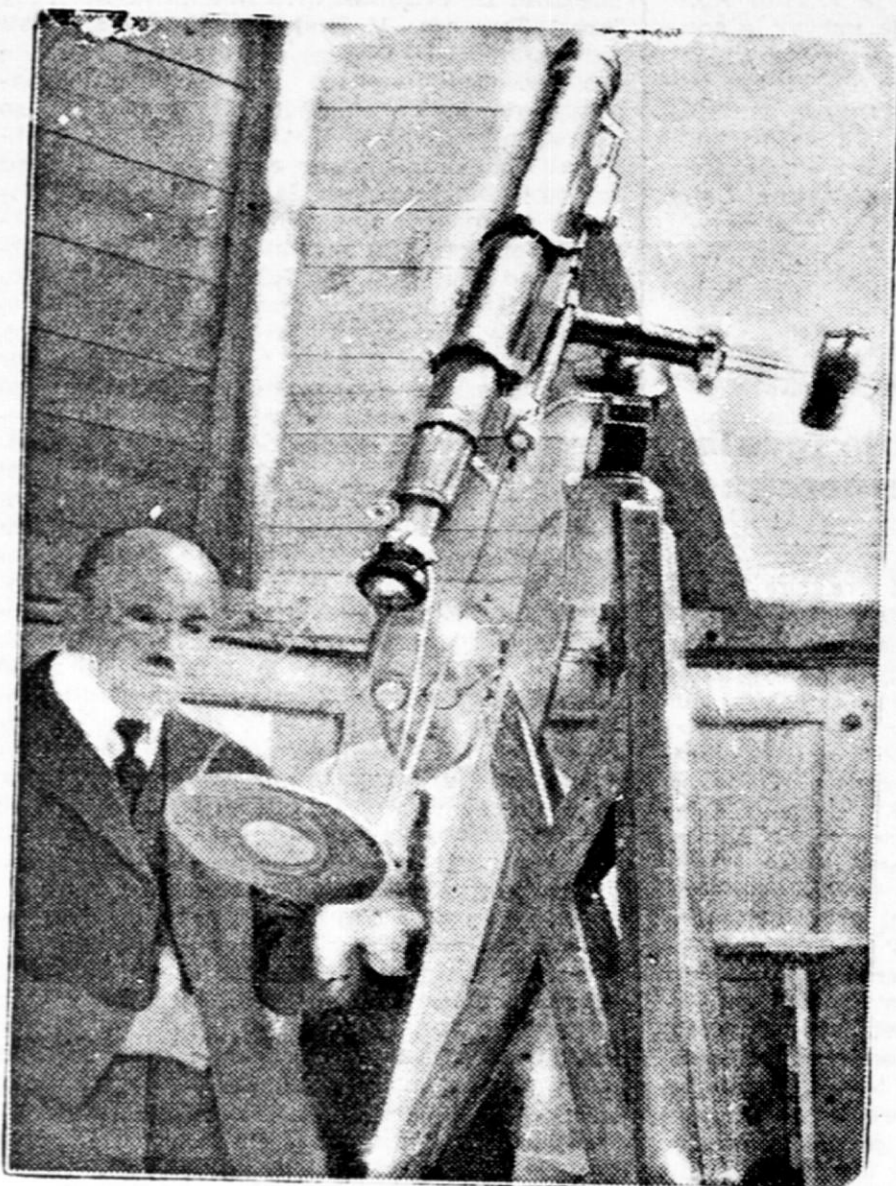
R. D.

Srce ne počni od žalosti

Če bo poslej ta ali oni portualski pes- nik po vzoru starejših pesnikov v zla al pesmi o počenih srih, se mu bo lahko pripetilo, da ga bodo čitatelji opoz rili na najnovejšo ugotovitev li bonstava zdrav- nika, da veliko razburjenje ali razo'ara- nje ni dovolj, da bi človeku počila srca mišica. Zato ni mogoče govoriti o počne- nem ali zlomljenem srcu. Ta zdravnik je ovrgel tudi mnoge druge zm'te. Trdi, da močno srce ni vrednost, temveč p'omeni celo nevarnost. Čim manjša srca ima člo- vek, tem bolj je za bodočnost njegovega zdravja. Edina prednost močnega srca je le za hoto navkreber odavno po r'omci- cah. Zdravnik tudi trdi, da ni priporo- čljivo najesti se trikat na dan do st'ra, dokler človek ne dela vsaj 18 ur težko telesno delo.

Presenetljiva odkritja slovenskega učenjaka o potresih

Po 22letnem opazovanju sonca je Ivan Tomčev odkril zakonitosti, po katerih povzročajo sončna žariščna središča potrese na zemlji

G. Tomčev v svojem observatoriju

Ljubljana, 24. decembra. Ze v jeseni smo ugibali, ali bo letošnja zima huda. Citali smo izjave meteorologov in drugih strokovnjakov, prelistavali smo stare koledarje, ki napovedujejo vreme za več let naprej, opazovali smo vreme ob raznih svetnikih ter se spominjali starih izrekov, ki sodijo o hudi ali mili zimi po vremenu v pozni jeseni. Preveč nasprotujočih si napovedi je bilo, da bi mogli kaj bolj določene vedeti o tem, kakšno zimo bomo morali preživeti v letu 1940-41.

TOMČEV OBSERVATORIJ ZA OPAZOVANJE SOLNCA

V Ljubljani pa prebiva upokojeni inšpektor g. Ivan Tomčev, ki je napovedal hud mraz v zimskih mesecih 1940-41, toda malo jih je bilo, ki so njegovo napoved opazili. Objavil jo je v beograjski reviji za astronomijo, meteorologijo, geografiko in geodezijo »Saturn«, in sicer že v januarju številki.

Ime g. Ivana Tomčeva ni neznano v naši javnosti. Ze ob nekaterih prilikah smo pisali o g. Tomcu, ki je edini Slovenec, ki ima svoj zasebni observatorij za opazovanje sonca. G. Tomčev je bil davčni inšpektor v Kamniku. Ze za časa bivanja v Kamniku se je začel ukvarjati z astronomijo in proučevati zlasti sonce in vse pojave na njem. V Kamniku si je z velikimi žrtvami postavil observatorij. Nad dvajset let že študira skrivnosti sonca in njegovih učinkov na pojave na naši zemlji, zlasti na vreme in potrese.

Pred petimi leti je bil g. Tomčev upokojen in preselil se je v Ljubljano, kjer je nadaljeval svoja opazovanja in proučevanja predmeta, ki mu je posvetil tako rekoč svoje življenje. Tudi v Ljubljani si je postavil observatorij z modernimi in dragocnimi aparati, s katerimi opazuje in meri vse pojave na soncu dan za dnem.

Sončne protuberance

V strokovnih krogih je delo g. Tomčeva zbudilo pozornost pred 10 leti, ko je objavil svojo prvo študijo z naslovom »Ritmi, pulzacije, žariščni pas in učinek sonca na zemljo«. Objavil je tudi več člankov v slovenskih dnevnikih. Svoje zadnje izsledke o pojavih na soncu in njih učinkovanju na

zemljo pa je objavil v razpravi »Zemeljski — sončni potresi«, ki je izšla letos v maju v saizaložbi Studija je pisana v nemščini z izrecno pripombo, da je prevod iz slovenščine.

NIHČE NI PREROK V SVOJI DEŽELI

Kakor že mnogi pred njim, je moral tudi g. Tomčev spoznati, da ni nihče prerok v svoji deželi. Okoli dvesto je štela naklada njegove študije, v kateri so zbrani sadovi njegovega 20letnega dela, toda

Solne poge

v Sloveniji je prodal tako malo izvodov, da jih ni vredno omeniti. Z veseljem pa so njegovo študijo sprejeli slavni astronomi in učenjaki ter strokovni inštituti v inozemstvu. G. Tomčev je dobil zahvalna pisma iz raznih svetovnih središč in celo iz Tokia. Vendar je treba omeniti, da so tudi nekateri slovenski učenjaki prečitali njegovo knjigo in izjavili, da so v njej objavljeni izsledki presenetljivi.

NAPOVED HUDEGA MRAZA V LETOŠNJI ZIMI

Preden bomo skušali na kratko pojasniti, kakšne zakonitosti v učinkovanju sonca na zemljo je g. Tomčev po 20letnem delu odkril, naj navedemo, kako je že skoraj pred letom dni sklepal, da bo letošnja zima ostra in huda.

Učenjak je ugotovil, da so zelo velike temperaturne razlike na zemlji v zvezi s stanjem peg na soncu. Imenoval je stanje na soncu, ko pege postanejo izjemno, totalni subminim. Izračunal je, da nastopi prihodnji totalni subminim v letošnji jeseni in je objavil v januarju številki »Saturn« sledeče:

»Prihodnji sončni totalni subminim pade v jesenske mesece 1940, zato je pričakovati v teh mesecih neurja. Če bi pa v razvoju totalnega subminima nastala zakasnitev in motnje, tedaj pade totalni subminim v zimске mesece 1940-41 ter je tedaj pričakovati velikih temperaturnih razlik, ostriga mraza in večje vročine.

Vročina se seveda pojavi na najjužnejši, najbližji soncu na severni polobli.

Resnično smo imeli že v jesenskih mesecih neurja, ki pa niso bila tako katastrofalna kakor pred leti. V tekčem mesecu pa je začel pritiskati hud mraz. Citali smo, da kaže termometer v Sibiriji 50 stopinj pod ničlo in da je na južni pol-

obli izredno tople vročina. Na severni poluti vladajoči izreden mraz dosega sedva tudi nas.

NEVIDNA SONČNA ŽARIŠČNA SREDIŠČA

Kako je pa s potresi na zemlji in s pojavi na soncu? G. Tomčev je objavil v prej omenjeni študiji svoja znanstvena dognanja, ki so resnično presenetljiva. Njegova odkritja so dokazana s statistiko. Avtor je prikazal, po kakšni zakonitosti se pojavljajo v potresnih pasovih na zemlji potresi. Ni bilo doslej še nobene, ga potresa, ki bi ga ne bilo mogoče uvrstiti v Tomčeve potresne serije.

Najbolj zanimivo pa je to, da je mogoče na podlagi Tomčevih izsledkov v naprej ugotoviti, kdaj obstaja večja ali manjša nevarnost potresa na zemlji.

G. Tomčev je opazoval aktivnost na soncu v zvezi s potresi na zemlji. Predvsem je dognal, da so bili na zemlji potresi tudi v času, ko na soncu ni bilo peg. Če obstaja torej zročna zveza med potresi in učinkovanjem sonca na daljavo, potem sončne pege kot take ne učinkujejo v daljavo in ne povzročajo potresov na zemlji.

Temu dognanju je sledilo važno spoznanje, da morajo na soncu obstajati nevidna »žariščna središča«, kajti potresi so se pojavili na zemlji, četudi fotosfera ni pokazala vidnega delovanja. Nevidna žariščna središča morajo pasti v navidezni centralni meridian na dan opazovanja potresa. S to ugotovitvijo je v bistvu ves problem rešen.

S tabelami je avtor nato dokazal, da je opazoval serijo različnih potresov in da so vsi potresi na zemlji pojavili pri prehodu sončnega žariščnega centra skozi navidezni centralni meridian sonca. Zaključil je zaradi tega,

1. da se v soncu tvorijo nevidna žariščna središča, ki so dolgotrajna,

2. da sončna žariščna središča učinkujejo na daljavo samo ob njegovem prihodu skozi navidezni centralni meridian,

3. da se more učinkovanje žariščnega centra in torej tudi potres ponoviti zaradi tega samo v periodah, ki so mnogokratnik ene sinodične rotacije sonca. Sinodična rotacija sonca pa znaša 27 in eno tretjino dneva.

V tem času se sonce enkrat obrne okoli svoje osi.

4. Vse časovne razdalje med dvema potresoma so samo mnogokratniki sinodične rotacije sonca, kar je klasičen dokaz za to, da obstaja zročna zveza med soncem in potresi na zemlji.

Z NAJVEČJO VERJETNOSTJO JE MOŽNO NAPOVEDATI POTRES

Iz teh temeljnih ugotovitev sledijo nadalje ugotovitve, ki pojasnjujejo, kako nastanejo potresne serije, ki so učinek istega žariščnega središča na soncu. Delovanje ali življenje enega žariščnega središča traja lahko od 27 do 463 dni ali od 1 do 16 sinodičnih sončnih rotacij. V razpravi je pojasnjeno nadalje, kako se učinkovanje žariščnih središč ritmično spreminja, kako nihanje, kako obstoja dvojice območij žariščnih središč, itd.

Zanimivi so končni zaključki Tomčeve razprave, v katerih je navedeno, da se na zemlji pojavijo potresi samo ob prehodu enega izmed sončnih žariščnih središč skozi navidezni centralni sončni meridian in da se od istega žariščnega središča povzročijo potresi ponavljajo samo v periodah mnogokratnika sinodične sončne rotacije. Dolgotrajna žariščna središča se na soncu v ritmičnih časovnih intervalih obnavljajo in njih učinek opazujemo na zemlji v obliki potresov v periodah sinodične rotacijskega časa ob prehodu navideznega sončnega centralnega meridiana.

Za strokovnjaka je po teh ugotovitvah g. Tomčev z največjo verjetnostjo možno v naprej napovedati potres, oziroma določiti dan, v katerem se bo z največjo verjetnostjo na zemlji pokazalo učinkovanje sončnega žariščnega središča v obliki potresa.

danes ne. Privoščite mi večinski rok sebi na nekaj dni za premislek.

Odsel je, a Kamila ni ostal niti trenutek za razmišljanje o moči, ki jo je ljubila in ki je morala navzlic temu raniti njegovo srce.

Klobuk mo-am imeti jutri popoldne — je dejala odmevka — povabljena sem na čajanko. In ta čas ko je Kamila pomirila napel izgovorila klobuke različnih barv je sama brezskrbno kamila npr. —

To je prva čaranka pri prijateljici ki se je prav kar omožila. To je slišna ženska, moram jo vam priporočiti. Zakelečti si njen naslov in pošljite ji vabico. Vera Herlova, soproga tovarnarja v Bubenju.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Opoldne se je začel po telefonu njegov glas ki je zvenel kakor vedno. Vprašal je, da si sme zvečer priti. Kamila ves dan ni mogla »relati« samo razmišljala je, kaj mu poroče. Ne bo se mu osetila, mirna bo in priazna kakor vedno. Zadržati bosta skupaj večerjati, začnjo preživita skupaj večer v udobnem, prijetnem stanovanju, ki ga je imela tako rada. Potem mu pa poroče. Navečala sem se že stati neprestano v senci, ob strni. Poročim se z drugim prav tako kakor si storil to ti. In tebe si tudi izbril iz spomina. Mlada sem še, uživati hočem življenje, potovati, zahtevati v družbo, kot žena moža, ki me ljubi. In spomnila se je na udanega Tomaža in njegove rok.

Ko je pa zastala Ludvikove korake na stopnicah ji je jelo srce močno utripati in solze so se ji zalesketale v očih.

Prinesel ji je kakor vedno šopek, ki ga je bil v naglici kupil nekje med potjo, objel jo je kakor vedno. Kamila je zadržala. Zelo se ji je, da se na zunaj ni nič izpremenilo. Jedla sta, pila in kramljala o dogodkih minulega tedna. Ludvik je delal med drugim še nedavno sem bil trgovsko v težkem položaju. Zdaj se mi je posrečilo dobiti nov kapital... toda bil sem že na robu propada, grozil mi je polom.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Opoldne se je začel po telefonu njegov glas ki je zvenel kakor vedno. Vprašal je, da si sme zvečer priti. Kamila ves dan ni mogla »relati« samo razmišljala je, kaj mu poroče. Ne bo se mu osetila, mirna bo in priazna kakor vedno. Zadržati bosta skupaj večerjati, začnjo preživita skupaj večer v udobnem, prijetnem stanovanju, ki ga je imela tako rada. Potem mu pa poroče. Navečala sem se že stati neprestano v senci, ob strni. Poročim se z drugim prav tako kakor si storil to ti. In tebe si tudi izbril iz spomina. Mlada sem še, uživati hočem življenje, potovati, zahtevati v družbo, kot žena moža, ki me ljubi. In spomnila se je na udanega Tomaža in njegove rok.

Ko je pa zastala Ludvikove korake na stopnicah ji je jelo srce močno utripati in solze so se ji zalesketale v očih.

Prinesel ji je kakor vedno šopek, ki ga je bil v naglici kupil nekje med potjo, objel jo je kakor vedno. Kamila je zadržala. Zelo se ji je, da se na zunaj ni nič izpremenilo. Jedla sta, pila in kramljala o dogodkih minulega tedna. Ludvik je delal med drugim še nedavno sem bil trgovsko v težkem položaju. Zdaj se mi je posrečilo dobiti nov kapital... toda bil sem že na robu propada, grozil mi je polom.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Opoldne se je začel po telefonu njegov glas ki je zvenel kakor vedno. Vprašal je, da si sme zvečer priti. Kamila ves dan ni mogla »relati« samo razmišljala je, kaj mu poroče. Ne bo se mu osetila, mirna bo in priazna kakor vedno. Zadržati bosta skupaj večerjati, začnjo preživita skupaj večer v udobnem, prijetnem stanovanju, ki ga je imela tako rada. Potem mu pa poroče. Navečala sem se že stati neprestano v senci, ob strni. Poročim se z drugim prav tako kakor si storil to ti. In tebe si tudi izbril iz spomina. Mlada sem še, uživati hočem življenje, potovati, zahtevati v družbo, kot žena moža, ki me ljubi. In spomnila se je na udanega Tomaža in njegove rok.

Ko je pa zastala Ludvikove korake na stopnicah ji je jelo srce močno utripati in solze so se ji zalesketale v očih.

Prinesel ji je kakor vedno šopek, ki ga je bil v naglici kupil nekje med potjo, objel jo je kakor vedno. Kamila je zadržala. Zelo se ji je, da se na zunaj ni nič izpremenilo. Jedla sta, pila in kramljala o dogodkih minulega tedna. Ludvik je delal med drugim še nedavno sem bil trgovsko v težkem položaju. Zdaj se mi je posrečilo dobiti nov kapital... toda bil sem že na robu propada, grozil mi je polom.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

VSI VEČJI POTRESI SO — SONČNI POTRESI

Povsem originalna in nova je Tomčeva trditev, da so skoraj vsi potresi, ki jih je omenil v svoji razpravi in ki so mu služili za dokazovanje vseh zakonitosti, prav za prav — sončni potresi. Učinkovanje kakega sončnega žariščnega središča sproži v zemlji neke sile, ki povzročajo potres na zemlji. Samo drugačnega posledica tako sprožene sile v zemlji so morebitni premiki zemeljskih plasti ali eksplozije in izbruhi vulkanov, torej tektonski ali vulkanski potresi. Resnični tektonski potresi so zelo redki, slabotni in omejeni. Po metodi, ki jo navaja g. Tomčev, je zdaj lahko ugotovljati naravo vsakokratnega potresa glede na njegov izvor.

Zivali razlikujejo vrste potresov glede na izvor. Ze ure pred potresom postanejo nekatere živali nemirne. Če pa potres povzroči premik ali vdor zemlje in gre za resnični tektonski potres, ostanejo živali pred takim potresom popolnoma mirne.

Doživeli smo veliki potres v l. 1895. v Ljubljani, zaključuje avtor svojo razpravo. Človek ima ob potresu neki poseben občutek strahu, kakor da se dogaja nekaj izvenzemskega, tega občutka človek ob drugačnih še tako velikih katastrofah nima.

Kakšna sila je v sončnem žariščnem središču? Ali obstoja ta na daljavo učinkujoča sila v elektromagnetskih ali korpuskularnih žarkih ali v jakem nihalnem svetovnem gibanju bo bližnja bodočnost laže pojasnila, ker je zdaj le dobit.

Potresi, ki smo jih navedli v pričujoči razpravi, pravi nadalje g. Tomčev, se označujejo s tem kot sončni potresi. Zelo redke so ostale vrste potresov: tektonski, ki jih povzroči premik zemeljskih slojev, in vulkanski, ki jih povzroči vdor morske vode v vulkan.

SPOLNIMO LJUBLJANSKO UNIVERZO Z ZVEZDARNO

Ob zaključku poudarja g. Tomčev, da bi bilo treba spopolniti njegove tabele za najmanj pet desetletij. S pomočjo take čiste statistike bi se samo po sebi pokazalo, kakšne periode, velike in male serije sončnih potresov obstojajo. To delo naj bi opravil observatorij, ki se nahaja na potresnem ozemlju, ki opazuje dnevno sonce vizuelno in spektroheliokopično, ki ima prvovrstno potresno opazovalnico ter opazovalno gradivo za več desetletij in ki ima dovolj strokovnega osebja na razpolago. Le tako kombiniranem observatoriju bi bil avtor znanenite razprave o zemeljskih — sončnih potresih s svojimi nasveti vedno na razpolago.

Te zadnje pripombe g. Ivana Tomčeva nam dajejo povod, da omenimo, kako nepopolna je naša ljubljanska univerza, ki stoji na potresnem ozemlju pa nima astronomskega observatorija in ima samo skoraj neuporabno potresno opazovalnico. Ni samo v interesu nekaterih znanstvenikov, temveč vse naše skupnosti, da se naša univerza spopolni tako, da dobi moderno opremljen observatorij in tudi stolico za astronomijo. Prepričani smo, da bi se denar za to dobil, če bi odločilni činitelji pokazali odlično zanimanje za rešitev tega vprašanja.

K vsaki univerzi spada tudi astronomski observatorij, vsaj vse univerze v tujini imajo take observatorije. V nekaterih državah ima vsaka srednja šola primerno urejeno zvezdarno. Da ustanovitev moderne zvezdarne v Ljubljani ni nemogoča stvar, kaže dejstvo, da ima beograjska zvezdarna v zabojih, ki so shranjeni v kletih aparatov in instrumentov, s katerimi bi lahko opremlili ne samo eno, temveč dve zvezdarji v državi.

Simfonični koncert UJME

Proizvedbe pomembnih slovenskih simfoničnih skladb A. Lajovica (Pesem jeseni) in S. Osterca (Simfonijska in simfonična slika »Mati«)

Ljubljana, 24. decembra

UJMA priredi v ponedeljek, 30. t. m. svoj III. koncert. Kjer bo orkester ljubljanske filharmonije izvajal pod vodstvom dirigentov S. Hubada, D. M. Šijanica in D. Zebreta le slovenska simfonična dela, ki so nastala za njih etih in jih zaradi tega smemo šteti med najboljša, kar jih imamo.

Razgovor z dirigentom Zebretom

Kako to, da boste na tem koncertu nastopili trije dirigenti?

Organizator UJMA koncertov, skladatelj Slavko Osterc, je med avtorji, ki bodo izvajali, dosegel to nekako s plebscitom — vsak si je izbral za tolmačenje svojega dela dirigenta sam. Tako smo trije, poleg mene še Šijanec in Samo Hubad.

Kako da dirigiraš kar 5 del?

Da dirigiram svojega se menda ne boš čudil. Osterc je zastopal s tremi opusi. Vse tri je zaupal meni. Rekel je, da z mojo interpretacijo njegovih orientalskih plesov v operi bil tako zadovoljen, da mi zaupa vsako svoj sklad. Dodal je še, da itak čuti za svojo dožnost, da propagira svojo in prejšnjo šolo. Dirigiranje sam študiral nazadnje pri Tallichu. Kompozicijo pri Suku in Hebl. Poleg omenjenih skladb se nam je v zadnjem hipu še posrečilo dobiti Lajovčev »Pesem jeseni«, izredno nežno delo. Tudi Lajovic je izbral mene — saj sva celo nekoliko v sorodstvu.

Kaj poves o skladbah, ki jih dirigiraš?

O svoji ne bom govoril. Osterčeva »Ouv-

verture classique ni težka mi ni problem.

Nevaren goljuf prijet

Krško, 23. decembra

Pred kratkim smo poročali, kako je prodal mirazem mojemu Jošku Dušarju v Krškem 27letni Jožef Škofljanc z Bregov njevo koruze, ki ni bila njegova last, ter izvalil od njega 250 din are. Ze takrat smo omenili, da ima bržkone še kaj sličnih goljufij na vesti. Na omenjeno poročilo v našem listu so postali pozorni ljudje, ki so povedali o dogodku tudi svojim sosedom. Ti so presenečeni ugotovili, da so naibž tudi med onimi, ki so nasledili premetenemu sleparju. Prijave so se začele vrstiti druga za drugo, tako da je že sedaj znano lepo število goljufij. Škofljanc je postal v vseh primerih enako. Prodajal je kar ni bilo njegovo ter zahteval vedno kar tako oškodavo precej navnežev, ki se niso prej prepirali, če je kupljeno res njegova last.

Predvsem se je specializiral za poljske pridele in les. Tako je dobil od Marije Fak nove iz Rajhenburga aro 100 din za krompir, ki ga ni pripeljal list, se je zedlo do tudi Martinu Starcu iz Vidma in Mariji Ackovič iz Krškega, katerima je prav tako prodal krompir ter izvalil aro, prve 170 din drugi na 300 din. Posestniku Francu Cvrmu iz Rajhenburga je prodal 50 l zganja po 20 din ter vzel aro 100 din.

Zganja seveda ne bo nikdar dobil, vsaj od Škofljanca ne.

Nastopal je tudi kot spreten lesni trgovec, vendar pa pri tem ni imel toliko sreče. Tako je trgovcu in posestniku Antonu Glihi iz Krškega prodal nekaj borovih drev, ki niso bila njegova last. Trgovec je bil dovolj previden, ker je imel neprimliko z njim že zaradi kofesa ter mu ni hotel dati are, ki jo je dvakrat zahteval. Ker je ni dobil, mu je pomagal mati, ki je že začela podpisovati pogodbo, pa se ji je roka tako tresla, da je morala podpis končati hči, ki je dobila 100 din are. Gliha je tedaj najel delavce, ko pa je hotel začeti delati, je prišla Škofljancova mati in izjavila, da ne dovolji skatati v svojem gozdu, ker ni ničesar podpisala. Tako je bil Gliha oškodovan za aro, delavce ter prejšnje stroške zaradi kofesa za nad 1200 din. Škofljanc se je pripetilo Justinu Pircu iz Zaloge pri Raki, ki je tudi kupil od Škofljanca les ter mu dal 100 din are, ter Alojzju Mazniku iz Vel Korena, ki je kupil 18 borovih drevov ter mu dal že 200 din are. Seveda sta oba kupila lastnino tretje osebe, ki pa ji ni bilo nič znano o kakšni prodaji.

Škofljanc je bil te dni na podlagi raznih ovadov aretiran in zadržan. Večino svojih dejanj je priznal, naka je bil oddan v zapore novomeškega okrajnega sodišča.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko srečo. Lagal ji je in varal kot ve kot dolgo že — toa čemu — je prihajal zid k nji. Samo ta noč, kakor v kavarni, kamor zahteva vsak dan? Saj bi bil lahko ravnatelj spregovoril z njo, vse bi bila razumela in uvidela, vrnila bi mu bila prostost.

Kamila je prebledeča kakor zid, roke in noge so se ji jete tresti. Toa dama je bila preveč zatopljena vase in klobuke, da bi mogla to opaziti. Šele ko je doma odšla, so o'povedali Kamili živi, in bridko je zaplakala. Ludvik se je oznil. Prva njena misel je bila napisati pismo soprogo tovarnarjevo, in čititi njegovo zakonsko sre

Psihološki nasveti

Za srečo v ljubezni, službi in družbi

Ljubljana, 24. decembra. Trdimo, da ima vsak človek popolno pravico do uspehov, do sreče in zadovoljstva doma, v službi, družbi in ljubezni. Zato je naš namen pomagati vsakomur, da se bo osvobodil vseh notranjih zaprek, razdvojenosti, pesimizma in duševnega nemira.

Usposobiti hočemo vse za življenjski napredek, za uspeh in radost v življenju. Osnova našega sistema sreče in zadovoljstva je: načelno odklanjanje vraga, kar uspehu škodi in polkrajitje vsem, kar lahko uspehu koristi v smislu notranje in zunanje harmonije, zdravlja in duševnega mira, razumevanja z okolico in čim večje neodvisnosti od tujih skrbí.

Odkrijte nam iskreno svoje težave, mi vam bomo pomagali. Hočemo, da se izognete napakam, ki so jih drugi že sto- in stokrat storili.

POMNI TE: Nujno potr bujmo t-ene r-je naše podatke in opisi zaude. Ali pr-licite zbirko za odgovor in naslov, prejmete obširnejši odgovor v pismu. Tu se moramo omejiti le na nekaj vrstic.

M. Podgajnik. Prečnite svoje misli, fantazijo in čustva na kakšno drugo področje — studij ali špo-t — ter ne mislite več nanj. Ne trudite se, da ga »pridobite« zopet nazaj. Če vas res ljubi in cení, se prej ali slej povrne sam, poln spoštovanja do vas. Ako ne, ne bo prav nobene škode. Po p-avi sodeč, je ta dečko še zelo mlad, notranje zelo neizkušen in neizoblikovan ter zastaja v svojih umskih in moralnih kvalitetah za vami. Ima pa res velik smisel za glasbo.

Posvetite več pozornosti sami sebi in svoj-ji notranji izpolnitelji. Res je mnogo de-let in premalo fantov, a zavedajte se tudi, da so dobro vzgojeni in plemeniti dekleta v današnjih razviranih časih redkost, ki pridobiva na svoji vrednosti.

Domenc. Ker ste navedli naslov ter priložili znanko, prejmete natančnejši odgovor v pismu. Glavni poklonček, vam se obetajo še lepši dnevi, polni sreče in zadovoljstva.

Podoficir. Podatki so premalo točni, zato je točen nasvet tudi nemogoč. Bodite previdni, dobro premislite in se izogibajte nesrečnim spekulacij. To je vse.

Sodča. Vaša odločitev je tako daljnosežna, da jo je treba brezpozorno temeljito preučiti. Pošljite svoj naslov, nakar sledi ostalo v pismu. Tu le toliko, da ste po naravi enostavni, skromni, rezervirani, a istočasno natančni, strogi in oster kritik. Na pokle in življenju gledate vedno z resno in težko strani. Večji uspehi vam ob pravičnejšem ravnanju niso nemogoči, posebno ker ste inteligentni, temeljito izobrazeni in sposobni.

RTizerka 20. Dekle je notranje neizgra-

jeno, zelo površno in raztreseno, precej tu-ji svojevoljno in svojeglavo. Za ljubezn-ko stanovitnost in resno navezanost je — poleg že omenjenega — še premala in premalo resna. Sedaj se vdaja prvim ču-stvom novih spoznanj in življenjskih od-klitij in to z vsem žarom mladostne ne-utešenosti. Kaj bo, ko se prenesti vsega?

Potrebovala bi dobrega vodnika, resnega in uravnovešenega fanta, ki bi jo neopazno usmerjal na izpolnitve same sebe ter k odpravljanju večih napak, vendar bi ga morala ona notranje ceniti, spoštovati in sportano priznavati za avtoriteto.

Razdvojen. Spadate k oni skupini lu-di, ki imajo meni razvito individualnost ter ste zelo občutljivi erotične narave. Do-voljnete da vas obkrožuje več privlačnih nežnega spola, a nimate dovolj volje za ustvaritev tistih in odličnih sile-ov. Zase želite več kot svoboda in prostost ter ne pre-nesete nič nejmenejših omejitve. Domni-vam, da imate precej dober občutek za šibke in občutljiva mesta drugih. Druge-je ste precej brezobzirni materialisti, ki misli-le na svoje dobro in le na svoj ugoden ter se zelo malo obirajo na bolečine, ki jih pov-zročate drugim ljudem. Za začetek po-šljite točneše podatke!

Torva 79. Vi ste človek, ki mnogo misli-nose ter polna prečiščeno vztrajnost na svojo lepo znanost. Nametanje k odkri-tosti, poštenosti, tovarštvu in prijatelj-stvu, veselje do potovanja turistike, ob-čudovanja in uživanja v lepotah neokvar-jene prirode je v vaši naravi. Sposobni ste za resna in dolgotrajna tovaršiška prijatel-jstva z nesprotnim spolom. Za vas bi bil koristen in pozitivni zakon z ustrežajočo življenjsko družbo.

Vaša tovaršiška je uravnovešena mirna, resna in bolji v preteklost usmerjena, zato ustvarja videz nedostopnosti. Oba imata precej podobnih lastnosti in nagibov. Ne-ki vrstici njenega rokopa brez rolnih po-čutkov itd. mi ne zadostuje za daljno-sežne in odgovorne nasvete. Javite točne-še podatke in svoj naslov, na doliče pri-vatno odgovor ki vas bo zadovoljil.

Mladji poklonček. Priloženi rokopi-si kaže visoko inteligenco in sposobnost, a na drugi strani živčno razvrateno, zace-tenost in skrajno nezadovoljstvo s smislom seboj. V vas so prevladale popolnoma ne-gativne misli, ki morajo po vseh psiholo-ških zakonitostih roditi kot posledico — le absolutno negativne rezultate, zato brez dvoma doživljate neuspehe in polome na vseh življenjskih področjih. — Vaš primer je izredno zanimiv, vendar ga na tem me-stu — zaradi omejenega prostora — ne moremo obširneje obravnavati. Pošljite točne rošne podatke ter naslov, pa boste prejeli obsežna navodila za preureditev

svojega življenja v pravcu sreče in za-dovoljstva.

20. 1. 8. meš. Muhavosti v ljubezni se masčujejo prej ali slej. Vendar zaradi tega še ni treba obupati saj se ni konec vseh dni. Tudi vam bo še sijalo lepše sonce. Po-šljite naslov za točneši odgovor, tu nam zmanjkuje prostora.

«Eleonora.» Niso vsi moški enako pre-držni in korajžni osvajači. Nekateri — ki so okupirani popolnoma na kakšnem dru-gem življenjskem področju — so pogosto zelo plašni in negotovi, vsaj v svojih prvih polkrajih na področju ustvarjanja novih odnosov in pozitivnih kontaktov do než-nega spola. Pošlujtež se zato bo ženske pasivne vloge.

Ce ste na vaši »simpatije« resno zain-terirani, zavijajte rokave in prevzemite vi vlogo moške iniciative. Priljubite k obli-čnemu odzdravu še kakšno — času in pri-likam primerno — splošno vprašanje ali mnenje in gotovo boste dobili odgovor, ki bo dal možnosti za poglobljene nadaljnje kontakte. Vse pa budi popolnoma pri-rodno, brez vseh izumetničenih in odbija-jočih pretraviranih Oglasi- se še!

Kako doseči srečo? S samovozgojo in temeljito spopolnitvijo izobrazbe. Ljudje vsega kova tvorijo ekstreme v pozitiv-nem ali negativnem smislu, tako sta mož-na dva tipa: plemeniti ali zlobni. Neraz-viti in nezvojeni tipi postanejo domišlja-ji, ljubosumni, zaprti, zlobni ter masčeval-ni. V njih prevladuje strastna sila nagon-skega izživeljenja ter abnormalna pristran-ska kritičnost odtosno ugovarjanja.

Skrbna samovozgoja dviguje te vrste lu-di do najvišjih in najzrelejših značev, z globoko bistrostjo duha in ostrtega, objek-tivnega presojanja. Samopremagovanje jih dela podobne ogromnemu parniku, ki kljub valovom in burji vztrajno stremi s pomoč-jo svoje notranje sile k svojemu lastnemu smertu.

OSTALI. Za vsako vprašanje in vsak odgovor je treba priljubiti posebni kup-in z zadnjo številko. Storitve in prejel bo-ste, kar želite. Navodila za brezplačni psi-hološki nasvet so v 287. številki »Sloven-skega naroda«. Uredništvo pošlja zapta pisma našemu psihološkemu nasvetovalcu, zato lahko dostate tudi svoj naslov, da prejmete nato obširnejši odgovor. Popol-na tajnost je strogo zagotovljena. Zapečete-ni ovitki pošljite na naslov: Uredništvo Slovenskega naroda — psihološki nasveti, Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

Psihološki nasveti Kupon št. 2

bi prej opisani vhod zasile ruševine, služi zasili izhod na stropu. Iz zaklonišča pa vodi še dolg, okrog četrta metra širok hod-nik do Tyrševe ceste. Hodnik ima 50 cm debel železobetonski strop. V vseh zaklo-niščnih prostorih je napeljana električna luč. Za svez zrak skrbijo številni ventila-torji. Tu je tudi zasilo skladišče. Ti pro-stori ležijo 7 metrov pod zemljo. Izhod iz zaklonišča na strani Tyrševe ceste je še bolj širok in praktičen. V primeru sovra-žnega bombnega napada se ga morejo po-služiti kavarne ki gostje, hišni stanova-oci in osebe tverke. V pritličnih prostorih je zelo okusno urejena pisarna z vsemi pri-klonami, ki so potrebne za tako velepod-jetje. Med pisarno in skladišči je tako zva-na pripravilnica in ob njej podaljšek pri-pravilnice ter posebna soba za osebje. Iz pisarniških prostorov pridemo v sobo za trg. potnike, sobo za arhiv; tu je ločena damska in moška garderoba ter končno v šefovo delovno sobo G. Gregorja, ki kakor že povedano, tudi velik ljubitelj umetno-sti, kar se še posebno izraža v opremlje-gove delovne sobe. Slikarju Pengovu je na-ročil, naj naslika tri freske po stenah imenovanega prostora. Freske je izbral lastnik sam in sicer zelo posrečeno: prva nazorno predstavlja življenje v kolonijah; druga Ajdovščin s figurov ob času, ko je pro-met največji in tretja našo Gorenjsko. Umetniku Pengovu je delo odlično uspe-lo, v največje zadovoljstvo G. Gregorja. Sredi sobe je tudi okusno poslikan stebel. Ome-niti je treba še, da so vsi pisarniški prosto-ri izredno svetli in zračni. Povsod je na-peljana centralna kurjava in vodovod. Tla so parketirana. Vsi ti prostori so na strani Tyrševe ceste. Vse ostali prostor v pritlič-ju pa je rezerviran za skladišče, kamor moremo iz pisarne, s perona in skozi vhod z Gosposvetske ceste. Nekako na sredi je veliko električno dvigalo. V pritličju je še najosobnejša pisarna pražnara. Tla prostornega skladišča so takovana z le-

senimi kockami, zalitimi z asfaltom. To so tako zvana ladjska tla. Okna so povsod dvojna. Vse prostor je izredno svetel, za kar se je treba zahvaliti številnim nadsve-tlobam, zračen in suh. Kurjava je na zrak in funkcionalna brezhibna, povsod je na-peljan vodovod. Široke in počitne stopnice vodijo v prvo in drugo nadstropje. Obe nadstropji služita v celoti skladiščnim na-menom. Tu se nudi ista slika kakor v pri-ličju. Široke stopnice vodijo tudi v pod-strešje. Kakršnega nima Ljubljana. Streha je etaminska in pred nrazor izolirana s posebno plastjo. Podstrešje služi za tako zvano sušilnico. Tudi tu je vse tako urejo-no kakor v nižjih prostorih.

Kleto skladišče samo meri nad 900 kv. metrov. Kljub temu, da se nahaja pod zemljo, je tudi ta ogromen prostor suh, svetel in zračen, ker ima veliko števil- nadsve-tlob in modernih zračnic. Povsod je električna, vodovod in centralna kurjava. Sem pelje zasili izhod iz zaklonišča, ki smi ga že omenili.

Kadar si človek ogleda vse te prostore, takoj uvidi, kako zelo potrebna je bila ta-ka moderna naprava pri nas. Novo vele-skladišče je v celoti zamisel g. Gregorja, načrt pa je v njegovo popolno zadovolj-stvo uresničil g. inž. arh. Rohman. Vsa stavbna dela so bila poverjena stavbnemu podjetju Zupan, ki ima svoje prostore v Vošnjakovih ulici. Mizarška dela je napra-vila mizarška zadruga Vič Parkete in mo-derna ladjska tla v skladišču je napravil g. Heinricher iz Škofije Loke. Za podobno skladišče izredno važna stropna okna ali nadsve-tlobe so delo mojstra Rebeka naj-modernejšo centralno kurjavo na zrak in na vodo na je montiral priznani strokov-nik Pičman Okusa oprema pisarniških prostorov je poverjena tverki Remec. Vsi so do nativje mere zadostili zahtevam.

Ljubljana pa je zonet prva v Jugosla-viji dobila preprosto novo svetlo, kakor jih je že celo vrsto v zadnjih letih Ustrednemu ljubljanskemu veletrgovcu g. Gregorcu, ki je tudi velik ljubitelj umetnosti, na gre vse priznanje, da je z velikimi žrtvami toliko pripomogel k splošnemu napredku našega mesta.

Radioprogram

Torek, 24. decembra

13: Napovedi, objave. — 13.15: Salo-nski kvartet. — 14: Poročila. — 17: Tru-netek zbranih misli (radijski orkester). — 18.15: Božične pesmi izjava kvartet klavir-ov, solo poje g. Anton Sladoljev. — 19: Napovedi. — 19.03: Zvonjenje (plošče). — 19.15: Božič, praznik miru — predavanje (g. Rudolf Dostal). — 19.35: Ljudske bo-žične pesmi s spremljevanjem harmonija (kvartet sester Stritarjevih). — 20.15: Svetonocnice, bere pesnik Silvin Sarden-ko. — 20.30: V svitu jaslje. Sodelujeta ra-dijski komorni zbor in radijski orkester. — 22: Božični pozdrav. — 22.10: Božične pesmi poje trnovski cerkveni zbor (s spremljevanjem harmonija). — 23: Božične pe-smi iz raznih čezel (plošče). — 24: Pre-nos polnočnice iz cerkve sv. Petra v Ljub-ljani.

Sreda, 25. decembra

Ob 9: Jutranji pozdrav. — 9.05: Napo-vedi. — 9.15: J. Haydn: Simfonija v d-molu (plošče). — 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). — 10: Prenešene cerkvene glasbe iz stolnice. — 11.15: Obisk pri J. S. Bachu (plošče). — 11.45: Tamburaški orkester (pevske soli: ga. Jančar). — 12.30: Praznični koncert (radijski orkester). — 13: Napovedi. — 13.08: Praznični koncert. Sodelujeta kot solist g. prof. M. Lipovšek in radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec. — 14: Striček Matijček kramlja in pre-puva. — 17: Sedanja vojna in miselnostno delo cerkve (dr. Jože Gracar). — 17.20: Prenos z razstave karnarčkov-rvivcev. — 17.30: Praznični zvoki (plošče). — 18: »Cvetiča noč. Božična igra. Vodi ing. Ivan Pengov. — 19: Napovedi. — 19.05: Plošče. — 19.25: Božične pesmi. Zbor cerkve sv. Jožeta. solo ga. Angela Hauc (ob spremljanju harmonija). — 20.15: Plošče. — 20.30: Koncert. Sodelujeta g. Stan-ko Prek (klavir) in radijski orkester. — 22: Napovedi. — 22.05: Slovenski zvoki (plošče).

Četrtek, 26. decembra

Ob 9: Jutranji pozdrav. — 9.05: Napo-vedi. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve. — 9.45: Verski govor (g. dr. Gvido Rant). — 10: Iz Dvofakovih del (plošče). — 10.15: Trboveljski pevski jazz-kvartet in Cimermanov kvartet. — 11.45: Pevski zbor »Gosposvetski zvon«. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Operetni naprevi. Sodeluje: ga. Dragica Sokova, g. Jean Franc, član ljublj. opere in radijski orkester. Dirigent D. M. Šija-nec. — 17: Kmet, ura: Kmet in javna bre-mena (dr. Fr. Pergar). — 17.30: Gorenjski trio (g. Janez Ahačič, tenor, in duet Jožek & Ježek). — 19: Napovedi, poro-čila, objave. — 19.30: Slovenska ura: Ra-dijski komorni zbor in radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec. — 21.15: Citraški trio »Vesna«. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za veselo razjane (plošče).

Petek, 27. decembra

Ob 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napo-vedi, poročila. — 7.15: Pisan venček ve-selih zvokov (plošče). — 12: Slovenski odmevi (plošče). — 12.30: Poročila, obja-ve. — 13: Napovedi. — 13.02: Citraški dueti (Kosi Ivan, Fleišman Jožica). — 14: Napovedi, poročila. — 14.10: Tujakopro-metno poročilo: Dolenjska za smučarja in zimskega turista. — 18: Ženska ura: Kaj je prineslo leto 1940 slovenski ženi (ga. Elza Dobovšek). — 18.20: Okrogli nape-vi (plošče). — 18.40: Francočina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Za planince: Prva pomoč v steni (dr. Bogdan Breclj). — 20: Pevski koncert: ga. Pavla Lovsetova, pri klavirju g. prof. M. Lipov-šek. — 20.45: Reprodukcijski orkestralni koncert. — 21.15: Kvartet mando'in (M. Antunović). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Plošče.

Sobota, 28. decembra

Ob 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napo-vedi, poročila. — 7.15: Pisan venček ve-selih zvokov (plošče). — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče. — 14: Napovedi, poro-čila. — 17: Otroška ura (gdč. Manica Ko-manova). — 17.30: Domači pozdrav (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Koncert nabožne glasbe. Sodelujejo: gg. Andrej Jarc (tenor), Tone Petrovič (bas), Ivan Mele (orgle). — 18.40: Pogo-vori s poslušalci. — 19: Napovedi, poro-čila, objave. — 19.25: Nac. ura. — 19.40: Pekočni naprevi (plošče). — 20: Zunanje politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Praznični prazniki...« Pisan ve-čer za konec meseca: šale, petje, godba. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Kla-virska harmonika (g. Jože Povše).

Križanka

1	2	3		4	5	6	7
8				9		10	
11			12		13		14
15							
16			17			18	
		19			20		
21	22			23	24		
		25					
26				27		28	
		29	30	31			
32	33		34			35	
36							
37			38			39	
40		41			42		
43					44		

Pomen besed

Vodoravno: 1. Jugoslovenska politična stranka, ki je bila pred kratkem razpu-ščena. 4. boezen, 6. možko ime, 10. raba, 11. vzklík, 12. družinski član, 14. predlog, 15. pripadnik verske sekte, 16. dva enaka soglasnika, 17. trije enaki soglasniki, 18. osebni zaimke, 19. obitnik, 21. vprašni zaimke, 23. desni pritok Pečore, 25. bol-garsko mesto, 26. vrsta pesnitve, 27. žensko ime, 29. okolis, 32. levi pritok Kame, 34. ukrajinska reka, 35. veznik, 36. pri-padnik slovenskega plemena, 37. predlog, 38. nedelaven, 39. osebni zaimke, 40. pred-log, 42. koroška narodna igra, 43. južno-ameriški pogorje, 44. levi pritok Drave.

Navpično: 1. Pomladanska cvetlica, 2. mesto v Bosni, 3. predlog, 5. del voza, 6. časovni prislov, 7. čustvena razgiba-nost, 9. naša želja za božič, 12. desni pri-tok Donave, 13. ruska reka, 19. elemen-tarna nezgoda, 20. otok, na katerem je bilo veliko stroslovanjsko svetlišče, 22. trije enaki soglasniki, 24. pritok Vlsle, 26. vrsta žita, 28. trnasto drevo, 30. svetopis-menska oseba, 31. del njeve, 33. rusko mesto, 35. kralj s'ovanske države, 41 dva enaka soglasnika, 42. kem. znak za prvino.

Rošitev križanke, objavljene prejšnjio soboto

Vodoravno: 1. akademija, 8. rapir, 9. iz, 11. Niš, 12. ha (hektar), 13. kis, 15. noj, 16. Amor, 18. Aja, 19. Arizona, 22. Aluta, 24. en, 28. šoja, 27. pa, 28. Dev, 30. Rok, 31. elan, 33. tona, 34. Metopol.

Navpično: 1. Atika, 2. ar, 3. dan, 4. Epir, 5. miš, 6. Ir (iridij), 7. Ahaja, 10. zima, 12. hoja, 14. sora, 15. nona, 17. Ri-la, 18. šota, 20. Zulu, 21. sedem, 23. ša-ka, 25. nele, 27. poni, 29. val, 30. rok, 32. Ni (nikelj), 33. to.

A. E. Fielding

1

Crnamacka — pr naša sreča

Roman

I.

Eva Heneageeva obišče svoj blivši dom in se seznani s črno mačko Lucky

Lady Heneageeva je imela čuden, tesnoben občutek, ko je njena gostiteljica gospa Stokesova zaprla za seboj vrata in jo pustila samo. In vendar je bila v svojem dragem ljubljem Broadbendsu, ki je bil njen dom celih dvajset let. Mimogrede se je pogledala v ogledalo. Bila je zelo blede in čutila je, kako drhti; kar jo je obšel nerazumljiv paničen strah in želja zbežati čim prej iz tega doma. Zaman si je v duhu prigovarjala, da je njeno duševno stanje nerazumljivo in smešno. Morda je to posledica slabe prebave? Tako se je vračala, da bi se pomirila. Ne, ne, spominjala se je, da je podobno tesnobo nekoč že preživljala. Bilo je v tropičnih krajih tik pred potresom. Takrat je začutila prav tako tesnobo in instinktivno je odskočila od odprtega okna, kjer je stala. V naslednjem trenutku se je stena hiše porušila.

Lady Heneageeva se je spomnila tistega trenutka, ko je instinktivno začutila pretečo nevarnost in si tako rešila življenje. Kar je zagledala skozi okno priletnega moža, zročega nepremično na njen dom. Ko to je onazil pri oknu, se je obrnil in ji po-časi igrinil inpred oči. Eva je lahno zadržala, toda čudno — njena tesnoba se je polagoma razpršila.

Ozrla se je ro sobi. Bila je ista soba, v kateri je stanovala pred dobrimi tridesetimi leti. Takrat, ko je bila zaročena z najstarejšim sinom rodbine. Zdaj sta bila roditelja njenega moža sir Michael Heneage in njegova dobra žena že mrtva, prav tako tudi njen mož in njegovi bratje, a nazadnje je morala preživet še izruba svojega otroka. Ob smolnih in stare čase so ji solze zalile oči in gospa Eva je za hip obžalovala, da je prišla sem. Nikoli bi ne bila tega storila, da ni bilo sira Henryja Batchelora, ki je bil kmoli nesrečno Broadbends pred desetimi leti, po smrti njenega moža. Eva je bila srečala Henryja Batchelora pred štiriinastimi dnevi na kroletnem igrišču v Ranelaghu. Vprašala ga je, kako je z nje-mi ljubljem vrtom v Broadbendsu. Bila je namreč vneta vrtarica. Vrtarstvo je bilo njeno naj-ljubše delo in v njem je bila področvana bolj, nego katerikoli točleni vrtar. Batcheloru je bila znana ta njena strast in prosil jo je, naj pride pogledat, kako je na novo urejen vrt z bazenom, ki ga je na-mernoval zgraditi tam. Eva je obžalovala. Zadnjih de-set let je preživljala na farmi svojege ovdovelega brata v Argentini. In vsa ta čas ni imela priliko-sti, da bi obiskala Broadbends. Rada bi bila zonet videla stare, znane kraje. Sir Batchelor je bil star

samec in prav lahko bi se bilo zgodilo, da bi čez nekaj časa prodal Broadbends, potem bi pa Eva ne imela več priliko-sti ogledati si ga.

Siru Henryju se je končno posređilo pregovoriti Evo. Pooblastil jo je, da lahko uredi vse tako, ka-kor se ji bo zdelo najprimerneje. In tako je Eva že teden dni delala na načrtih vrta in merila bazen. Sir Batchelor je predlagal, da lahko stanuje kar v gradu v Broadbendsu. Eva je pa ves teden samo prihajala iz mesta in šle danes, ko so se vrtna dela bližala koncu, se je preselila iz mesta.

Ura je odbila četrta na štiri. Bil je že čas oditi doli na čaj. Eva ni imela komornice. Za vdovo, na-verzano na dolgi skromno letno rento, bi bila ko-mornica raskošne.

Eva se je umila in spravila v red svojo zuna-nost. Nica Batchelorova, avtorica mnogih defektiv-nih romanov, je bila tudi priselna v Broadbends na obisk. A Nica je bila tako pozorna! Nica Batche-lorova in Agnes Stokesova sta bili sestrični sira Batchelora in Eva je z obema bilih v šolo. Eva je slišala o tem, da se namerava Nica omočiti s si-rom Henryjem. Če bi se to zgodilo, bi bila Agnes pridržana zvestosti Broadbends, kjer je vodila svo-jiemu bratranču gospodinjstvo. A Agnes je živela v težkih emotivnih razmerah... Tudi kaj bi od-urnila Nica od njenega cilja? Saj je tudi v šoli ved-no dešale, kar je hotela.

Eva se je potresla in odšla doli v jedilnico. Tam je počela sama Agnes Stokesova. Sedela je pri odpr-tom oknu in pletla.

Nikoli nista bili intimni prijatelji. Nica je bila

strastna športnica, Eva se pa nikoli ni zanimala za šport. Njen edini konjček je bilo vrtarstvo in po možitvi je uredila vrt v Broadbendsu tako sijaj-no, da Henry Batchelor še ni bil izpremenil na njem nobene gredice.

— Upam, da te ne moti, da nimamo tu velike družbe, — jo je odgovorila Agnes. Odložila je ročno delo in ji primaknila udoben naslanjač nasproti se-bi. — Moj bratranec ti je vendar povedal, da pride-jo k nam samo najbližji sorodniki.

— Kdo je tu? — je vprašala Eva.

Dotlej še nikoli ni sedela za skupno mizo, kajti prihajala je iz mesta samo za trenutek. Šele danes naj bi se seznaniila s stanovalci Broadbendsa.

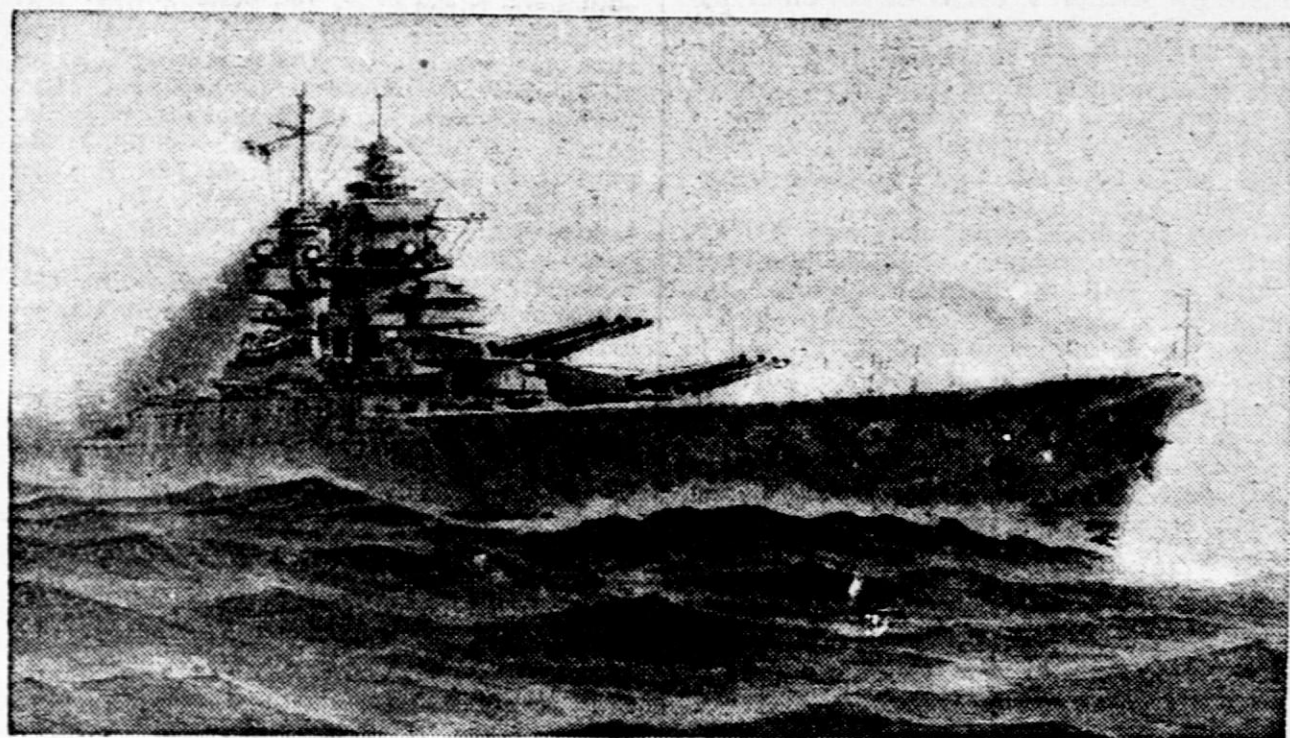
— Ni nas mnogo. Tu je moj sin Noel, ki je za-sebni tačnik mojega bratranca. Upam, da pride Noel prihodnje leto v parlament. Henry mu bo k temu pripomogel. In — ali veš, da je Henry zaročen s Heleno Redburnovo? — je prinesla Agnes važno.

— Redburnovo? Ne spominjam se tega imena. Mar so to novi sosede? — je vprašala Eva, ki je bila po glasu svoje bivše sošolke spoznala, da sma-trata, da vedo vsi, kdo je Helena Redburnova.

— Oče Helene Redburnove je minister, — je po-jašnila Agnes ponosno. — Edinka je in zdi se mi zelo prikladna žena za Noela. Zaročilo razglaše-na jeseni, ko se vrne oče domov. Na lep obraz in sladke besede se moj Noel ne bo ušel. — Glas gos-pe Stokesove je postal pri zadnjih besedah oster in strunen. Eva se je spomnila, da mora biti nekje len obraz s sleditimi besedami, ki dela gospe Sto-kesovi preglavice.

Ali bo uporabljeno še strašnejše orožje?

Nove vrste orožja so baje samo plod bujne domišljije — Zakaj še niso bile uporabljene v vojni

Skupina ameriških vojnih ladij

Vsaka vojna je strašna, a vsaki sledi še strašnejša. To je zakon napredka, ki velja, žal, tudi v tem primeru, čeprav je težko govoriti o napredku in vojni hkratu. Resnica je, da je vsaka vojna neke vrste manever za bodočo vojno in da v vsaki novi vojni uporabljajo vedno popolnejša orožja. Zato je tudi razumljivo, zakaj so nekateri napovedovali razna, vprav fantastična vojna sredstva pred začetkom sočnanje vojne. Prav zaradi tega so zdaj nekateri »razočarani« — čeprav bi morali biti veseli — ker so pričakovali še mnogo bolj revolucionarnih vojna sredstva od uporabljenih. Zdaj se ta ali oni vprašuje, ali so v resnici izumljene in pripravljene nove vrste skrivnega, doslej še ne uporabljenega orožja, ali je pa vse, kar so sišali o njih, le plod bujne domišljije.

TUDI V TEJ VOJNI V RABI NOVO OROŽJE

Nihče ne more trditi, da v tej vojni doslej še niso začeli rabiti novih vrst orožja. Sleherni preprosti čitatelj časopisa celo ve, da so bile doslej v rabi že številne vrste novega orožja. Vseh ni mogoče niti kratko naštet. Ne gre le za magnetične mine, saj je treba tudi letala za sturmoglavce poleteti šteti med nova orožja, in v resnici je vsak nov tip letala tudi novo orožje. Padalci so tudi novost, čeprav so znani že iz prejšnje vojne, kajti pomen vsakega orožja je v njegovi kvaliteti in kvantiteti; padalcev jim v prejšnji vojni ni bilo treba tako resno upoštevati kakor zdaj. Kmetično so pa tudi izpopolnjeni tanki novo orožje. Morda je prav zaradi tega bilo še učinkovitejše, ker so gledali nanj, kakor da ga že dolgo prav dobro poznajo. Tudi sam način vojskovanja, strategija, ki postavlja na glavo »klasične metode«, je novo orožje, kajti med vojna spada vse, kar služi novi vojni.

ZAKAJ SE SE NI ZAČELA »KEMIČNA« VOJNA?

Vendar ljudje niso zadovoljni s tako preprostimi pojasnili, zakaj sedanja vojna ni še bolj »revolucionarna« in moderna. Nekateri se zlasti čudijo, zakaj se še ni začela kemična vojna, s pomočjo strupenih plinov, češ, na njo so se pripravljali po vsem svetu s številnimi vajami in zaščito pred letalskimi napadi in drugimi pripravami. Moral bi biti veseli, če bi tako zvali plinske vojne nikdar ne bilo; a če kdo vprašuje, zakaj se še ni začela, mu to moramo odpustiti, kajti takšna vprašanja se lahko budo predvsem iz skrbi. Da ni v rabi tudi plin kot orožje, je več razlogov, ki jih bomo v naslednjih odstavkih pojasnili. Toda zavrniti je treba mnenje, da se še ni začela kemična vojna. Ne, kemična vojna se je začela že zdavnaj, preden so zagrmeli topovi. Kemična vojna traja neprestano, najsi pravimo, da živimo v miru ali vojni, kakor smemo celo trditi, da je največje odvisno od dela kemikov in kemične industrije, kakšen bo izid vojne in kaj se bo končala. Ni najvažnejše, če kemiki predčujejo ter sestavljajo strupene pline, pomembnejše je, če skušajo rešiti vsa druga vprašanja, ki so v največji meri zvezi z vojni in kemijo: brez dela kemikov bi ne bilo elipsoliz, kakor ne mnogih važnih strovin, a brez njih si vojne ne moremo niti misliti. Očito bo orožje, ki bo skozi roke kemikov.

»ZMAGALO BO, KDO BO IMEL VEČ SROVIN«

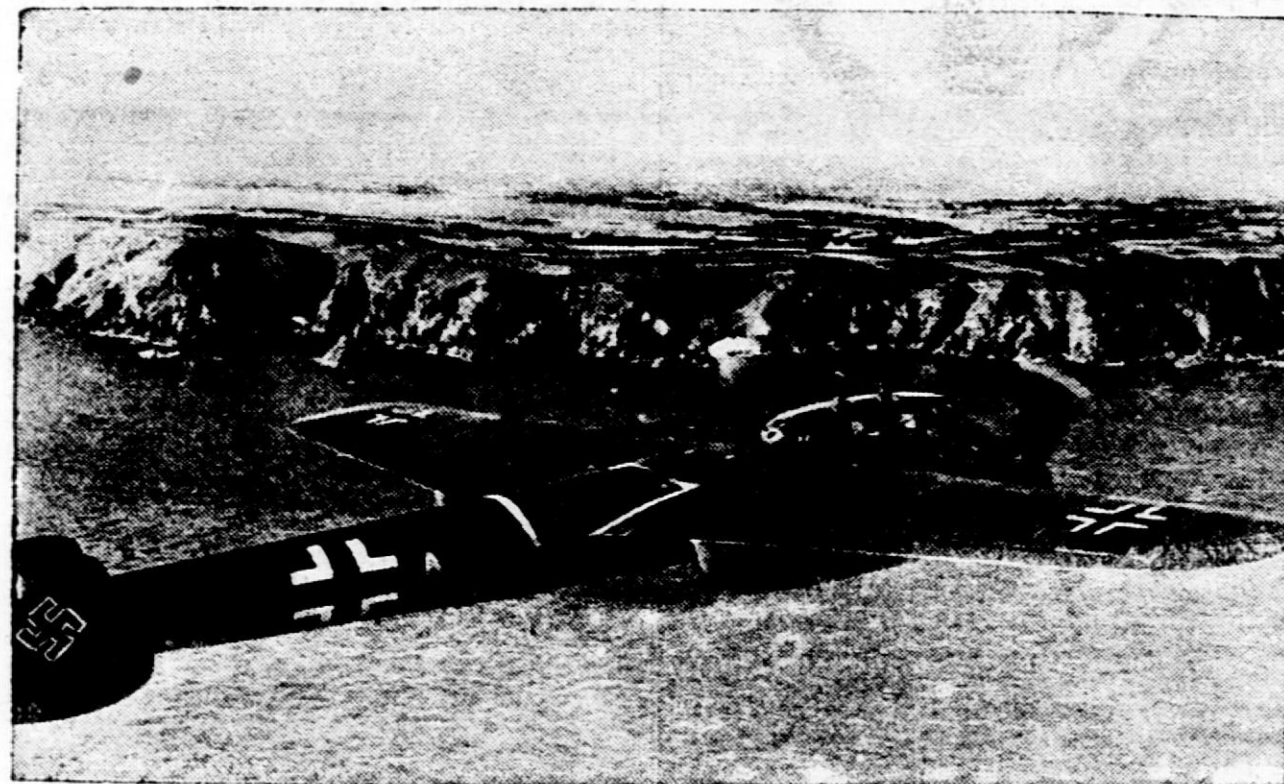
Najbrž se še vsi dobro spominjate neštokrat ponavljane krilatice, da bo zmaga tisti, ki bo imel več srovin, odnosno, da je za vnaprejšnji izid vojne. Tako so govorili ljudje, ki niso upoštevali, da je v tej vojni kemija odločilna. Posmehovali so se produkti benzina iz premoga, kakor so se že pred desetletji rogali kemikom, ki so iskali kemične formule za izdelavo kavčuka. Zbog pa ti bil že čas, da bi sprevideh, kako izreden pomen ima kemija na vse gospodarsko življenje. Dovolj poučen

je primer že samega kavčuka: umetni kavčuk je mnogo boljši od naravnega. Nekateri strokovnjaki pripisujejo prav izvirnim lastnostim umetnega kavčuka, da je Nemčija tako naglo zmagala v Franciji. Pravi, da bi lahko ves načrt propadel, če bi motorna vozila, ki so s takšno hitrostjo drvela proti morju in Parizu, kje zastala zaradi okvar pnevmatik. Ali se vam ne zdi, da je tudi umetni kavčuk novo orožje?

Kemija pa ima še v mnogih drugih industrijskih strokah odločilno besedo. Nove vrste zlitin so tudi novo orožje, prav tako delo kemikov. Kemik sodeluje pri izbiri materiala za topovske cev, kakor pri izbiri pločevine za letala; kemik je iznašel umetni bencin ter cel pogonsko sredstvo, ko ga ni mogel dati nihče drugi; iznašel je nove vrste silnejših in cenejših eksploziv in učinkovitejša zažigalna sredstva, a iskati mora tudi nova gasilna sredstva. Iznašel je strupene pline, a iznajti mora tudi zaščitne priprave pred njimi.

OBILICA NARAVNIH SIROVIN

Morda se komu zdi obilica naravnih sirovin prednost pred dobro razvito kemično industrijo. Toda čeprav bi bilo tako, bi se moral vprašati, kdo je v vojni dovolj založen z vsem, kar bo prej ali slej porabil? Kdo ima povsem zagotovljen dovoz? Ali se vam ne zdi, da je prav ta vojna pokazala, da je blokada lahko dvorezen nož? Vsekakor je pa zanesljivo, da vojskujoča se država mora imeti velik kader

Nemški bombnik med poletom

kemikov in tehnikov ter da potrebuje dobro razvito kemično industrijo, čeprav ima dovolj naravnih sirovin. Obilica naravnih sirovin pa lahko pomeni celo nevarnost. Država, ki mora napeti vse sile, da si zagotovi umetne sirovine, če nima dovolj naravnih, skrbi pač mnogo bolj za razvoj kemije in tehnike. Ni dovolj le reči, češ, tudi mi se lahko začnemo posluževati kemije, če to že potreba nanesla, kajti za vsak razvoj je potreben čas. Kemična industrija neke države lahko konkurira kemični industriji druge države z velikim uspehom, ako ima vsaj leto dni naskoka, kaj šele, če si je nabrala bogatih izkušenj v cellem desetletju!

ALI PRIDE DO PLINSKE VOJNE?

Ali torej pride tudi do plinske vojne? Nekateri pisci, ki so prejšnje čase skušali prikazovati strahote bodoče vojne, torej sedanje vojne, so najbolj pogosto govorili o plinu kot najstrašnejšem orožju. Ti opisli so bili v resnici fantastični. Ne smemo si

cer reči, da so bili brez vsake podlage, toda napovedovalci so prezrli celo vrsto čimteljev. Resnica je sicer, da v vojni ni nobeno sredstvo predrago, če se zdi potrebno, vendar uporabljajo vselej raje cenejša sredstva, zlasti, če si od njih obetajo vsaj takšen učinek kakor od dražjih. Plinska vojna bi zahtevala mnogo več stroškov kakor n. pr. sama letalska vojna z uporabo rušilnih in zažigalnih bomb. V svetovni vojni se je izkazalo, da je učinek uporabe vojnih plinov v primeri s stroški premajhen. V svetovni vojni so strupeni plini zahtevali »samo« 8.000 žrtev med Francozi, 6.109 med Angleži, 1400 med Američani in 38.599 med Rusi. V primeri s milijoni žrtev orožja drugih vrst to v resnici ni mnogo. Vendar moramo upoštevati, da bi v sedanji vojni strupeni plini najbrž zahtevali sorazmerno znatno več žrtev, kljub izpopolnjenim zaščitnim sredstvom. Vendar si bo vsaka država dobro premislila, preden bo začela uporabljati strupene pline proti sovražniku, že zaradi tega, ker ne ve, kako bi na to odgovoril sovražnik. Za vojno s plini bi bili potrebni posebni napori kemične industrije, ki mora zdaj že tako zagotavljati številne druge naloge. Iz teh razlogov doslej še ni prišlo do plinske vojne, žal se pa ne moremo tolažiti, da do nje ne pride predvsem iz človekoljubnih razlogov; vojna literatura ne pozna besede človekoljubje, zato je tudi praksa ne sme poznati. Pozna jo samo propaganda, a propaganda je tudi vojno orožje, in sicer s to posebnostjo, da se poslužuje vsega, kar koli lahko služi njenemu namenu. Zopet bi lahko rekli, da je tudi propaganda novo orožje, čeprav so jo uporabljali že v prejšnji vojni.

CE NE PLINI, ZAKAJ NE DRUGO PRESEKENCJE?

Ljudje se vprašujejo, ali so bili vsi tisti opisi novih vrst orožja prejšnje čase le plod domišljije, n. pr. »smrtni žarki«, zračni torpedi, z radijskimi valovi vodene ladje, letala, tanki, nevidni in še razni drugi itd. Ali res ne bo nobenega presekanja, če že ne bodo uporabljali strupenih plinov? Predvsem je treba reči, da še vedno ni zanesljivo, če ne bodo uporabljali strupenih plinov in da nihče ne ve, če jih morda že nimajo pripravljeni. Nihče pa prav tako nič ne ve, kakšne vrste bo novo presekanje v sedanji vojni, kajti prav v tem je največja učinkovitost novega orožja, da se pojavi čim bolj nepričakovano. Ali mora biti novo orožje res fantastično, ali niso lahko mnogo bolj učinkovita preprostejša orožja? Spomnite se samo, kako so pred začetkom nemške ofenzive spomladaj ubili vse mogoče! Nekateri so celo pričakovali neke vrste skrivnostne žarke in neki ameriški novinar je pisal o skrivnostnih odadnih postajah, ki jih

bi poslužili enakega orožja. Jasnje je namreč, da je orožje lahko skrivno skotaj v vseh primerih, le, dokler ga ne uporabijo. V svetovni vojni so bili strupeni plini v začetku v resnici velike presenečenje, a niso postali odlično orožje v rokah tistega, ki jih je začel uporabljati prvi. Ponjsem so psegli tudi na drugi strani in tako so bile sile zopet izenačene.

ZARKI, KI ZAUSTAVLJAJO LETALA

Med vsemi napovedmi novih vojnih izumov se je domišljija najbolj razohotila v zvezi z napovedmi slovitega učenjaka Nikole Tesle, da je mogoče s posebnimi žarki — ki so jih imenovali »smrtni« — uničiti požgati ali razrušiti vse tam, kamor koli bi jih naperili. Ti žarki nas spominjajo na Welsov roman o marsovcih. Morda se še spominjate, kakšen poplah je zbudila v Ameriki neka ameriška radijska postaja, ki je oddajala najbolj dramatične

Oraške granate, kakršne se rabijo v vojni mornarici

odstavke iz te knjige. Američani, ki imajo mnogo smisla za stvarnost, so mislili, da gre za res. Tako so tudi ljudje po svetu marsikje mislili, ko so nekaj silili in čitali o tako zvaljenih smrtnih žarkih. Nekateri pisci so pisali o smrtnih žarkih kakor o povsem gotovi zadevi. Še bolj se je pa svet vznemiril zaradi napovedi Poljaka ing. Dužikovskega, ki je razglašal, da je neke vrste moderni alkimist, ki zna izdelovati zlato in da je iznašel smrtne žarke. Ljudje so si to zapomnili, večina jih pa ni zvedela, da ima Poljak nekoliko prebujeno domišljijo in da so njegovi izumi samo gradivi v oblikih. Zamisel je seveda silno zapeljiva; samo pomislite, kaj bi bilo, če bi imela katerakoli država v rokah smrtnih žarkov! Imela bi v rokah tudi ves svet! Toda, če bi že ne hotela izkoristiti svoje moči drugače, bi lahko vsaj postavila ob svojih mejah neviden, nepremagljiv zid, ki bi ga ne moglo preleteti nobeno letalo in tudi ne nobena granata!

ALI SO TAKI IZUMI MOGOČI?

Na svetu je vse mogoče — prej ali slej. Mogoče so tudi tako zvani smrtni žarki in najbrž je hotel Tesla povedati samo to. Znano je, da je Tesla ne le eden največjih učenjakov, kar jih je kdaj živel, temveč, da je tudi pesnik, ki mu njegova domišljija pomaga gledati v bodočnost, kakršna je mogoča in kakršna v resnici bo. Tesla je tiste vrste izumitelj, ki pesni izume in jih čeprav so že popolni, ne daje patentirati, da se pozneje drugi ponajajo z njimi. Mirno torej lahko trdimo, da so takšni izumi ne le mogoči temveč že celo čimtelji, ki je treba z njim računati. To se pravi, da je že čas za bojazen pred takšnimi izumi.

V VOJNI JE ČAS DRAGOCEN

Ali veste, da je v vojni tudi čas orožje? Včasih celo najbolj dragoceno! Če so torej smrtni žarki in podobna strašna orožja mogoča, vendar ne moremo pričakovati, da bo medtem, dokler ne bodo imeli novega orožja že v rokah, zavrgli staro orožje ter čakali, kdaj bo izumitelj končal svoje delo. Ko se vojna začne, se je treba vojskovodij, ko se plaz sproži, ne moremo več pričakovati, da se bo mirno zaustavil in da mu lahko stopimo na pot. Medtem pa seveda delajo tudi izumitelji, tehniki, kemiki itd., ko vojak uporablja »klasično« orožje. Morda novo orožje ne bo niti potrebno. Tu in tam bi se tudi lahko kdo vprašal: Zakaj uvajati novo orožje, ko imamo dovolj starega, ki je tudi dovolj učinkovito? Zlasti še, če nasprotna stran ni dorekla svojemu sovražniku po sili enakega »starega« orožja, zakaj bi jih skrbelo, kako bi si čim prej preskrbeli novo orožje?

SLABEJSI MORA ISKATI MOČNEJŠE OROŽJE

Kdor je že močnejši, ne čuti tako potrebe po močnejšem orožju. Slabejši pa, če

že ni omajana njegova moralna, če še vedno računa s skrivnimi močmi, mora seveda misliti predvsem, kako bi si oskrbel čim učinkovitejše orožje. Vendar bi bila najbolj preprosta rešitev, okrepiti se z isto vrsto orožja prav tako kakor sovražnik; večja oborožitev, čeprav s stari orožjem, je tudi neke vrste novo orožje. Tudi slabšeji ne more čakati, da končajo delo njegovi izumitelji, zato se mora predvsem zanašati na to, kar ima.

TODA, ČE IMA NOVO OROŽJE...

Lahko pa računamo tudi z možnostjo, da ima slabšeji že kakšno učinkovito novo orožje, ki bi ga celo krvavo potreboval, a ga vendar ne uporablja. Podoben primer je znan za ene vojskujoče se države. Gre za letalo brez poradke, ki bi lahko izvršno služilo kot lovsko letalo. Vojsko ga s pomočjo ultra kratkih valov. Pričakuje se se izvršno obnesel, a letala vendar ne uporablja. Zakaj? Tudi to je skrivnost tiste vrste, ki zakriva vse, kar je v zvezi z novimi skrivnostnimi vrstami orožja. Skušamo si jo sicer razložiti, vendar je vprašanje, ali je razlaga pravilna. Morda se lastniki tega orožja boje, da bi njegova skrivnost ne bila prezgodaj odkrita, to se pravi, da bi je nasprotnik ne izgubil? Ali je še vedno kakšna pomanjkljivost, ki se je pokazala šele po uspešnih poizkusih? Bodi kakor koli, resnica je, da so mnoge nove vrste orožja že pripravljene a uporabljati jih niso začeli pač iz dovolj točnih razlogov. S tem ni rečeno, da jih sploh ne bodo uporabljali ali, da se bo vojna prej končala, čeprav je treba računati tudi s to možnostjo.

ALI BO VOJNA SE DOLGO TRAJALA?

To vprašanje je pa še mnogo težje, kakor, zakaj ne uporabljajo novega orožja. Preokoli, ki so si izbrali vojno za predmet svojega uganjanja, imajo nedvomno najmanj izglede na uspeh, čeprav se lahko poslužujejo poročil vojskih in gospodarskih strokovnjakov ter vsakdanjih ocen o položaju v časopisu in radiju. Sam verjetnostni račun ne pomaga, čeprav je lahko o čini res zanesljiv. Vojna skrivna v sebi preveč možnosti. Upoštevati je treba, da spada med najmočnejša vojna orožja že razširitev vojne na druge države. Mnogi so računali, da bo sedanja vojna hitro končana prav zaradi uporabe kakšnega skrivnega novega orožja. Govorili so o tankih, ki plavajo po morju prav tako dobro kakor se vale po zemlji; napovedovali so ofenzivo z malimi a zelo hitrimi ladkami; pisali so o možnem množičnem napadu na

Bombe padajo na angleško pristanišče Portland

dalec. Zopet drugi so pričakovali, da bo zaradi silovite letalske vojne, kakršna doslej ni bilo, kmalu konec vojne. Nobena napoved se pa ni uresničila, a zdaj se zdi najverjetnejše, da se vojna ne bo končala vsaj prej, spomladaj. Čas do pomladi pa skriva zopet številne nove možnosti in neznanke. Morda tudi to ali ono vrsto tistega orožja, ki je bilo že tolikokrat napovedano — od toplotnih, smrtnih in drugih žarkov do — banalnih strupenih plinov. Najbolj verjetno je pač, da bo vojna tem strašnejša, tem krutejša, čim delj bo trajala. To je eno izmed mnogih prerokovanj, kakršno se o vojni najbolj zanesljivo izpolni.

STORILA JE VSE

Advokat: Ali ste storili vse, kar je bilo v vaši moči, da bi privedli svojega moža k pameti?

Zena: To si lahko mislite. V vsem stanovanju ni ostal noben krožnik cel.

A. Seliby:

Tajna uspeha

— Sem Vilij Seeback. — se je predstavil mladenič dramaturga. Mislim, da je vam lord Peacock o meni že telefoniral. Dramaturg Edward je težko zastokal. Dramaturgi vsega sveta stokaajo, kadar zagledajo neznanega avtorja, da je avtor priporočen po vplivnem in bogatem možu, zastakajo težko.

— Veseli me, — je dejal in napravil kisel obraz, kakor da je popil kozarec najostrejšega kisa.

— Prihajam s predlogom, kako bi se dal doseči večji obisk gledalstva in premagati sedanja londonska gledališka križa, — je začel Seeback.

— Ali mislite, da bi vprizirili vaše delo? Več sto avtorjev je že stalo pred menoj in vsi so se strinjali v tem, da se da gledališka križa odtrgati samo tako, da vprizirimo njihova dela...

— In vi ste vse odklonili in poskušali odstraniti križo s svojimi lastnimi dramami. — se je zahihel Seeback.

— Če bi mi ga ne bil priporočil lord Peacock — je pomislil dramaturg, — bi ga zgrabil za vrat in trgal skozi vrata.

— Gotovo ste uganili, da prinašam dra-

mo, gledališko delo, ki skuša brviti se proti dolgočasju in gledališkim igrar, kakor ste izvolili napisati v gledališkem listu, da bi bilo potrebno.

Dramaturg se je pohvalno zasmehal. Rad je slišal, če so ga drugi citirali v pomnjanju takih ljudi se je čutil sam. Dočim skušajo druge igrare — potreba je nam originalnost — podrediti s svojo kakovostjo. — gledališko in idejno — se loteva moje delo te naloge od nasprotni strani. Toda vi mi morate pomagati. Stvar je takale:

Tragikomedija »Salem aleikum« je tako odkrito in otprljivo bedasta da prinese to strokovnjaki in laika. Poudna je v tem, da prinaša izvešček iz nekaterih s etovnih dram in kaže kakšni bi morali biti oni vzvišeni motivi, če bi se jih lotil b-dak.

— Te naloge ste se lotili vi? — je vprašal dramaturga strupeno.

— Da, jaz sem se lotil naloge d-k-a-i, kako domišljavi ste vi umetniki in tudi takozvani umetniki. Junak Oteč k dansko kraljevič, ima ogromen nas kakor Cvrano. Zaljubljen se je v Otelio Kapuletovo, hčerko beneškega zamorca; ki p-o-s-a-e-dear proti oteruškim o-r-stim Of-lia je zelo vrtoglava in treba bi jo bilo ukrotiti ka-

kor Katrico. Toda zaradi njenega ogr-m-n-a premoženja si tega niče ne upa. Oteč, ki pripadja k Kapuletovim družno igralcem, odlikovanih s Shakspearejevo nagrado, da bi si klasično igrarje uspravili vso družbo, on bi na lahko ta čas u-rabil Otelio. Ma k-bi, drugače zvana g-e-p-a Dot, je pa dolžnica starega zamorca Kapuletova in zaverala se mu je, da mu bo dala toliko funtov mesa, kolikor tisoč funtov šerifinov mu do-gue. Toda pre-entala je stare a zamorca, kajti kot dobeluh-a a dama si je dala v snatorij izrezati od-višno maščobo in funt mesa je p-s-a-a z računom za plastično operacijo vrad zamorcu.

— Dovolj, dovolj, kriči dramaturg: to zadostuje. Smo resen umetnični zavod.

— Zato tudi imate pr-mankijaj. Tola vprav pri vas bo nekaj pod bnega obč-n-stvo presenetilo. Vi ne poznate magi ne privlačnosti gluposti. K-tika bo se eda zagnala velik vrišč, toda vi odgovorite: Izbrali smo izredno bedasto igrar, da bi cenjeni strokovnjaki in ne-tr-kovno obč-n-stvo videli kakšno navpično nam-p-a-l-a sedanjim angležim pisatelj B-g-lim ne-svrtiti pamet. Pridite pogledat be-lastoč-k-ke-šne svoj živ dan nist-videti. — Jamčim vam, da bodo ljudje kar navali-

na gledališče. Če bi pa strokovnjaki izjavili, da gre za novo sme: v gledališču umetnosti, za takozvano »pluralitas st-piditatis« ni treba nič ar-reči. Moi bo er lord Peacock bo pispeval za reklamno nekaj deset tisočakov, jaz pa dam za dramaturško predelavo dva tisoč funtov.

Po dramaturški predelavi je prišla tragikomedija »Salem aleikum« na gladišč od-der. Premiera je bila slabo obisk na kakor vse premiere Kazalo je, da d-ilo ne bo prodrla. Toda vpra-je-za, ki jo je rezeval al zase Spartini klub »gra-ey go-lfa Mahabharathas« je obč-la o uspehu. Obč-n-stvo se je zabalo, al-ko-keš n-k-li poprej. Smeš se je razliral na gledališču, da se posopje kar treslo iz gledališča o-l-hajajoči ljudje so go-to-ili med seboj: No, to je bilo zares bedasto, to delo moram pripraviti znanec.

Mnenja o dramo so bila deljena. Eni so trdili, da je ustvaril pisatelj delo prika-juče nesmiselnosti, kaš dobe, drugi so govorili, da sta bila brezavost in neumnost podkrobdaj tako prikazana kakor v ei po-odljivi parafraz. Pojavilo se je tudi m-n-g-ja, da gre za »iluzionistično« eksp-osi-nističen realizem, a dramaturg je v čl-en-ju gledališkega lista nazval to smer »Di-aktično vitalistični magurizem, ki se je

baje tu pa tam uveljavljaj že v polji. Uspeh igre je neverjetno narežan. Mag-ri pisatelji so poskušali posnemati s-g-drame in pisali z isto nenavadno glup-ostjo, kar se jim pa ni po-rešilo, kar so pisali samo z običajno glupost. Seveda je izumetstvo za drag denar kupovalo avtorsko pravico.

— Občudujem vašo modrost, g-spod, — je dejal dramaturg lordu Peacocku, ko sa je srečal na banketu, — da ste nam poslali svojega krščenca s tragikomedijo »Salem aleikum«.

— Kakšnega krščenca in kakšen »Salem aleikum?« se je začudil lord. Izkazalo se je, da nima lord nobenega krščenca Seebacka in da je bil telefonski povovor z dramaturgom samo fingiran. Gotovo je hotel neki Peacockov nasprotnik v parlamentu lorda onemogočiti in izmisli si je tako bedasto igrar, da bi pokazal, kako n-akateri močnejši z-l-rabljajo svoj vpliv.

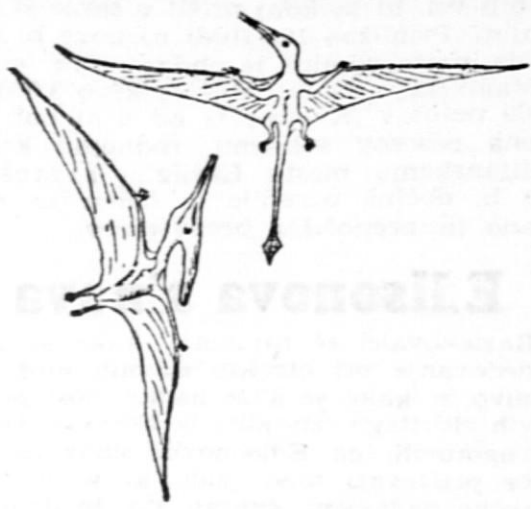
— Če bi prišel kdo k vam na fantijem za igrar, ga dajte takoj aretirati! — je ut-ra-zal oterčeni lord. Toda n-kogar ni bilo. Tantieme za pravico vpriziranja no-ira dramaturg, ki je tragik-medio pred-l-il. To delo je zelo skoraj dva s-azni največji uspeh. Vprizorjeno je bilo s demost-krat, avtorske pravice sta kupili Amerika in Avstralijska.

Kako je narava zavladala v zračnih višavah

Bežen pogled v kraljestvo živali, ki jih je narava obdarovala s sposobnostjo, da lahko letajo po zraku

Natura magistra artium! Ta latinski izrek drži, če pravimo, da se učimo vsega od narave in da posnemamo samo njo. Že od pradavnih časov si je človek prizadeval dvigniti se liki ptice v zračne višave in rad bi jo bil posnemal.

Samo predstavnik dveh plemen so dobili od narave dar letanja: vretenčarji in členarji (v mislih imamo žuželke), in to je bilo v pradavnih časih, kakih 300 milijonov let.

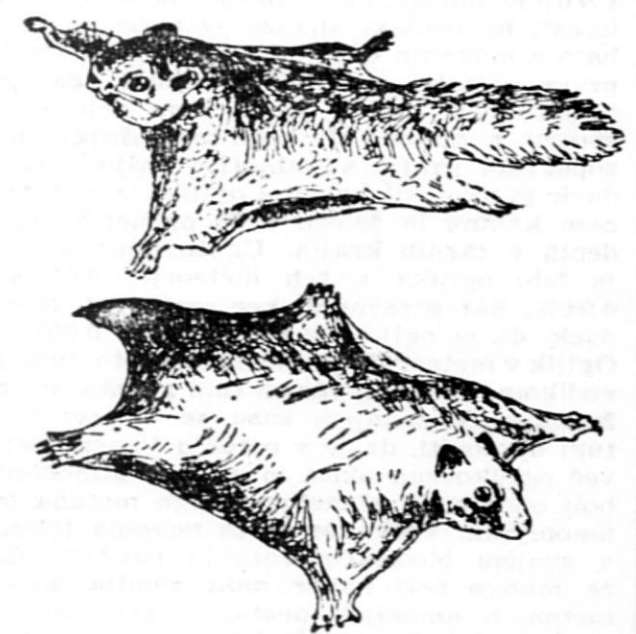
Dva pterodaktily. Levo rhamphorhynchus (Evropa), desno pteronodon (Severna Amerika). Največje leteče bitje, kar jih je kdaj živel.

nov let, pred prvim uspešnejšim poskusom človeka (bratov Montgolfierov leta 1783) ko so se razvile prve krilate žuželke. In pred kakimi 200 milijoni let se je naučil letati prvi vretenčar. Leta čebela, leta golob, leta netopir, toda to ni vedno isto. V naravi je mnogo potov, vodečih k enemu cilju.

Padalni skakači

Temu najenostavnejšemu načinu, premagati nevarnost prostega padanja so se naučili predstavniki raznih skupin vretenčarjev. Spoznali so, da je najkrajša pot, rešitve se z begom z visokega drevesa, enostavno skočiti dol. Težka, okorna telesa tega niso bila zmožna, to so morale biti sile in lahke živali. Kmalu so spoznali pri svojih mnogih poskusih, ki so jih tvegali v smrtnem strahu pred preganjalci, njih zvermi, da je koristno, iztegniti vse štiri okončine in rep in nuditi tako zraku večji odpor.

Tega so se naučile med sesalci zlasti razne veverice, spretni prebivalci visokih dreves. Posebno indijski taguan (pterosetaurista) je pravi umetnik v skakanju z drevesa. Ima pa tudi ob vsem telesu široko kožno gubo, ki jo razprostre tako, da se njegov padec znatno omili, odnosno zadriži. Drugi akrobati med sesalci so nekateri vretenčarji iz rodu vrečoverce (pterus), a najboljši akrobat je sesalec letuška (galeopithecus). V široki kožni gubi med okončinami in repom ima tudi posebne mišice, ki pričajo najbrže o tem, da ni povsem pasiven skakač, temveč da si med padcem odnosno skokom tudi nekoliko pomaga. Ta skakač skoči od starta tudi 70 m daleč.

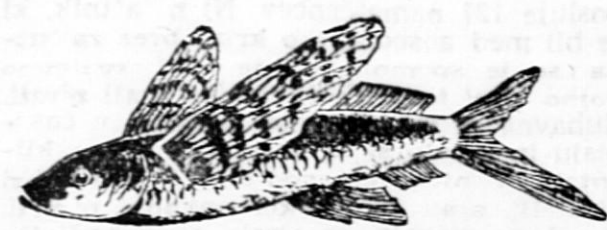

Dva primerka padalnih skakačev med sesalci. Zgoraj veveričasti taguan (pterosetaurista), spodaj indijska letuška (galeopithecus volans)

Pa tudi nižji vretenčarji so dali svetu sposobne skakače. Mali javanski kušar draco volans ima zelo podolgovata rebra prsnega koša, med njimi pa letalsko mrežo, s pomočjo katere se lahko poševo spušča na tla. V istih pragzdovih živi žaba polypedata rainhardti, ki je njena mreža raztegnjena med dolgimi prsti okončin. Tem trem čudnim bitjem se pridružuje še letišča vzhodnoindijska kača chrysopelea ornata, ki se zna med skokom tako sploščiti, da je podobna listu papirja.

Leteče ribe

Čeprav se zdi to dokaj neverjetno, je vendar res, da žive na svetu tudi leteče ribe. Poznamo okrog 50 različnih vrst takih rib. Ne smemo pa misliti, da gre za mahanje ali celo za kroženje, kakor ga vidimo pri pticah. Riba se pod vodo za-

Leteča riba, mehkoplatvni letalec (exocoetus volitans)

žene, in nenkrat izpremeni smer za 30 stopinj navzgor. Po zakonu vztrajnosti se pože na vodno gladino. Dvigne se visoko iz vode, zlasti če pihla močan nasprotni veter čim se je pognala iz vode, raztegne široko, krilu podobno prsno plavut, potem se pa počasi spušča poševo proti vodni gladini. Pri mehkoplatvni letišči ribi so opazovali polet na razdaljo do 200 m.

Leteči kušarji

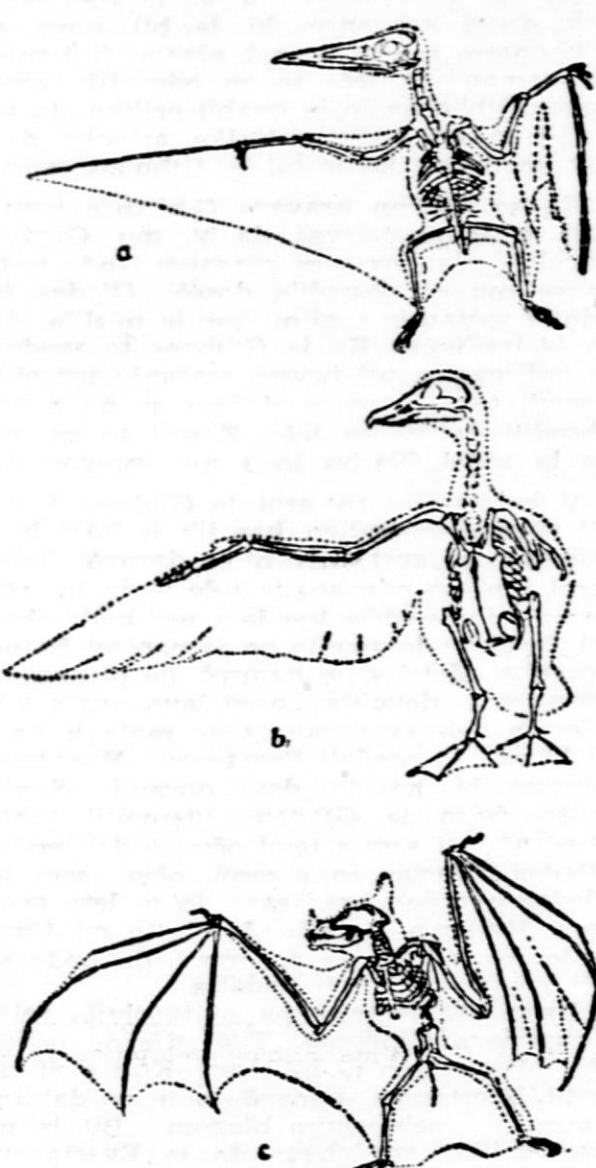
V pradavnih časih so se naučili nekateri padalni napravo opremljeni kušarji drugače rabiti svoje nožne ploskve. Jeli so po njih drseti in pri tem so rabili rep kot krmilo. Drugi spet so si med poletom po-

magali, da so mahali z okončinami, ki so se s stalno uporabo polagoma prekrstile v prava krila.

Krilne ploskve morajo biti dovolj dolge in tako so ti z okončinami mahajoči plazilci podaljševali svoj četrti prst, katerega se je oprijemal konec letalne mreže. V jurskih plasteh južne Nemčije so našli mnogo ostanov čudnega letečega kušarja, nazvanega pterodactylus. Ta kušar je imel ob telesu med obema paroma okončin tenko kožico. Sprednji okončini sta bili znatno daljši in na koncu sta imeli močno podoljšan četrti prst, s katerim je bila letalna mreža nategnjena. Rep je bil okrnjen, kosti tanke in votle. Ta kušar nas močno spominja na našega netopirja. Ista konstrukcija in prilagoditev poednih delov telesa ter okostnjaka pri povsem različnih skupinah priča o enakem načinu življenja. Kako drugače bi si mogli misliti te drobne pterodactylarje, kakor da letajo plahutajoč s krili v mraku nad peščenimi obalami jurskih morij, čez dan pa spe, višči z glavo navzdol.

Največji letalec

Pterodactylus tip je privedel v svojemu razvoju do popolnega letalca. Pojavil se je v Ameriki. To je bilo leta 1870, ko je našel O. Marsh v tako imenovanih nobarskih plasteh v zapadnem Kansasu kosti nekega orjaškega pterodactyla, ki mu je

Primerjava telesne konstitucije in razporeditve letalnih organov a) pri kušarju pterodactylus, b) ptici in c) pri netopirju

dal ime pteronodon. Krila je imel mnogo ožja kakor pterodactylus, najbolj čutno je bilo, da je imel podolgovato in od strani povsem stisnjeno glavo, iz katere je molel nazaj ploščat navpičen podaljšek. Čemu ta čudna naprava? Pteronodon je letal že ekonomično, ni se utrujal z mahanjem, raztegnil je peroti, da so ga nosili zračni tokli in po svoji volji je ubiral smer poleta. Repa ni imel. Kako je torej usmerjal polet? Z glavo, s tistim mogočnim grebenom, molečim iz glave nazaj. Nemški letalski strokovnjak Lillenthal domneva, da je bila ta greben tudi velikega aerodinamičnega pomena. Tako je bil olajšan odtok zraka, obenem pa zrak ni mogel krožiti okrog letečega pteronodona. Razen tega je bil greben protitež dolgemu kljunu, ki ga je rabil pteronodon pri lovu nad širnim morjem kot pinceto.

Pterodactylus je spominjal na netopirja. Pteronodon spominja na albatrosa. Krila sedanjih ptic letalec. Albatros ima s svojimi štirimetrsko široko kril rekord med pticami, toda pteronodon ga prekaša več kot dvakrat. Njegova krila so merila v razpetini 7 do 8 m. Nikoli poprej in tudi pozneje ni bilo na svetu takega letečega giganta. To je višek evolucije pterodactylarjev, a po specializaciji svojega telesa v svrhu lažjega letanja prekaša celo ptice. On ima tako imenovani notarijum, utrjen lopatični pas, kar je za letalec približno istega pomena kakor lopatica za hodeča. Tega notarija ptice nimajo. Ptice se odlikujejo z izredno močno prsno postjo, h kateri so priročne mišice, premikajoča krila. Ta pteronodonu manjkajo. Ali je bil zato slehbi letalec? Nasprotno. Bil je eden najbolj h hoda ne aktivnih, ki se dvigalo v zračne višave s silo svojih mišic, temveč pasivni letalec akrobat, ki je s presenetljivo zanesljivostjo izrabljati najrazličnejše zračne toke, da so ga nosili po zraku. On je znal izrabljati tudi postranske vetrne elemente in brez napora je z viugastimi lavirajočimi krmarili proti zračnemu toku.

Jurski jadralci

Poznamo pa še tretji tip letečih kušarjev. To je rhamphorhynchus, sodobnik pterodactyla. Ta letalec se je odlikoval z dolgim repom, zaključnim s kožnim umorilkom, njegovim krmilom. Tudi ta je moral biti odlični jadralci. Njegova koža je kazala podolgovate gube, kar je znak najbolj h letalcev, in služi za odvajanje zraka h koncu kril. V jurski dobi, ko je živel ta kušar, je vladala v srednji Evropi suša z vročim podnebjem in zato se je hladni, na celino pritiskajoči morsk zrak zelo intenzivno segreval ter nosil dvigal. In te zračne toke je izrabljala ta jurski jadralci. Njegova krila so bila močno izbočena, tako da se je veter lahko spodal dobro upiral vanje.

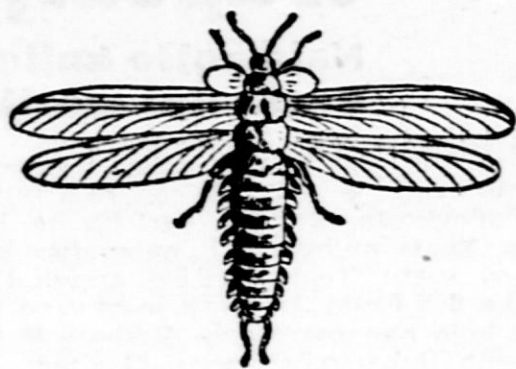
Nedostaki letečih kušarjev

Vidimo torej, da so razvili pterodactylarji mnoge lastnosti, ki so jih prevzele pozneje

tudi ptice. Imeli so votle kosti, napolnjene z zrakom, in roževinast kljun, toda eno jim je manjkalo: toplo pokrivalo, da bi njihova telesa toplota pieveč ne izparevala. Dokler je bilo na zemlji tropično podnebje niso čutili tega nedostatka. Huje je bilo, ko se je jelo podnebje na vsej severni poloti ohlajati. Te klimatične spremembe so pogubno vplivale na vse kušarje. Ena skupina za drugo je izumrla in tako so izumrli tudi ti sijajni jadralci.

Prve ptice

Ta nedostatek pa ni škodoval prvim pticam, ki so prevzele vlogo vladanja nad zrakom. Prve ptice so znale na eni strani v polni meri izkoristiti svoja krila na drugi pa neslutene zaloge energije, skrite v njihovi topli krvi. Perje jih je varovalo

Ena izmed najstarejših najdb žuželk. Na nji je zanimiv okrnjeni tretji par kril, rastoč iz podprsta

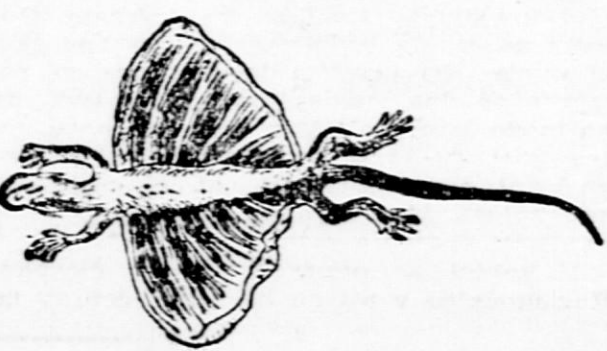
mraza. Razen tega so ptice ohranile svoje zadnje okončine proste in neodvisne od kril, česar ni bilo niti pri kušarjih niti pri netopirjih. Ptice so znale tudi najti najboljše način zlaganja kril, kadar jih niso potrebovale. S tem so si olajšale teklov plana, naučile so se pa celo plavati. Kaj lahko so se spuščale na zemljo in zopet dvigale v zračne višave. Tega letalci brez perja ne morejo doseči. Spominimo se na nenaravno lego netopirja, kadar miruje. Netopir se naravnost z zemlje ne more dvigniti v zrak.

Iz paleontologije izvedemo, da so se ptice razvile kot neposredni potomci plazilcev. Ne smemo pa pri tem misliti, da so nastale iz pravkar omenjenih pterodactylarjev. Ti so med svojim razvojem izgubili luske, s katerimi je bilo pokrito telo njihovih se neletajočih prednikov. Nikoli več pa niso mogli nadomestiti te izgube, kaj šele da bi dobili namesto lusk perje. To je splošno veljavni zakon, po katerem se razvijejo živa bitja. Mnogo bolj se približamo resnici, če trdimo, da so se razvile ptice iz neke vrste kušarjev lahkega telesa in okrnjenih z luskami, ki so lahko hitro tekali ali skakali po zemlji, ker so imeli močne zadnje okončine. S sprednjimi so si pomagali pri tem. Posledica stalne rabe je bila, da so se prednje okončine podaljševale, njihove kožne luske pa so se izrominirale počasi v podolgovate, na koncu blesteče izrastke — prvo perje.

Praptica arhalopteryx

Morda je bil velik razvoj krilatih žuželk ob koncu jurske dobe tisti, ki je privedel nekateri skakajoče kušarje podaljšati skoje z mahanjem prednjih okončin. Bila bi pa gola hipoteza, če bi ne poznali resničnih najdenin okamenelih praprtic, na katerih vidimo še dobro vidne znake plazilcev. Leta 1881 so našli pri Bavarskem Langenmattheimu tako preredko okamenino praptice. Opisana je bila kot arhalopteryx lithographica. Čez 16 let je pa znanstveni svet presenetila nova naldba praptice, še bolj ohranjena od prve. Našli so jo v sosednjem mestecu Aichtachu leta 1877. Ugotovljeno je, da gre za povsem drugo vrsto kakor v prvem primeru in nazivali so jo aerohopteryx simensis, po možu, ki je okamenino odkril. Oba okostnjaka kažeta jasno ptičji značaj — prsna kost in dobro razvito perje, na drugi strani pa tudi mnoge znake plazilcev.

Oglasilo se je mnogo raziskovalcev, ki so videli v tej živali še krilatega plazilca, čemur se pa ne smemo čuditi. Sprednja okončina (krilo) ima še tri povsem proste in s krepjimi opremljene prste. Čeljusti so gosto posejane z zobmi. Vretena in rebra na prsih so še prosto zvezana. Od sedanje ptice se razlikujejo zlasti po repu, ki je zelo dolg in tenka hrtenica sega do konca. Iz celotne njegove konstitucije je razvidno, da to še ni bil popoln letalec. Med poletom je najbrž še precej okorno mahal s krili in morda se je spuščal z dreva na tla kot padalec. Nemški paleontolog Abel domneva, da se žvečala ta praptica v iglastih pragozdovih ob morski obali ter da se je življala večnomora s sadeži.

Leteči zmajček (draco volans), kušar z otoka Jave

Mehanika ptičjega poleta

Zepustimo zdaj te prve ptice in ogledimo si nekoliko ptičji let, kakor ga nam pokaže, recimo, naš golob ali v primorskih krajih galeb. Poedne momente leta lahko fotografiramo ujamemo, saj znaša frekvenca leta, recimo, pri golobu samo osem udarcev s krili v sekundi. Če proučujemo polet pri raznih ptičjih, pridemo do spoznanja, da je treba razlikovati tri vrste leta. Večina ptic po zraku s krili vleče. Druge ptice se odlikujejo po drsečem poletu, pogosto kombiniranim z veslalnim kretanjem, največji umetniki v ptičjem kraljestvu so pa jadralci. Zračni veslači (golobi) potisnejo na prejšnjo zložena krila v veloviti črti naprej in navzgor, potem jih pa obrnejo vodoravno in potisnejo močno navzdol in nazaj. Čim počasneje udarja ptica s krili, tem bolj se zdi, kakor da dela v zraku samo skoke. Pri dobrih letalcih se ti skoki po vztrajnosti telesa povsem izgube, polet

postane harmoničen in lep. Pogonska sila pri teh pticah je sila njihovih prsnih mišic, pričaščenih k močni prsni kosti.

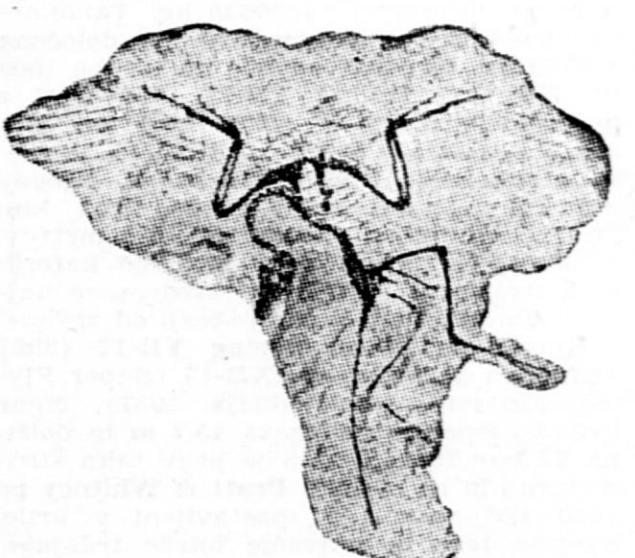
Drugače je to pri pticah, ki po zraku nekako drse. Let teh ptic ne zahteva toliko napora srca in mišic. Zato lahko te ptice dolgo vzdrže v zraku. Kar pogledamo morskoga galeba. Ta se dvigne najprej visoko v zrak, potem pa neha mahati s krili in se prepusti vetru. Če pihlja rahel vetrič ali če vetra sploh ni, se spušča galeb poševo navzdol v lepih lokih. Če pihla močnejši nasprotni veter, ostane večkrat na enem mestu v zraku, obrnjen z glavo proti vetru. Gotovo ste že vsi videli, kako obvisi v zraku postovka ali jastreb, kadar zapliči pogled v zemljo, da najde svoj plen.

Ptice-jadralci

Ptice jadralci ne izkoriščajo samo navzgor usmerjenih zračnih tokov, temveč tudi vodoravno pihajoči veter. One delujejo s krili, toda tako, da se le malo dvigajo, da z njimi mahajo. Zato lahko brez velikega truda letajo proti vetru. V tem pogledu so dosegle ptice nekaj, kar bo najbrže vedno ostalo človeku neizpolnjeno hrepenenje. Človek zna uporabljati velike zmaje (brezmotorne letanje) za jadranje po zraku, toda vprav jadranje z izkoriščanjem vodoravnih elementov zračnih tokov ostane samo utopija.

Čeprav galeb skoraj nima aktivne zmožnosti letanja, vendar kaže presenetljivo sigurnost in presežek sile, ki mu omogoča zgrabiti tudi težji plen ter kljubovati najhujšemu viharju. Naravoslovci so izračunali, da odpade na 1 kv. cm njegovih kril med poletom 15 kv. obtežev. Njegovo jadranje je odvisno od spretnosti. Galeb ne zna samo spretno izkoristiti vseh zračnih tokov, temveč ohraniti pri tem tudi ravnotežje s pravih pnenasajanjem težišča. Tega ne doseže samo z repom, temveč si pomaga tudi z okretanjem glave. Zato imajo lahko tako dobri letalci razmeroma kratek rep. Veliki galeb je s svojimi nad štiri metre dolgimi razpetimi krili največja živa živeča ptica, obenem pa tudi najvztrajnejša. Ti galebi lahko plavajo po cele dneve nad južnimi morji in spremenjajo ladje na njihovi poti.

Ne smemo pa pozabiti še na drugega akrobata južnih morij. To je tihomorska fregatka (atacan aquila). Tudi ona ima zelo ozka in dolga krila z razpetino 2,50 m in dolg, globoko vilkasti rep. Pri tem pa ni večja od naše rabe, tehta pa še manj, komaj polkgred kilogram. Tako so namreč tenke njegove kosti, napolnjene z zrakom.

Ostanki primitivne praptice, najdeni pri Solihofenu na Bavarskem. Tu vidimo združeno ne znate ptice in plazilca (no originalu iz berlinskega muzeja)

Netopirji

Samo ena vrsta sesalcev se je razvila tako, da se lahko z lastno silo dvigne v zrak. To so netopirji. Toda ti letajo čisto drugače kakor ptice, s pomočjo široke gube mreže med trupom ter sprednjimi in zadnjimi okončinami in posebno močno podoljšanimi prsti (razen pač) prednjih okončin. Mreža je zanimiva tudi z to, ker je gosto prepletena z žilami in služi netopirju kot zelo občutljiv tipalni organ, s katerim čuti v zraku leteče žuželke in ki mu pomaga ogabiti se trdih teles. Netopirji letajo primeroma okorno, gugajoč se in frfotajoč s krili kakor veliki dnevni metulji. Po svojem izvoru so dokaj stara skupina.

Nedeljski izlet na Čatež in Zaplaz

Kratka zgodovina te daleč naskrog znane božje poti

Ljubljana, 24. decembra

Hitro te mine čemerost vsa tedna, ako se napotiš — kakor to nedejo zdaj na glavni kolodvor in vidiš same zadovoljne obraze izmenikov. Zraven tega je pa še gošča igrala na peronu same poskočnice. Vsak si je lahko domišljeval, da igrajo njemu na čast. Nas je zaneslo na Dolenjsko. Izstopili smo v St. Lovrencu, znanem ornitološkem opazovališču g. župnika Šašljaja, ki priobčuje svoje zanimive izsledke v »Lovecu« in drugih časopisih. In res, ne navadno mnogo udecev se spreletava nad Temenico in bližnjimi vasmi, kjer imajo še dovolj hrane po polnih kozolcih, preden odleto na jug. Gotovo je najlepši izprehod na Čatež iz St. Lovrenca. Ceste so lepo speljane navkreber, tako da prideš najboljše volje na vrh.

Na Zaplazu mi je ponudila prodajalka kratko zgodovino božje poti, tudi izpod peresa g. Šašljaja. Prav veseli sem bil te brošure. Saj sem že večkrat mislil: tako imeniten kraj, pa mora vendar imeti svojo zgodovino. Valovzor pač omenja Čatežko župnijo, ki je bila podrejena stišskemu samostanu toda med naštetimi podružnicami ni zaplaska božje poti. Zato pa vsaj nekoliko posveti knjižnica v temo zavito zgodovino tega kraja, saj plesce sam trdi, da se ne ve natanko, kdaj se je začela zaplaska božja pot in kaj je bil povod. Znano je le toliko, kolikor je bilo mogoče zvedeti od ljudi in deloma po uradnih spisih. Prvotno je bil na Zaplazu reven šotor, ki se je pa kmalu podrl. Pravilica pripoveduje, da je pozneje živina pokazala »sveti

Prve žuželke

Toda že dobrih 150 let pred odkritjem prvih letečih kušarjev je spravila narava na svet druga popolna, leteča bitja — žuželke. Njihove ostanke nahajamo v zemeljskih plasteh iz najstarejših dob. V pradavnih časih so letale po zraku orjaške žuželke, katerih krila so merila do 75 cm. Te žuželke so imele še eno posebnost, namreč en manj razvit par kril, strleč iz praprsja. Te žuželke niso znale zložiti kril. Tudi kadar so mirovale so imele krila razprostrta.

Miniaturni letalski motorji

Brez pretiravanja lahko nazovemo tako letajoče žuželke, ki jih poznamo zdaj nad deset tisoč vrst. To so sijajno delujoči motorčki z najmanjšo možno porabo pogonskih snovi, na drugi strani pa najhitrejši in najspretni med vsemi. Nobeno letalo, delo človeških rok, preračunano seveda na velikost žuželke, ne more razviti tako vratolomne brzine kakor žuželka. Ali ste že videli kako bliskovito svigajo po zraku kačji pastirji? Ali si ga morete misliti v vsem povečanju približno za 50krat, da bi bili po velikosti enak človeku? Mislite si, da bi letal tudi tolikokrat hitreje. To je skoraj nepojmljiva brzina!

Žuželke letajo bodisi s pomočjo obeh parov kril, ali pa si pomagajo samo z enim. Hitrost, s katero se premikajo krila, je naravnost presenetljiva. Nekateri žuželke zamahnejo s krili 35krat v sekundi. Čebela zamahne 190krat, muha pa celo 330krat. Iz tega je razvidno, kako krepko mora biti zgrajeno tenko krilo, da prenese pri tako veliki hitrosti toliko obtežev. Krila žuželk delujejo med poletom podobno kakor pletila. Dvigljena kvišku, potisnejo naglo zrak izpod sebe nazaj in s tem se telo pože navzgor. Trepačji let vidimo samo pri slabih letalcih ali pri startu.

Telo ptic in žuželk

Zdaj pa še vprašanje: zakaj niso žuželke večje, recimo, pol metra ali en meter? Narava vešjih dimenzij kratkoma ne dopušča, in sicer iz dveh razlogov. Dihalni organi žuželk so izgrajeni točno za določene dimenzije, ki ne smejo biti prevelike, ker bi sicer postalo dihanje pomanjkljivo. Razen tega ustreza konstrukcija kril tudi vsem pogojem, samo pri maksimalni dimenziji okrog 25 cm. Čim večja so krila, tem večja je obtežitev med poletom. Dvakrat večje krilo mora prenesti 2x2 večjo obtežitev. Če bi si torej hoteli umetno napraviti velika krila in bi pri tem posneli krila čebele in če bi jih mogli premikati enako hitro kakor čebela, bi daleč brido razočarane. Že pri prvih utarčih bi se krila zlomila, ker bi na prenosla zračnega odpora. In bodi mo večji, da je tako. Kaj bi pa bilo, če bi žuželke na svojo orjaško muho ali čebelo? Težko si mislimo, kaj bi bilo, če bi bile muhe velike kakor golobi. To bi pomenilo morda tudi konec človeštva na zemlji.

Iz istih razlogov se tudi težji in dimenzije ptic niso moge povečati tako kakor pri živalih, ki hodijo po zemlji, ali ki žive v vodi. Čim težja je namreč leteča teža, tem hitreje mora tudi leteti. Razen tega pa vrtujejo ptice tem močnejše mišice, čim večje je njihovo telo. Zato so dosegle ptice kritično velikost, ki je prevelika za razmeroma kmalu, in sicer že pri 25 kg telesne teže. Če bi hotel človek letati kakor ptica, bi ne potreboval samo močnih perut, temveč tudi tako velike mišice, da bi se dale pritrčiti samo na 120 cm dolgi prsni kosti. Lahko si torej mislimo, kakor orjaški bi moral biti človek, če bi hotel posnemati ptico.

Narava in ljudje

Pot, po kateri je narava obdala zrak, se bistveno razlikuje od poti, po katerih se je to posrečilo človeku. Človek uporablja delo motorjev (tu ne govorimo o pletih s pomočjo lahkih plinov), narava pa delo mišic. Vsak poskus človeka, posnemati let ptic ali žuželk, odnosno ustroj njihovega telesa, se mora izboljšati, kajti krila bi bila mnogo prevelika. Mašinen motor je izumetljiva zadovoljil, v pravi velikosti ga pa ni bilo mogoče uporabiti. In vendar se ravna tako človek kakor žival po istih naravnih zakonih. Človek se je dvignil čisto višje, kakor se je mogla dvigniti ptica, in dosegel je tudi daljši let brez prestatnosti. Navzgor temu pa je ostal še daleč za naravo, kar se tiče leta samega in njegove hitrosti.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Trakcijski, izjave oeseda dila l. davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je ureba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5. — din.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke

Ivan Legat

Ljubljana, Prešernova ulica 44. Maribor, Vetrinjska 30

PRVOVRSTNA VINA

ter pristna žganja si nabavite po sledečih konkurenčnih cenah. Namizno belo vino liter din 14. Kaštelanska ružica > 14. rizling > 16. dolenski cviček > 14. jabolčnik > 6. muškatski silvanec > 20. dingač > 18.

Žganja: Tropinovec liter din 40. silvovka > 40. brinjevec > 56. rum > 56. borovničar > 50.

Mrzla jedila! Se priporoča BUFFET Minka Rakar. Ljubljana, Sv. Petra c. 38 2911. SMUCARJI!

Smučali iz prvovrstnega gorenjskega jesena imam na zalogi po zmernih cenah. Dolene Jože, izdelov. smuč, Stražišče pri Kranju 122. 2936

ZA VSAKO PRILIKO najboljša in najcenejša oblačila si nabavite pri PRESKER Sv. Petra cesta 14.

50 PAR ESTILANJE ažiurne, vezene zavese, perila, monogramov, gumbov. Velika zaloga perja po 7. — din. Ljubljana, Gosposvetska c. 12. in Franciškanca ul. 3. 4 L.

POZOR! Velika zaloga rabljenih čevljev, moških obel, sukenj, novih galos in gumastih škornjev dobite najceneje pri Klavner, Ljubljana, Vošnjakova 4. 2933

VAZNO ZA VSAKOGAR! Sedanju težki časi zahtevajo zdrave žive, zato pridite k nam in pijte mleko, jogurt in smetano. Zajtrk, večerja in po naročilu mlečna hrana — Se priporoča mlekarica »Drama« Erjavčeva 2. 2733

TRGOVINE, INDUSTRIJE, TRAFIKE, BUFFETE, hotele, restavracije, gostilne, menze, krčme, pariumerije, krogerije, vinarne, mesnice, pekarnice, žage, mlins, hiše, vile, posestva, veleposredstva, rudnike prodamo in posredujemo nakup solidno, vestno in uspešno: Poslovnica Pavlekovič, Zagreb, Illica 144. 2953

SABLONE za predtiskanje, ročno delo, kakor tudi cel pribor za predtiskanje dobite najceneje in pod najboljšimi pogoji pri tvrdi M. Bleier, Zagreb, Erdedijeva ul. 15. 2954

DOPISI

Beseda 50 par, davek posebej.

STASA srečne praznike, upam da že doma. Okrog prvega bom blizu. Poljube. 2912

40 LETNA želi dopisovati z neko čutečo dušo. — Dopise pod »Zima« na upravo »Naroda«. 2960

BOLJŠA VDOVA že malo čez srednja leta, sprejemam boljšega starega onemoglega upokojenca na prvovrstno hrano in ljubeznivo oskrbo. Ceni dopise pod »Zima« na upravo »Naroda«. 2947

URE, ZLATNINA, SREBRNINA NAJCENEJE PRI Drago Šegregur

KRANJ Vidovdanska c. 15

ZA BOŽIČ IN NOVO LETO

kupujte darila pri

B. RANGUS

kr. dvorni dobavitelj

KRANJ

VSAKOVRSTNO ZLATO

Priloge in srebro kupuje po najvišjih cenah A. Božić — Ljubljana, Franciškanca 3. 4 L.

SLUŽBE

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 5. — din.

GOSPODIČNA

z malo maturo in trg. šolo išče službo v pisarni ali kot olačničarka. Nastop takoj ali po pogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Mariliva«. 2844

ZASLUŽEK IN LETNO RENTO

si pridobite na enak način kot li ali stalni sodelavec v mestu ali na deželi. Pišite zaupno na Poštni predaj 220, Ljubljana. 2916

Stroje za obdelovanje lesa

za izdelovanje ladijskega poda (Dreiseltige Hobelmaschine, Dicktenhobelmaschine, Fräsmaschine, Bandsägemaschine, Abbrichtmaschine) nove ali rabljene v dobrem stanju kupim za takoj. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod šifro »Stroje — gotovina«.

RESTAVRACIJA „MARN“

ROZNA DOLINA

Za božične praznike je prispela nova pošiljka štajerskih, dalmatinskih in bizelskih vin. Vsak petek in soboto domače kolone, posebna soba za zaključene družbe vedno na razpolago. — Vsem cenjenim gostom želim vesele božične praznike in srečno novo leto ter se še nadalje priporočam.

SLAVKO GAČNIK

Strojno podjetje

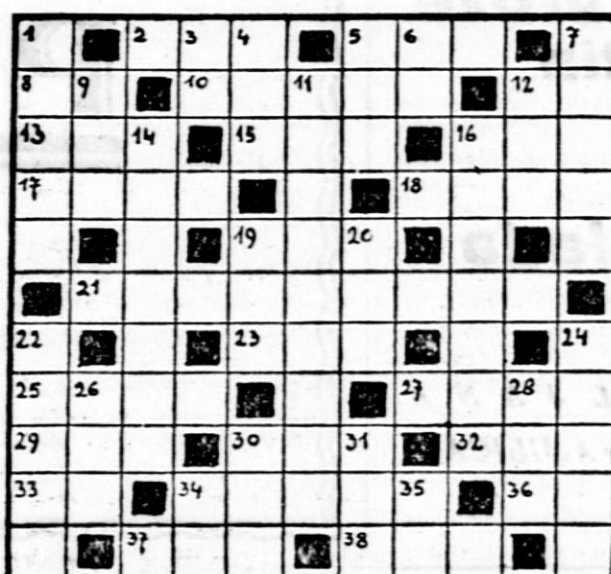
R. WILLMANN — Ljubljana

SLOMSKOVA UL. 3.

TELEFON 20-55

Beneški jarmeniki, cirkularke, nihalne žage najnovejše konstrukcije, brusilni stroji. — Železni deli k pogonu mlinskih kamnov, zatvornice. Transmisijski deli, kakor osovine, ležišča, spojke, jermenice vseh vrst in velikosti. — Rebraste cevi iz kovanega železa z ugodnim grelnim učinkom. — Elektro-tovarna in jamska dvigala, vtili in dvigalne ter transportne naprave. — Projektiranje in oprema žag in mlinov ter drugih industrijskih naprav. Vsakovrstna popravila strojev. — Ponudbe brezplačno, na željo strokovnjaški obisk.

»Lovčeva« nagradna križanka

Vodrovno: 2. kratka drž. bančne ustanove — 5. domača žival — 8. števniki — 10. odlična ljubljanska gostilna na Cesti 29. oktobra — 12. predlog — 13. gaj — 15. geom. pojem — 16. jugosl. atlet teške kategorije — 17. žuželka — 18. bodalo (srbsko) — 19. slov. pesnik — 21. nasprotno od 11. navpično, tudi bivši slovenski politik — 23. kraj, priključen k Ljubljani — 25. kratek opis — 27. mesec — 29. lepe sanje — 30. kurir — 32. afriška žival — 33. igralna karta — 34. dobrotvor — 36. bančna kratka — 37. vodna žival — 38. darilo.

Navpično: 1. člani izumrlega naroda — 3. pesniška oblika veznika — 4. bolečina — 5. bivši poljski politik (fonetično) — 6. inicijalki prvaka slov. pisateljev — 7. razbojnik — 9. nomen — 11. prijatelj dobrega vinca — 12. domače ognjišče, tudi poslopje — 14. baletni mojster ljublj. opere — 16. frc. kolonija — 19. podzemni hodnik — 20. darilo porednim — 22. domača žival — 24. čoln — 26. abesinski poglavar — 28. nasprotno od star — 30. osebni zalamek — 31. tvorba vode — 34. inicijalki odličnega slovenskega plavalca — 35. predlog.

Rešitve je poslati v zaprti kuverti z označbo »križanka« do 1. I. 1941. gostilni »Lovec« na Cesti 29. oktobra 24. Na hrbti strani naj bo naslov pošiljatelja.

Nagrade: I. 7 dni opoldanski abonma, II. 7 dni večerni abonma, III. 5 litrov priznane dobrega vina iz »Lovčeve kletke«.

Zrebanje se bo vršilo v navzočnosti reševalcev. Nenavzočih se pri zrebanju ne bo upoštevalo!

Inserirajte v »Slov. Narodu«!

Špedijsko podjetje

TURK

Prosto javno skladišče

LJUBLJANA

prevzema

Ocarinjenje

uvoznih in izvoznih pošiljk in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija pravilnosti zaračunavanja carine in vse informacije brezplačno.

Vilharjeva c. št. 33 (nasproti nove carinarnice). Telefon: 24-59

Prevažanje

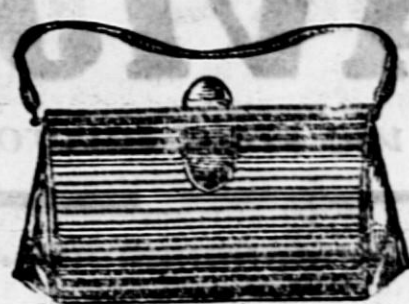
vsakovrstnega blaga, kupa, strojev, selitve v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi in avtomobili in to hitro ter po nizki ceni.

Masarykova c. št. 9 (nasproti tovarnega kolodvora). — Telefon: 21-57

Vskladiščenje

raznega blaga kakor tudi pohištva v lastnem, mestne trošarine in uvozne prostem javnem skladišču. Oskrba inkaso povzetij

Kotnikova ul. št. 12 (nasproti mestne elektrarne). — Telefon: 30-73

IVAN KRAVOS

Aleksandrova cesta št. 13

Maribor

Tel. 22-07

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE TER SREČNO IN VESELO NOVO LETO ŽELI CENJENIM GOSTOM

GOSTILNA »PRI ŠTEFANU«

BRATA ČIČMIR VESTIČ

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO ŽELI

ANTON KOS

strojno mizarstvo — zaloga pohištva

KRANJ — KLANC

OPERNA KLET

TELEFON 42-70

toči priznana pristna dalmatinska vina po zmernih cenah. Naša kuhinja nudi okusno pripravljena jedila v veliki izbiri. Dalmatinski pršut, paški sir in razni mrzli prigrizki. Vsako sredo, četrtek in petek sveže pošiljke plemenitih

norskih rib

kateri pripravljamo na razne načine z najboljšimi namiznimi oljem! — Cenjenim gostom želim vesele božične praznike in srečno novo leto.

M. Lozić

Dalmatinska

vina

Kljub današnjim visokim cenam dobite vedno prvovrstna naravna vina po lastni ceni: viško belo liter din 12 in črno po din 12. — za liter, kakor tudi prošek in vse vrste žganja

v gostilni »Jadran«

Florijanska ul. 33 in »NAS PODRUM«, Poljanska cesta 17. Vesele praznike želim vsem odjemalcem

Miloš Vladimir

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda«

Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5

Vaša usoda

JAZ VAS HOČEM OSREČITI

prerokujče Vašo bodočnost, sedanjost in preteklost, pa boste izvedeli o svoji usodi, sreči v službenem razmerju, znanstvenem problemu, političnem uspehu, o karijeri, sreči in bogastvu, zakonu, ljubezni, loteriji, Vaše potovanje, pravo podedovanje, sodno vprašanje, kdo so vaši neprijatelji, srečni dnevi, mesci in leta, špekulacija, Vaši osebni posli, bodoči načrti, zdravstveno stanje, Vaš značaj in Vaših prijateljev, sorodnikov, zaročenca, zaročenke in poslovnega sodelavca kakor tudi nasvete za vse. Pošljite takoj čitljivo napisano svojeručno pisano adreso, mesec dan in leto svojega rojstva s 15 din v denarju ali poštini znamkah.

NASLOV:

ASTRO-PSIHOGRAPHO BUREAU, POŠTNI PRETINAC 608 — BEOGRAD

Možvoz Grouppe želi vsem svoj. čitateljem srčen Božič!

SLAVIJA

Prevzema vse vrste zavarovanj.

jugoslovanska

avarovalna banka

želi svojim poslovnim prijateljem vesele praznike in srčno novo leto

Generalno ravnateljstvo v Ljubljani

Tyrševa cesta — Gaieva ulica 2

Tel.: 21-75, 21-76, 21-77.

Sprejme nove sodelavce

Največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Vloge na hranilne knjižice, tekoče račune, domače hranilnike. Pupilarni oddelek. Posojila na hipoteke, menice in lombard.

Za vloge in obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: Zgodbe brez groze

Klabund: Piotr - Rasputin

Ravljien: Črna vojna

Thompson: Sivko

Majerjeva: Rudarska balada

Broširana knjiga: dtn 10.-
Vezana knjiga: dtn 15.-

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

ŽELI VSEM GOSTOM, PRIJATELJEM IN ZNANECM

RESTAVRACIJA SEMEN

LOVRO IN FANI SEMEN

KRANJ

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

ŽELIM VSEM SVOJIM NAROČNIKOM

OSELJI VINKO

PEČARSTVO — KRANJ

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO ŽELI

Karol Florjančič

CELJE — CANKARJEVA UL. 2

elektrotehnično podjetje

Vesele božične praznike ter srečno novo leto želi vsem svojim cenjenim posetnikom

GOSTILNA »DALMACIJA«

pri sejmišču — LAŠKO

SREČEN BOŽIČ IN USPEHA POLNO NOVO LETO
ŽELI VSEM SVOJIM PRIJATELJEM

GOSTILNIČARSKA

PIVOVARNA D. D.

LAŠKO

PORTLAND CEMENT

- je najpopolnejši in najbolj ekonomičen gradbeni material, ki ustreza vsem zahtevam
- moderne gradbene tehnike in omogoča
- izvajanje najdrznejših stavbnih konstrukcij in najraznovrstnejših izdelkov

CEMENT A. D.

LJUBLJANA — BEOGRAD — ZAGREB — SPLIT

Naš vsakdanji kruh...

Vprašanje prehrane prebivalstva naše države po poročilu Narodne banke

Ljubljana, 24. decembra
Vprašanje prehrane prebivalstva je vedno upravičeno najbolj zanimiva ljudstvo in pristojne ustanove; začela se je huda zima in zelo dolgo je še do nove žetve. Objavili smo številke uradne cenitve o letošnjem pridelku žita in koruze. Številke kažejo, da je bil letni pridelok koruze nekoliko večji, vseh vrst žita pa je bilo pridelane znatno manj kakor lani. Zato je bilo potrebno, da se bili uveljavljeni prodajni cene kupcu pšenice in koruze ter da se maksimalne cene. Potrebno bo pa še nadalje tudi največja previdnost, da ne bo prišlo do nerada in zmed na tržišču, ker bi to lahko postalo usodno.

Spominja vas moramo, da je bila letna cena koruze pri nas že celotno 397,5 din met. št. in sicer 1. septembra ko se ni bilo napredno nove koruze. Sele septembra se je koruza začela pocenjevati. Do 11. oktobra se je pocenila na 339 din. Ko je bilo že povsem zanesljivo, da je letina zelo dobra ter da bo kmalu prišlo na trg mnogo koruze, je odšel malo vsem vrstam spekulativ. Zato so začeli v večji meri ponujati stare koruze. Torej, stare koruze niso bile dovod: napredaj, ko je bilo največje povpraševanje po nji ter je bila potrebna predvsem za prehrano revnega prebivalstva v pasivnih pokrajinah, čim se je pa začela trgati nove koruze, so prišlo v večji meri na trg. Tržišča s staro koruzo. Prečitane naslednji številki: avgusta je znašal promet s koruzo na beograjski, avosadski in zagrebški blagovni borzi le 779 ton septembra pa 3226 ton!

Ko je prišla v prodajo nova, umetno sušena koruza, je bila po 270 din mq, a od 15. oktobra do 6. novembra se je pocenila na 254 din. Oktobra so začeli govoriti, da

bo uvedeno mešanje koruzne moke s pšenično za kruh, vendar promet ni bil v tem mesecu slab, morda zato, da so pridelovalci zadrževali blago, kakor čitamo v poročilu Narodne banke, prodane je bilo samo 4963 ton koruze, medtem ko je bilo lani istega meseca 1414, ton. Cena je ostala nespremenjena od 13 do 20 novembra.

Da se je koruza nespremenljivo podražila v primeru z drugim pridelki: je ugotovljeno po indeksu cen 14 glavnih pridelkov (na podlagi cen 1. 1926 = indeksna številka 100). Septembra je znašal indeks cen 14 glavnih pridelkov 173,8, indeks cen koruze pa 227,5 do 236,21. To se pravi: da se je koruza podražila v primeru s cenami za 127,5 do 136%, medtem ko se vsi važnejši pridelki povprečno le za 7,8%. Indeks cen glavnih 14 pridelkov je znašal oktobra 176,5, koruze pa 169,35 do 175,28 kar pomeni, da je bila cena koruze tedi nekoliko pod povprečjem cen vseh glavnih pridelkov, vendar s tem ni rečeno, da se je preveč pocenila, saj je težko govorjati cene koruze skoraj prav tako, visoke kakor so pšenice.

Pravilna je ugotovitev poročila Narodne banke, da bi bilo potrebno doznati v katerih pokrajinah se mestno prebivalstvo preživlja s koruznim kruhom in koliko ljudi prihaja v poštev — glede na slabo kupno moč mestnega prebivalstva, kajti vprašanje prehrane je treba definitivno razčistiti. Toda ne smeli bi tudi pozabiti na podeželsko prebivalstvo v pasivnih pokrajinah, n. pr. v Sloveniji, kjer ni le velika poraba koruzne moke za kruh, temveč za razne jedi.

Da ni demagogija, kar se govori in piše o povečanju kupne moči kmetov, med tem ko se je kupna moč mestnega in industrijskega prebivalstva znatno zmanjšala, sprevidimo jasno iz tabel v poročilu Narodne banke. Decembra 1. 1938 je znašal splošni indeks cen blaga, ki ga kmet prodaja, 117,52 (l. 1937 100%) 1. 1939 junija 118,63, letos januarja 135,84, junija 151,79, septembra 212 in oktobra 206,5. Indeks cen blaga, ki ga kmet kupuje, je pa znašal v odgovarjajočih mesecih 1. 1938 100,86, 1. 1939 103,93, letos januarja 124,81, junija 131,61, septembra 148,01 in oktobra 151,22. Cene kmetijskega blaga se bile torej znatno višje kakor industrijskega v primeru s cenami 1. 1937.

Zbrani so podatki o indeksu cen blaga, ki ga kmet kupuje in blaga ki ga prodaja, za dunavsko in dravsko banovino. Indeks cen blaga, ki ga kmet kupuje, je znašal v dunavski banovini, lani avgusta (pred začetkom vojne) 106,88, letos julija 133,44 in oktobra 150,37; v dravski banovini lani avgusta 104,99, letos julija 144,92 in oktobra 161,13. Indeks cen blaga, ki ga kmet prodaja je znašal v dunavski banovini 107,25 lani avgusta, letos julija 175,59 in oktobra 225,01. V dravski banovini: lani avgusta 111,8 letos julija 150,88 in oktobra 172,74. Te številke nam jasno kažejo, da so kmetje v dunavski banovini kot prodajalci pšenice in koruze mnogo na boljšem od našega kmeta, čeprav se je kupna moč tudi našega kmetijskega prebivalstva povečala.

Ob objektivni ugotovitvi, da se je kupna moč kmetijskega prebivalstva povečala ter da se »škarje« (sorazmerje med cenami kmetijskega in industrijskega blaga) odpirajo v korist kmeta, zlasti bogatejšega v dunavski banovini, je pa treba napraviti tudi potrebne sklepe: vsaj ne smeli bi več dopuščati nadaljnega podraževanja pridelkov.

Slovenska likovna umetnost v letu 1940

Iz govora predsednika Narodne galerije dr. Franja Windischerja na občnem zboru Umetnostnega društva

Ljubljana, 24. decembra

Sredi vseh tegob in težav, ki jih povzroča posredno in neposredno dolgotrajna vojna, je v naši domovini kar živahno hoteenje in gibanje na področju umetnosti in kulture. V naših kulturnih središčih pa tudi v drugih naših krajih se je v nepretrgani vrsti vrste razstave likovnih umetnikov, kolektivne priredbe, priredbe večjih in manjših skupin ter posameznih umetnikov. Jugoslavija je bila letos častno zastopana v Benetkah na biennialni razstavi svetovnega slovesa. Slovenske slikarje je zastopal akademski slikar M. Sedej in dosegel tam dragoceno priznanje. Razni naši kiparji in slikarji so razstavljali v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mariboru, Celju, Murski Soboti in Ptuj. Klub slovenskih neodvisnih umetnikov v Ljubljani se je — lepo sprejet — krepko postavil v bratskem Zagrebu. Vsem nevšečnostim kljubuje pridno in vztrajno delajo in ustvarjajo naši stari in mladi mojstri, številne razstave, večša in pobudna vodstva po teh razstavah, razprave, kritike, poročila v dnevnem časopisu in revijah, prigodne umetnostne publikacije, skrbno pripravljene razstavni katalogi pa tudi živa propaganda od osebe do osebe, razgovori o umetnosti ogledi in spoznavanje lepih privatnih zbirk po slovenskih hišah so zadnja leta močno razširila krog tistih Slovencev, ki imajo zanimanje, razumevanje in srce za našo zdravo umetnostno prizadevanje. Razveseljivo dejstvo je to za našo kulturo in izpodbojno bodilo za naše umetnike, ki v resnici zaslužijo našo vsestransko podporo za svoja resna stremjenja v likovni umetnosti. Slovenci hočemo imeti svojo likovno umetnost. Ponosni smo na njeno sedanje stanje in prepričani, da gre naša likovna umetnost velikemu razmahu in vsestranskemu razvoju naproti v vedri bodočnosti. V tem htenju je pa zavopadna velika dolžnost, da vsak po svojih močeh podpira in pospešuje naše živčete umetnike moralno in gmočno. Priznati je treba z druge strani, da je v Sloveniji že lepo razvito razumevanje za likovno umetnost. Kdor po na današnje slovenske hiše, mu je znano, da je likovna umetnost po naših domovih že kar hvalevredno zastopana, tako da se v želji in v stremjenju, imeti in vživati v svojih domovih originalne umetnine domačih umetnikov, prav lahko kosamo z drugimi narodi, ki so gospodarsko srečnejši in številno neprimerno močnejši.

Srečni bomo, če poide v bodoče naš kulturni napredek in tej pravi smeri vzpenjave dalje do novih pridobitev. Nam vsem, ki smo zdravo ponosni na svojo slovensko narodno pripadnost ter imamo trdno vero v srečno bodočnost svojega naroda, bodi naša umetnostna srčna briga in velika dejavnostna ljubezen. Naši likovni umetniki so postali imeniten sestavni del naše narodne celote, ne smejo več ob rob naše narodne skupnosti, na soncu jim bodi vseeno mesto in vnetja srčnosti naroda naj jih obdaja pri zlahtnem delu.

Od našega zadnjega občnega zbora je zapisati nekaj važnih kulturnih dogodkov. Lepo napredujejo stavbna dela za veliko palačo Moderne galerije v Ljubljani po načrtih arh. E. Ravniharja. V Vegovi ulici dogotavljajo svojostveno mojstrovino slovenskega mojstra Plečnika znamenito vseučiliško knjižnico. V Mariboru se bližajo srečni dovršitvi velika obnovitvena dela mariborskega mestnega gradu in je že napovedana za prihodnjo spomlad otvoritev mogočne, prenovljene zgradbe za namene velikega muzeja in galerije. Bo to velik praznik naše kulture. V začetku septembra je bil odkrit v Ljubljani v Zvezdi monumentalni spomenik kralju Aleksandru I. Zedinitelju, pomosno delo kiparja L. Dolinarja. Svojemu pietetnemu namenu so bile izročene žale pri Sv. Križu v Ljubljani, znamenita zamisel arhitekta Plečnika. V Mariboru pripravljajo za prihodnje leto slavnostno odkritje veličastnega spomenika kralju Aleksandru I. Zedinitelju, imenitno delo akad. kiparja Borisa Kalina. Po dolgih naporih je letos dobila Ljubljana glasbeno visoko šolo. Družbene Stanovske organizacije naših likovnih umetnikov so že lanske leto s pravnim poudarkom postavile zahtevo po ustanovitvi Umetnostne akademije v Ljubljani. Vse naše pristojne gosposke in naši veliki podpirajo ta fundamentalni slovenski postulat ter je upravičeno nadejati se, da bo ta srčna želja naših umetnikov in naša v bližnji bodočnosti dožorela do izpolnitve in uresničitve, Quod Deus bene veriat!

Slovenci v Ameriki

V Eas Worcestru sta se poročila Dona Rode in Maynard Pierce. Nevesta je hči ugledne slovenske rodbine Petro in Barbe Rode, ženin je pa francoskega rodu. — Zlato poroko sta praznovala nedavno v Jolietu Janez in Marija Kambič. Zakonca Kambič imata 10 otrok in 31 vnukov in vnukin. On je doma iz Sodjeje vrha pri Semiču, ona pa iz Gabrovca pri Metliki.

V okviru United States Navigation Company v New Yorku je bila nedavno ustanovljena parobrodna družba Yugoslav American Line, ki bo skrbela za osebnosti in tovarni promet med New Yorkom in Azorskimi otoki in Lizbono. Zaenkrat bo vozil na tej progi samo parnik »Lovčec« in sicer enkrat na mesec tja in nazaj. Parnik je odplul iz New Yorka prvič 9. decembra, iz Lizbone pa 26. novembra. Vožnja iz New Yorka do Lizbone »tane v 3. razredu 192 v prvem pa 300 dolarjev.

V Clevelandu so umrli: Anton Zakrajšek, star 54 let, doma iz Rude, fara Rob pri Velikih Laščah, zapuška soprogo Rozo rojeno Hrašovec, dve hčeri in enega sina, Julija Troha, rojena Žagar, stara 44 let, doma iz Prezida, od koder je prišla v Ameriko leta 1913. Fran Sraj, star 75 let, doma iz St. Vida pri Stični in Janez Lekan, star 70 let, doma iz Smarjete pri Toplicah na Dolenjskem. V Imperialu je umrl Janez Potočnik, star 53 let, doma iz Lučne v Poljanski dolini. V Chicagu so umrli: Janez Korenčan, star 47 let, doma iz Horjul, Janez Kosmač, star 40 let, doma iz Selc pri Skofji Loki; povozil ga je avto in V. Benkovič, star 20 let. V Luzernu je umrla Franciška Mihelič, stara 75 let, doma iz okolice Kamelnika. V Elcoru Margaret Hafner, rojena Traven, doma iz Vodice na Gorenjskem, v Keewatnu Pavel Krpan, star 85 let, v Hisholmu Franc Juretič, star 67 let, v Ni-

lesu se je smrtno ponesrečil Janez Černe, star 51 let, doma iz Spod. Kašlja pri Dev. Mariji v Polju. v Uniontownu Urban Picelj in Jože Mlakar. V Luzernu se je ustrelil Simon Matjan, star 50 let iz Sepla pri Kamniku. V Jolietu je 6 roparjev vdrl v gostilno Janeza Težaka. Roparji so ubili gostilničarja in ukradli 600 dolarjev.

Iz Kranja

HOTEL „STARA POŠTA“
Velika izbira prvovrstnih pristnih vin. Znižali smo cene vinom čez ulico.

NA STEFANOVO bo v dvorani ob 18. uri **domača zabava s plesom** brez vstopnine.

Občni zbor Sadjarskega in vrtnarskega društva bo v četrtek 26. t. m. ob 9. uri dopoldne v stari ljudski šoli v običajnem prostoru.

Kino »Narodni dom« predvaja za Božič in od petka dalje vefilm »Padec Robespiera« in napeti gangsterski film »Begunec iz Alcatraz«.

Zgubila se je usnjena rokavica z začetno podlogo na pločniku od hotela »Stara pošta« do poštnega urada. Najditelj naj odda rokavico proti nagradi v knjižnici »Savie«.

Merjenje in žigosanje sodov. Na postaji kontrole sodov se bo vršilo pregledovanje in žigosanje sodov v času p. v. v. četrtletja 1941, leta v dneh 18.—22. januarja, od 22.—25. februarja in od 15.—18. marca. Vinski trgovci, gostilničarji, sodarji in drugi interesi se opozarjajo na te dneve.

Kino v Stražišču predvaja na praznike in naslednje dneve dva lepa filma: »Veliki valček« in »Svet brez razsodnosti«.

Dežurna služba zdravnikov OUZD na praznike bo sledeče razdeljena: 25. t. m. dr. Vrtnjak Vinko, dne 26. t. m. dr. Bežič Josip.

Mestna občina razglša, da se bodo tudi prihodnjo pomlad razdeljevala valilna jajca štajerske kukoši po ceni 1 din za komad. Interesenti naj se zgledajo na občini do 10. januarja p. l. kjer naj tudi prijavijo, če so pripravljene vzdrževati rejsko središče štajerske kukoški.

Stavka čevljariskih pomočnikov traja dalje. Kakor smo že poročali, so pričeli 14. t. m. stavkati čevljariski pomočniki iz Kranja in okolice. Ker še vedno ni prišlo do sporazuma med obema prizadetim organizacijama delodajalcev in delojemalcev zgleda vse, da bo stavka trajala še preko praznikov. Upati pa je, da bo po uvidevnosti nekaterih čevljar. mojstrov

Ali ste storili vse, da obvarujete v bodoče Vašega otroka zobobola? Navadite ga pravočasno na redno čiščenje zob, zjutraj in zvečer, s Sargovim Kalodontom. Sargov Kalodont prizanesljivo polira zobno sklenino in temeljito čisti zobe. Prepreči tvorbo zobne naslage, ki v poznejših letih navadno povzroča zobni kamen.

SARG
KALODONT proti zobnemu kamnu
Velika tuba je posebno ekonomična!

kmalu prišlo do ugodnih zaključkov, ker je po sporazumu že sedaj nekaj pomočnikov nastopilo službo pri mojstvih, ki so sprejeli postavljene zahteve pomočnikov.

Za praznike obiščite Valvazorjev dom na Stolu, najbližjo zimsko postojanko, ki je samo 1½ ure oddaljeno od železniške postaje Zirovnice in z vsem prav udobno preskrbljena. Za praznike pa bo še prav imenitno poskrbljeno za zabavo.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v Kranju v mesecu januarju 1941 bo razdeljena sledeče: 1. 1. 1941 dr. Hertfort Joža, 5. 1. 1941 dr. Pance Pavel, 6. 1. 1941 dr. Vrtnjak Vinko, 12. 1. 1941 dr. Bežič Josip, 19. 1. 1941 dr. Bežič Josip, 26. 1. 1941 dr. Hertfort Joža.

Iz Trbovelj

Pomladek Rdečega križa v Trbovljah uprizaro na štefanovo ob treh popoldnih v Društvenem domu Golijevu božično igro »Petrkove poslednje sanje«. Čisti dobiček je namenjen šolski kuhinji. Pridite vsi, ki čutite z našo mladino.

Pozor posestniki! Tovarnica za dušik v Rušah je znižala cene apnenemu dušiku od 184 din na 140,80 din za 100 kg. To znižanje pa velja samo za vagonске pošiljke in le za naročila, izvršena do 31. decembra t. l. Interesantom se priporoča da pri občini nemudoma naroče potrebne množine apnenega dušika za spomladansko gnojenje. Spomladi bodo umetna gnojila gotovo dražja. Apneni dušik je treba hraniti na popolnoma suhem in zračnem prostoru. Vreče ne smejo ležati na goli zemlji, temveč na deskah, da se gnojilo ne strdi. Naročila sprejema občina.

Opozorjamo kmetovalce, naj ne čakajo z naročili semenskega krompirja in ovsa (zbojšano seme) do spomladi, ko semena ne bo dobili. Občina mora javiti skupno množino semen že do konca decembra. Na prijave po tem terminu se v nobenem primeru ne bo mogoče ozirati. Prijavitelci bodo plačali polno tržno ceno, ki bo določena pozneje. Prevozne stroške bo plačala banska uprava.

Mezdno gibanje. Zaradi stalnega naraščanja draginje rudniško delavstvo kljub ponovnim poviskom ne more več izhajati s sedanjimi mezdami. Indeks cen

se je zadnje mesece pri nas povisal ze zopet za šest točk, vsled česar je TPD glede kolektivne pogodbe obvezna sorazmerno povisati mezde. Pogajanja se bodo vršila 7. januarja pri generainem ravnateljstvu v Ljubljani. Delavstvo zahteva povisjanje mezd tudi za mesec decem-ber.

Posnemajte!

Trebnje, 24. decembra
Na včerajšnje zlato nedeljo je naše časopisje objavilo poziv Nj. Vis. kneginje Olge, ki kot pokroviteljica in voditeljica široke akcije za preskrbo sirot z zimsko pomočjo poziva vse prebivalstvo in ga vabi, naj se po svojih močeh pridruži akciji zimске pomoči, da bi se beda siromašnega ljudstva čim bolj ublažila. Zoviv visoke pokroviteljice je res zlat in bo prav gotovo rodil zlate sadove za številne siromake širom države, ki jim pripravljajo naše socialne, humanitarne, viteške in druge narodne organizacije, kakor tudi posamezniki izdatno podporo, ki jo bodo deležni v tednu zimске pomoči. Ko te dni za to ustanovljeni odbori trkajo na vsa plemenita srca in rodoljube, da jih v tej akciji po svojih močeh podpro in ko bodo tisoči in tisoči deležni vse topline lepih božičnih praznikov, bodo prazniki še lačnim nudimo vsak v svojem okraju izdatno in hitro pomoč. Kdor hitro dá, dvakrat dá!

Ta misel je prav gotovo vodila tudi našo ugledno tvrdko Ivan A. Grošek iz Trebnja, ki se je med dolenskim tvrdkami prva odzvala in je na časopisni poziv visoke predsednice zimске pomoči presenetila vse siromašne družine občine Trebnje, med katere bo po predlogu občinske uprave razdelila za 20.000 din živil. Ugledna tvrdka, ki za siromašne občane občine Trebnje tako očetovsko skrbi, in ki jim je že ponovno nudila vso svojo pomoč, naj služi za zgled drugim, ki naj bi v okviru te akcije s svojimi prispevki pripomogli, da bi v naši občini vsi potrebni prešli v letošnjem tednu zimске pomoči izdatno podporo. Poziv Nj. Vis. kneginje Olge ne sme neopažen mimo nikogar!

KINO MOSTI
Prijetne božične praznike boste preživeli ob naših odličnih filmih, ki jih predvajamo na oba praznika ob pol 11. dop. (matineja), ob 14.30, 17.30 in 20.30 ter v petek ob 20.
VESELO SIROMAŠTVO
Češka šlager opereta divnih melodij, sijajnega humorja in iskrene ljubezni z Jarmilo Kširovo, H. Vitovo, in A. Novotnym
TARZAN V HAREMU
Gleen Morris in Eleonor Holm v najboljšem filmu tisočih pustolovščin kralja džungle

KINO SLOGA TEL. 27-30
Najlepši in najveselejši božični filmski program najdete v novem, zabavnem METRO-filmu
ANDY HARDY — DETEKTIV
Priporočamo nakup vstopnic kjer Vam nudijo nove neprelik Andy Hardy-ja (Mickey Rooney-a) in njegove srčkane pustolovščine s tremi ljubkimi deklicami 2 uri neprestanega smeha!
Predstave na Božič in na praznik ob 15., 17., 19. in 21. uri.
TARANTELA razkošna in zabavna filmska opereta z JEANETTE MAC DONALDOVO in ALLAN JONESOM.

Preko božičnih praznikov predvajamo premiero odličnega pevskega filma
TRAVIATA
KINO UNION Telefon 22-21
Melodiozna opera nesmrtnega genija GIUSEPPE VERDIJA, napravljena po Dumasovem romanu »Dama s kamelijami«, tvori vsebinsko ozadje doživljajev slavne pevke, ki jo predstavlja priljubljena MARIA CEBOTARI. Celotni najlepši odlomki iz same opere pomembno podčrtavajo lepo vsebino filma. — Sodeluje LUCIA ENGLISCH, ki skrbi za zabavo in smeh. — Predstave na oba praznika: ob 10.30 matineja po znižanih cenah, popoldne ob 15., 17., 19. in 21. Rezervirane vstopnice semoraj o dvigniti najkasneje četrte ure pred začetkom
PRESEKITE SI VSTOPNICE V PREDPRODAJI! — Rezervirane vstopnice se morajo dvigniti najkasneje četrte ure pred začetkom predstave!

KINO MATICA TELEFON 22-41
Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.
Na Božič in Stefanovo matinejski predstavi ob pol 11. dopoldne.
Naš izbran spored za praznike: Slavni BEGNAMINO GIGLI v muzikalnem vefilmu
MELODIJE IZ SANJ poje prokarsne arije iz oper »BOHEME« in »ODISEJA«
Dražestni in temperamentni NOVI MODERNI SLAGERJI! — Nenavadna življenjska pot mladega umetniškega para, ki se odrečeta trenutno lažne slave, da postaneja prava, velika umetnika. V glavnih vlogah: BEGNAMINO GIGLI, MARTA HARELL, A. SCHÖNHALS

Upokojeni železničarji prosijo za denarno pomoč

Spomnimo se za božične praznike in novo leto naših hlapcev Jernejev

Maribor, 23. decembra. Naši javnosti bo že znano, da se nekoliko desetih starih, doslužnih bivših železničarjev, za nekoliko let bor. za odpravo varijalno pokojnino. Prizidati so storili neštete korake za to, da bi se jim vračunala za pokojnino vsaj ona leta službe, za katero so svoji čas plačevali prispevek v pokoj. fonde. Zal, doslej niso se nič drugega dosegli kakor le nekočko obljubo od katerih pa se ne more živeti. S 400 do 500 din. kolikor oni prejemale mesečne pokojnine, ni bilo niti pred veliko dragino mogoče izhajati; sedaj pa še mnogo manj. Saj imajo danes že oni premo, ki si boli srečni, ker prejemale pokojnino za vsa leta službe, ki je približno trikrat tako visoka. A kaj niti ni nesrečni, nočno, ki jim je bilo vračunanih samo po 10 do 12 let nastavitvene službe, ne upoštevajoč po 20 in še več let, za katera so plačali prispevki. Med prizadetimi so taki, ki so služili 42 let, a jim trideset let ni vračunanih! Dovolj jasno bo, ako omenimo, da je eden od prizadetih imel 1926. leta 1580 din mesečnih prejemkov, na je bil 1937. leta — ko je imel 35 let službe — uroklojen z 488 din brutno mesečne pokojnine! S tem pa je že tudi dovolj vedano, v

kakem položaju se prizadeti nahajajo, ki že po več let živijo s takimi dohodki. Oni so materialno, pa tudi duševno izčrpani. Nimajo zadosti hrane, ne obleke in tudi ne kuriva, pač pa veliko dolgov. katerih ne morejo pri najboljši volji odplačati. In zavest jih griže, ker nimajo tiste pravice, ki jo imajo njihovi tovariši in katera je bilat udi njim preje priznana. Oni niso nicaar zagrešili kakor samo to, da so bili nastavljeni po 1923. letu, nismo pred 1. 1923. To je smalo tovariša J. D. v čup ki je pobegnil iz takega življenja. ker je prejel 436 din mesečno. — za 38 let službe od katerih mu je bilo priznanih samo 11. On ni mogel s to pokojnino vzdržati še par let, saj je bil že 68 let star, da bi se normalno ločil od te solzne doline! Prizadeti, ako moremo slediti svojemu tovarišu J. D. moramo storiti samo edini korak in ta je, da prosimo javnost za denarno pomoč. V to svrhu smo nosili nekoliko pismenih prošnji nekaterim večim tiskom in denarnim zavodom, čenarv se zavedamo, da v tem času niti našim gospodarskim krogom ne čre dobro. S tem čankom na prošnjo tudi ostalo publiko, naj nam priskoči z najmanjšim darom. povodom

božičnih praznikov oz. ob novem letu na pomoč in to je, da nam daruje vsakdo od spoštovanih čitateljev, ki mu km. tne razmere dopuščajo, vsaj enega kovčca, kateri znesek naj izvoli poslati po poštno-čkovni položnici, ki se dabi na vsaki poštni. Na to naj vpiše številko poštno-čkovnega računa — 11.450 — in ra — na zadnji strani položnice pravi označbo »Zbirka«.

Pri tej priliki prosimo prizadeti, obenem tudi vse one spoštovane gospode in tovariše železničarje, aktivne in upokojene, ki niso zlede let prizadeti in ki prejemale polno plačo oz. pokojnino po novem zakonu in ki niso posebno obremenjeni, da nam ob novem letu prispevali po enega kovčca in istega pošljejo s poštno položnico pod številko 11.450.

Vemo, da nima niti eden kovčca odveč, če pa pomislimo na to, kako so verdar srečni v primeru s prizadeti, katerim manjka že nekoliko let vsak mesec do 100 kovčcev vsakemu, tedaj jim ne bo težje doprinesti to majhno žrtve in ta samo enkrat, s čimer bodo na najlepši način pokazali čut solidarnosti napram upočenim tovarišem.

V Studenih ceneno meso. Precej cenejeje je bilo kakor drugod. Seveda je sadava vabudila zanimanje, studenjske gospodinjice so bile zelo vesele in zadovoljne, da so lahko kupovale meso po zelo nizki ceni. Prišli pa so se za sadavo zanimati tudi drugi. Kmalu se je pokazalo, da je Gusti K. lahko prodajal meso pod ceno, ker si je v okolici Apče izposodil voja, ki je bil vreden več ko 7000 din. Tako je bilo v Studenih kmalu zatem konec cenenege mesa. Gusti K. so prišli in zasilili, nato pa ga izročili sodišču, kjer se bo moral zaradi tega zagovarjati. Sumijo namreč, da ni bila to prva Gustinova tatvina.

Pohvaljeno omizje. »Deutsche Nachrichten«, t. j. »Prihod«, ki je na poziv Volksgenossenklubu sbralo za socialni sklad »Kulturturner« lepr smesek 1000 din. (Del. pol.)

Zdravniška dežurna služba. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravljenim avtomobilom vrši v neodoljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika dne 24. decembra 1940 od 12 ure dalje in na božični praznik v sredo dne 25. decembra 1940 g. dr. Rudin Ivan, Maribor, Linhart-

va 12. — na praznik sv. Štefana v četrtek dne 26. decembra 1940 pa g. dr. Horvat Martin, Maribor, Tržaška cesta št. 13 — javna bolnica.

Mariborsko gledališče

Torek, 24. decembra: zaprti.
Sreda, 25. decembra, ob 15: Pika in Tonček. Znižane cene. Ob 20: Habakuk. Premiera. Izven.
Četrtek, 26. decembra ob 15: Na cesarčin ukaz. Znižane cene. Ob 20: Habakuk.

Božični prazniki v mariborskem gledališču. Za praznike vesela je gledališka uprava preskrbela same lahko sprejemljive in zabavne predstave. Na božični praznik popoldne se ob znižanih cenah ponovi tudi za stare in odrasle pripravljena igra na vse lepote uspeha mladinska igra »Pika in Tonček«. — Pri večerni predstavi pa sprejme svoj krst Doboviškevo »Habakuka«, kot glasila burka s petjem, pleš, kupletit itd. — Na štedenovo popoldne se ob znižanih cenah uprizar zabavna in melodiozna opereta »Na cesarčin ukaz«, zvečer pa prvič ponovi glasila burka »Habakuka«.

Vsem naročnikom, čitateljem in prijateljem »Slovenskega Naroda« v Mariboru želita uredništvo in uprava vesele božične praznike!

»Habakukov« božični krst v mariborskem gledališču

H krstni predstavi Doboviškevo ljudske veselo-spevke »Habakuk«

Maribor, 23. decembra. Božič hoče biti praznik veselja in lahkoten tudi v uživanju duševnega in duhovnega razvedrila. S tem računajo seveda tudi uprave gledališč. Tako se je tudi uprava Narodnega gledališča za letošnji božič potrudila, da prihaja božiček na oder z deli lahke zabave, veselja, a vendar izbrane vsebine.

Krona vseh letošnjih božičnih predstav na mariborskem odru pa je novost, kakor jo Maribor najbrž ni več doživel od leta 1929, ko je avtor »Habakuka« gledališko občinstvo veselo presenetil s svojo prodornostjo uspešno »Radikalno kuro«.

Na večer svetega dne bo letos v mariborskem gledališču krščen v Celju rojeni Doboviškevo »Habakuk«. Avtor — po poklicu voditelj v Celju — je za tega svojega novorojenčka izbral enega izmed tako zvanih »malih prerokov«. Zaka se je odločil baš za Habakuka, to je za enkrat se avtorja tajnost (Habakuka imamo tudi na Pohorju).

Občinstvo bodi že vnaprejšnje opozorjeno, da avtor sam — kakor že pri »Radikalni kuro« — tudi pri »Habakuku« ni imel namena spuščati se s svojo glasilno novostjo v tekmo z umetniškimi deli. Ima posebno veselje za lahke sprejemljive, sicer pa odrsko zelo razgibane glasbene burke, ki bi jih lahko označili tudi za ljudsko opereto. Civilizacije in kulture prenašeni mešan si tu pa sam naravnost želi pristnega podežela. Silno je tudi v našem gledališkem življenju. Sprememba užitka pristne ljudske igre je zavra in zlasti zdaj tudi časovno potrebna. Ta namen se je avtorju »Radikalne kure« posrečil tudi v »Habakuku«.

»Habakuka« je vseokoli preprojen s situacijsko komiko in folklornimi običaji. Vsa igra je polna zdravega in neprilijo-

nega humorja, tako da bo zabave in razvedrila željno občinstvo brez posebnega truda prišlo na svoj račun. Igra poživlja poleg petja naših solistov (Igličeva, Manoševski) tudi Harastovičev balet in Gorinskovi sodobni kupletit, katerih nastopa tudi Starčeva kot Gajškova gospodinja Urša.

Prvo in tretje dejanje se vrši na planinah, drugo (posebno zanimivo) na letovšču v Zemunu. Naslovno ulogo bo kreiral naš priljubljeni komik Danilo Gorinsk, ki seznani občinstvo z narečjem humorističnih anekdotah o Gajškovem potovanju na Dunaj, kjer je bil kar domač pri cesarju in pri vladi, kar je avtor posrečeno prenesel v našo sodobnost, ki jo zastopa Gorinsk kot nosilec te vloge.

Utegnilo bi se pred predstavo zanimati tudi še to, da je glavni junak igre, veliki grunlar Miha Gajšek po imenu zelo znana oseba v Kolobju in da je to ime postalo tudi knjižno znano po svojih humorističnih anekdotah o Gajškovem potovanju na Dunaj, kjer je bil kar domač pri cesarju in pri vladi, kar je avtor posrečeno prenesel v našo sodobnost, ki jo zastopa Gorinsk kot nosilec te vloge.

Petrčkov prve srečne sanje za šolsko kuhinjo

Sijajen uspeh prve predstave v Narodnem gledališču

Maribor, 22. decembra

Sicer že pozna, a baš zato tem bolj posrečena je bila misel Učiteljskega zbora I. dr. dekliške mešanske šole, da se potom javne gledališke predstave opozori tudi širša javnost na obstoj šolske kuhinje in da se s srečno in izbrano igro zbudi zanimanje za podpiranje vzdrževanja take dobrodelne kuhinje. V ta namen in ob tem času je bila P. Golieva božična povest »Petrčkov prve srečne sanje« še posebno posrečeno sredstvo. Gledališče je bilo do zadnjega kretiča polno, ne le malčkov in odrasle mladine ter staršev, nego tudi prijatelje šole in mladine.

Predstava se je pričela točno, glede na nekatere ure celo še pretečno, tako da so začeli z zelo zanimivim prologom zamudniki moliti že verno zatopljene navzoče. Ali spadata k takim predstavam tudi te oni malčki, ki še ne morejo doumeti igre in slediti posameznim prizorom, pa s svojim načinom prisostvovanja morda motijo druge, to bodi še odprto vprašanje za drugo priliko. — Tistim, ki so mislili, da se je prva predstava vršila že dopoldne, bodi v pomirjenju pojasnjeno, da se je dopoldne vršila le tako zvana »generalna«, to je zadnja popolna vaja, s katero mora računati tudi poklicno gledališče. Zato bodo tisti, ki mislijo, da so bili za eno predstavo prikažani, prišli na svoj račun na prihodnji predstavi kot prvi ponovitvi zopet v nedeljo 28. t. m. popoldne, — kar bodi v tolažbo tudi vsem, ki za prvo predstavo niso dobili vstopnic.

Revanža med ISSK Mariborom in SK Železničarjem

12 : 0 za ISSK Maribor v table teniškem turnirju

Maribor, 23. decembra. Včeraj je bil v telovadnici v Krekovu ulici revanžni table-teniški turnir med ISSK Mariborom in SK Železničarjem, ki je končal z visoko zmago ISSK Maribora v razmerju 12:0 v setih 24:1. Poedini rezultati so sledeči: Korencan (M) — Lah (2) 21:15, 21:23 2:0; Moran (M) — Stalekar (2) 21:11, 21:12 2:0; Vodeb II (M) — Lesjak (2) 21:11, 21:16 2:0; Angeltner (M) — Turk (2) 21:15, 21:13 2:0; Vodeb I (M) — Maslač (2) 21:12, 21:10 2:0; Klamper II (M) — Dobnik (2) 21:17, 21:17 2:1; Viscnik (M) — Kančič (2) 21:16, 21:13 2:0; Šumer (M) — Velt (2) 21:13, 21:15 2:0; Singli: 8:0 za Maribor (seti 16:1).

Korencan, Moran (M) — Lah, Dobnik (2) 21:16, 21:15 2:0; Vodeb I, Vodeb II

(M) — Maslač, Stalekar (2) 21:16, 21:13 2:0; Angeltner, Viscnik (M) — Turk, Lesjak (2) 21:18, 21:13 2:0; Klamper, Šumer : Kančič, Velt (2) 21:16, 21:13 2:0. Dubli: 4:0 za Maribor (seti 8:0).

Kljub temu, da najboljši igralec ISSK Maribora Seneković radi odoznotni ni nastopil, je beležil klub tudi v revanžni tekmi lepo zmago, ISSK Maribor se vidi, da pridno in sistematično trenira, pri čemer gre predvsem za njegovo neumornemu načelniku g. Angeltnerju. Igralcem SK Železničarja manjka rutine in izkušenosti, toda kljub temu so se poedini igralci iskreno zelo postrvalovali. Javnost pričakuje, da bo ISSK Maribor priredil v kratkem kakšen večji turnir, na katerem bo pokazal vse svoje znanje in sposobnosti.

Kakšno bo letošnje božično vreme?

Po stoletni ljubljanski »Pratiki«

Maribor, 23. decembra. Kakor božične praznike štejejo tudi božično vreme po običajni dobi od 24. decembra pa do 6. januarja, ko šele Sv. trije kralji zaključujejo božične praznike. V ožjem pomenu seveda gre za glavne tri dni, to je dan pred božičnim večerom, potem sveti dan in Stefanov praznik. Višek zanimanja glede vremena pa se osredotočuje na božični večer in na sveti dan. Kakšno bo vreme v tem času, to je, skoro bi rekli, glavna skrb pred vsem vseh smučarjev in sploh vsch prijateljev zimskih prired. Od tega vprašanja je odvisno že vnaprejšnje celo božično razpoloženje. Zanimaja pa to vprašanje seveda tudi tiste, ki jim je božič tako posebnost svet praznika, da ga najraje še po stari tradiciji opahajo v svojem rodbinskem krogu.

Po nam že znani stoletni ljubljanski »Pratiki« je vreme cellega leta povezano med seboj in velja to še prav posebno na čas božičnih praznikov. Na to smo že opozorjali ob priliki vremenskih opazovanj po posameznih mesecih. In zato tu povmimo le nekatere tve številnih napovedi. Na primer o vremenu 25. julija (sv. Jakob) pravi:

Kakor sv. Jakob dopoldne vremi, tako bo tudi pred božičem te dni.

In popoldne vreme t'ga dne ti približno vreme pove.

Sveti Jakob a jasno če je nebo, tud' o božiči bo krasno kot ribje oko; Oblačno ti priča odloga božiča. Iz meseca septembra:

Če zlo zgođej se preselijo ptiči, hudo čutjo zimo o božiči.

Iz meseca oktobra za ves december:

Kozoprska velike vode, grudna hudi vetrovi buče.

Treba si je le v spomin priklicati vreme ob zgoraj navedenem času ali pa pogledati dotična vremenska poročila, pa imamo izgled za božično vreme.

Zanimivo je, kaj napoveduje pratika ne posredno o božičnem vremenu, oziroma o njegovem vplivu za naprej:

Jasno in svetlo če sveti večer, letna prav dobra se rada permer.

Sveti večer če oblačno, temno, žita bo prazno k letu gumno.

Sveti dan vetrovno, k'let bo sadja polno. Če otroci nedolžni so oblačni, k' let ne bojo kruha lačni.

Dež in veter pred božičem, kaplje samo dost' mrličem.

Kakor bliže božič mlaža, toliko huji mrz perhaja.

Če zmrzlina grudna ne otaja, še prosenca hušiti mrz mraz nastaja.

Od božiča do Svetih treh kraljev če nastaja gosta megla, bo veliko nevarnih bodaljev in še drugih bolezn doma.

Desi tud' pred božičem dež, ne poškoduje oziroma redi.

Če po božiču je dež, spridi oziroma se rež. Grudna suh veter piska, je po navadi suho spomladi, suša poleti petiska.

— ne napoveduje, marveč le tako pripoveduje in modruje stoletna pratika o božičnem vremenu. Tudi mi le opozarjamo na verjetno možnost izrednosti v letošnjem božičnem vremenu

P. P.

Sodni odmevi stavke slikarskih pomočnikov

Pet slikarskih pomočnikov je bilo obsojenih, ker so grozili slikarskima pomočnikoma, ki sta šla delat

Maribor, 23. decembra. V maju je bila kakor znano v Mariboru in bližnji okolici stavka slikarskih in ple-skarskih pomočnikov, ki so si hoteli priboriti boljše meze in boljše življenjske pogoje. Takrat smo poročali o tem, kako je stavka potekala in kako se je končala. Sedaj pa so bili pred mariborskim sodnim sodiščem odmevi te zadeve, kolikor se nanaša na šest slikarskih ter ple-skarskih pomočnikov iz Maribora in Studencev, ki so v času marnega gibanja prišli k dvema tovarišema in jima, kakor

navaja obtožnica, pretili, ker sta šla pozneje na delo ter preprečili, da bi delo lahko nadaljevala.

Obraznava pred sodiščem je zbujala zanimanje ne samo v vrstah slikarskih ter ple-skarskih pomočnikov, ampak tudi med slikarskimi mojstri. V teku razprave se je pokazalo, da je eden od šestih obtožen-cev pri stvari popolnoma nedolžen. Zaradi tega ga je sodišče oprostil. Ostalih pet obtožen-cev pa je bilo obsojenih na zaporno kazen 10 oziroma sedem dni, pogojno za dobo dveh let.

Mariborske in okoliške novice

— Kaj izgubljajo Mariborčani. Semam najdenih predmetov v času od 1. do 19. decembra, ki so na tukajšnjem predstojništvu: rdeč ženski klobuk, črna denarnica z 250 din, nov moški klobuk, bankovec za 100 din, aktovka, usnjata denarnica z 2 din, pes pasme foxterier, rdeča denarnica z 20150 din in 3 lire, zlat uhan, srebrna broša v obliki pajka, dve kaskoli, zlatna električna lud avtomobila znamke »Hondamc«, fotoaparati in fotografirske potrebš-čine, mošnjček s 14 din, zlata dvojbe ženska ura z rdečim trakom, moško kolo z evid. št. 2-23053-2, aktovka z različni pred-meti, zlat poročni prstan.

— Nov grob. Umrli je trgovec Viljem Kop, star 39 let. Zaljubljen svojcem naše globoko sožale!

— Promoviran je bil na zagrebški univerzi za doktorja vsega zdravstva Mariborčan g. Herbert Klemenčič, sin tukajšnjega trgovca g. V. Klemenčiča. — Iskreno čestitamo!

— Razburilni dogodki v Studenih. Pred nedavnim je Ivana G., 88letnega ključavničarja iz Studencev, zapustila njegova žena Fani, s katero sta živela deset let v zakonu in ima z njim hčerko. Preselila se je k svojemu ljubčku, ki je njen svak. Ta je namreč tudi zapustil svojo ženo, s katero je živel 19 let, in si našel v Pušnikovi ulici v Studenih stanovanje, kamor se je preselila tudi Fani. V soboto dopoldne sta imela G. zašlehanje na sodišču v Mariboru zaradi ločitve, kamor pa žena Fani ni prišla. To je moza tako razložilo, da je pograbil svojo karabinko vzel devet nabojev in se podal na ženino stanovanje v Pušnikovo ulico za namenom, da njo in njeno ljubico ustreliti. To namero pa so pravčasno preprečili studenjski orožniki, ki so G. aretirali in oddali sodišču.

— V počastitev spominu pok. ministra dr. A. Korošca je darovala tukajšnja Na-

bavljna zadruga državnih uslužben-1000 din v korist zimske pomoči.

— Sotanje mestnemu nogdarstvu sta izrekla ob priliki smrti ministra dr. A. Korošca Umetniški klub v Mariboru in Glas-bena metica v Mariboru.

— Nočno lekarniško službo imata tok čeden Minčičeva mestna lekarna na Glavnem trgu 12 tel. 2-585, in Remsova lekarna pri sv. Roku na vokalni Remsove in Aleksandrove ceste tel. 25-32.

— Na vseh straneh so bile božičnice v nedeljo zvečer in snoti. Tudi nočjo bodo Božičnice po priredila svojim siromastnim članom razna društva in ustanove. Omeniti je zlasti božičnice mariborske mestne občine svojim oskrbovanem po raznih socialnih zavodih in ustanovah. Božično obdarovanje revnejših sirov cel-lavcev itd. je bilo vlasti v današnjih hudih časih zelo dobrodošlo in umestno. Skoraj vsa mariborska zasebna podjetja so izločala svojim namestencem že pred prazniki trinajsto polno plačo kot primerno odškodnino v hudih časih draginje ter iz dneva v dan naraščajočim cen. številne božičnice v Mariboru in bližnji okolici, ki jih ni mogoče niti prešteti, pa pričajo o dobrem srcu tistega Mariborca, ki mu naravne težavnosti časom nudijo življenjske prilike možnost, da se spomni someščana, ki živi v slabših razmerah in ki mu je s božičnim obdarovanjem vsaj za nekaj ure za praznik miru odvzeta skrb za vsakdanje življenje ter kruto borbo za obstanek.

— Mežska dolina. Med ljudmi je živahno zanimanje za zgradbo podzemne elektrarne pri mežskem svinčenem rudniku. Pripravljalna dela za to električno centralo, ki bo okoli 80 m pod zemljo, so že v teku. Mežo bodo zajeli pri elektrarni v Črni, nato pa jo bodo izpeljali po rovu do centrale. Ta rov je sedaj že urejen in meri 1300 m, njegov padec je 2 m na kilometer.

Ob koncu rova bo primeren bazen, ob njem jez, ki bo omogočil avtomatično regulacijo vodostaja. Voda bo padala 70 m globoko na turbine. Podzemna centrala bo služila za pogon sesalk. Čuje se, da bo obrat potreboval veljenjski tok tudi potem, ko bo podzemna električna centrala že dogra-fona. Za sedaj so težave predvsem v tem, ker je težko doseči v inozemstvu dogovor, ki bi omogočil obvezno in časovno določeno dobavo potrebnih strojev. Ker bo voda Meže izpeljana po rovu k podzemski centrali, bo Meža v tem okolju najbrže popolnoma presahnila.

— Planinci na plani! Božični prazniki so spet tu. S smegom pobeljeno Pohorje vabi in kliče vse navdušene planince, da se za ključke zbere vrh nasega prelepega Pohorja. Vsako leto jo mahne na Pohorje za božične praznike precej Mariborčanov, ki se utaborijo v Pohorskem domu, Mariborski koči, Sokolskem domu, Poštarskem domu, Ruški koči, Senjorjevem domu ali kjer koli. Tu je pravo božično veselje v preplezi zimske prirodi, tu je vse tisto vajljih smučskih terenov, tu je sneti »dile-carji« in »dilecarke« lahko preizkušajo v prijetnostih zimskega športa. Te pohorske postojanke so navadno čez praznike dobro zasedene. Nedvomno se bodo Mariborčani in Mariborčanke, ki so navdušeni prijatelji našega Pohorja, tudi letos za praznike podali na Pohorje. Naj ob tej priliki opozorimo še na drugo važno okolnost. Četudi ima Pohorje važne prednosti, pa vendar ne smemo pozabiti na naš Kozjak, na naše Kobance. In ravno božični prazniki so za to zelo primerni. Tudi vrh Kozjaka so prelepi smučski tereni, tudi tu prebiva dobro ljudstvo, ki bo sedaj, ko je bila siromasna obmejna šolska deca tudi letos tako bogato obdarovana za božič še s posebnim navdušenjem in pripravljenostjo sprejeli vsakogar, kdor bi se odločil za to, da prebije letošnje božične praznike vrh nasega pomenega Kozjaka, bodisi pri Sv. Urhanu, pri Sv. Križu ali pri Sv. Duhu. Obenem se pa spomnimo tudi naših vrlih koban-skih Sokolov, ki nas za štedenovo vabijo k zabijanju spominskih žebeljev v smiški naraščajski prapor, ki bo pri br. starosti na Fall.

— S Pobrežja. Naš pobreški Sokol je mislil na tiste svoje Sokolice in Sokolčice, ki so deca siromastnih staršev. Pričeli so zbirati darila pri dobrih srečih, ki niso od-rekla svoje pomoči. Tako je bilo omogo-čeno, da je bilo obdarovanih lepo število vrlih Sokolice in Sokolčev, predvsem ti-stih, ki živijo v revnejših priklakah in ki zelo radi ter redno obiskujejo telovadbo. Sobotno popoldensko božično obdarovanje bo ostalo vsem obdarovancem v najlepšem spominu. — Naš pobreški sokolski naraščaj, ki je zelo agilen in pomiren, je pred-slojnim pokazal, kaj predmeta. Na svoji akademiji je vse točkovno spretno izbranje spretnosti in smotnosti. Spored akademije je nudi nastopajočim mnogo prilike za izkaz izvežbanosti in discipliniranosti. Občinstvo in napolniti dvorano Sokolskega doma in je navdušeno vzklikalo naraščaju, ki se ne ponaša lahko s svojimi odlikami v teladni vzroli, ampak tudi pri uprizaranju iger. Zavednost pohreškega sokolskega narašča-ja zlasti pohvalo in priznanje, prav tako tudi smotna verna vsa njih postrvalnost. Sokolov, ki usmerjajo našo pobreško mladno k vzvišenim smotom Tyrševoga programa, ki je danes bolj aktualen kakor kdaj koli. Vsa pobreška mladina naj se s ponosom in navdušenjem zbere pod sokolskim praporom.

— Pomanjkanje življenjskih potrebščin. V zadnji številki našega lista smo poročali o pomanjkanju moke in sladkorja. Kakor izven, pa je nastalo tudi pomanjkanje ostalih življenjskih potrebščin, zlasti soli, riža itd. Prav tako tožijo trgovci, da ne morejo dobiti drv iz mehkoga lesa, tako imenovanih kolobarjev, ki so se v tem letu že tako domala za 100 odstotkov podražili. Po Dravski dolini in na Pohorju je veliko kraj, kjer iz odnadih zbirajo te kolobarje. Ne moremo razumeti, zakaj torej pri nas primanjkuje tega kuriva, ki je vendar v neposredni bližini mesta. V tem primeru nikakor ne drži, da ni na razpolago vagonov, ker bi veletrgovci odoznotno dobavljali kolobarje lahko dovažali to kurivo na to-voznih avtomobilih. Se laže pa bi jih do-bavili po splavljariji, ki so jih do pred kratkim domala vsak dan vozili iz Drav-ske doline do Maribora in dalje na jug. Tudi ta primer kaže, da pri nas primanj-ljuje prav po nepotrebnem tako mnogo živ-ljenjskih potrebščin. Zakaj morajo v tej hudi zimi ljudje zmrzovati? Okrog in okrog nas gozdovi, zato je pomanjkanje drv v naših krajih prav tako neznašljano, kakor pomanjkanje moke v Vojvodini. Treba je dati ljudstvo, kar potrebuje, in pre-prečiti, da bi posamezniki bogateli in spe-kulirali v času, ko mora rečna deca pre-našati mrz in po nepotrebnem gladovati. (Del. pol.)

— Studenjske novice. Pojavil se je me-sar, nekaj Avgust K., ki je prodajal pri nas